

05.12.2014

Jaana Rajakko

ESISELVITYS NUO- HOUSTA KOSKE- VAN LAINSÄÄDÄN- NÖN MUUTOSTAR- PEISTA

Rajakko Jaana SM

05.12.2014

Sisällysluettelo

ESISELVITYS NUOHOUSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTOSTARPEISTA.....	4
1. Esiselvityshankkeen tavoite ja toteutus	4
2. Voimassa olevan lainsäädännön kehitys lyhyesti.....	4
PELASTUSTOIMEN NUOHOUSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN SOVELTAMINEN.....	6
1. Kiinteistön omistajia koskevat velvoitteet	6
1.1 Nuohousvelvoite.....	6
1.2 Ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden nuohous	7
1.3 Nuohous asunto-osakeyhtiössä	7
1.4 Nuohoustikkaiden kunnossapito	7
1.5 Nuohouspalveluiden saatavuus	8
1.6 Nuohouksen tiheys	8
1.7 Nuohouksen ajankohta	10
1.8 Asiakastytyväisyys	10
2. Pelastuslaitosta koskevat velvoitteet	11
2.1 Vastuu nuohouspalveluiden järjestämisestä	11
2.2 Nuohousjärjestelmästä päättäminen	12
2.3 Nuohousjärjestelmät	12
2.4 Nuohouspalveluiden hankinta	14
2.5 Nuohoussopimukset	15
2.6 Nuohouspalveluiden hinta	16
2.7 Lupa omatoimiseen nuohoukseen	17
2.8 Muu nuohouspalveluiden tarjonta	18
2.9 Nuohouksen valvonta	19
3. Nuohoojaa koskevat velvoitteet	21
2.1 Nuohoustyön sisältö	21
2.2 Nuohoustyön laatu	22
2.3 Nuohoustodistus	23
2.4 Vioista ilmoittaminen	23
2.5 Nuohousluettelo	24
2.6 Nuohoojan kelpoisuus	25
Liite 1: Nuohousjärjestelmien vertailua	28
KYSELYT NUOHOUSPALVELUIDEN NYKYTILASTA JA KEHITTÄMISESTÄ	29
1. Nuohousmäärät	29
2. Nuohousjärjestelmä	30
3. Nuohouspiirin koko	31
4. Piirinuohouksen kilpailuttaminen	32
5. Nuohoussopimukset	35
6. Nuohouksen hinta	38
7. Nuohousluettelot ja vikailmoitukset	39
8. Nuohousvälit	40

05.12.2014

9. Nuohouksen sisältö ja säädöstarve	41
10. Nuohoojien koulutus	42
11. Pelastuslaitoksen resurssit	42
12. Nuohouksen vapauttaminen	45
13. Muita terveisiä	46
NUOHOUSPALVELUIDEN OIKEUSKÄYTÄNTÖÄ	48
1. Eduskunnan esittämät kirjalliset kysymykset	48
2. Euroopan komission kysymykset	49
3. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja	49
4. Hallinto-oikeuksien ratkaisuja	51
5. Hovioikeuksien ratkaisuja	52
6. Markkinaoikeuksien ratkaisuja	53
7. Hallintokantelut	56
NUOHOUSTOIMINNAN SÄÄNTELY AHVENANMAALLA JA ERÄISSÄ MAISSA	58
1. Nuohous Ahvenanmaalla	58
2. Nuohous Ruotsissa	60
3. Nuohous Norjassa	64
4. Nuohous Virossa	65
5. Nuohous Saksassa	66
PELASTUSLAIN UUDISTAMISESSA ESILLE TUOTUJA KEHITTÄMISTARPEITA	67
1. Pelastuslain uudistamisen esiselvityshanke	67
2. Pelastuslain uudistamishankkeen onnettomuuksien ehkäisyn jaoston esitys	68
3. Pelastuslain uudistamisen lausuntokierros	68
4. Pelastuslain eduskuntakäsittely	69
NUOHOUSALAN KESKUSLIITON KANTA NUOHOUSTOIMINNAN KEHITTÄMISEEN	71
1. Nuohouspalveluiden järjestämisen nykytila	71
2. Asuinrakennusten paloturvallisuus	71
3. Piirinuohousjärjestelmän kehittäminen	72
4. Sopimuserusteisen järjestelmän kehittäminen	72
5. Hankintamenettely	73
6. Nuohouksen toteutuminen	73
7. Nuohoojien koulutus	73
8. Nuohoojien työturvallisuus	74
9. Sanktiot	74
10. Nuohouksen tarve	74
11. Nuohouspalveluiden hinta	75
12. Nuohouspalveluiden laatu	75
13. Asiakastyytyväisyys	75
KOKEMUKSIA SOPIMUSERUSTEISESTA NUOHOUKSESTA ITÄ-UUDENMAAN PELASTUSLAITOKSEN TOIMIALUEELLA	76
1. Nuohouspalveluiden järjestäminen Suomessa	76

05.12.2014

2. Siirtyminen sopimusperusteiseen nuohoukseen Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella	76
3. Nuohouspalveluiden valvonta	77
4. Nuohouspalveluiden saatavuus	78
5. Nuohouspalveluiden hinta	78
6. Nuohouspalveluiden sisältö	79
7. Pätevä nuohooja	79
VERTAILUA MUIDEN ALOJEN PALVELUIDEN SÄÄNTELYYN	80
1. Autokatsastus	80
2. Jätteenkuljetus	80
3. Taksipalvelut	81
4. Apteekkitoiminta	82
5. Joukkoliikenne	82
Osamuiston lähdeluettelo	83
ESISELVITYKSEN KESKEISET EHDOTUKSET JA JOHTOPÄÄTELMÄT	84
1. Kehittämisvaihtoehdot	84
2. Keskeiset johtopäätelmät ja ehdotukset	85
3. Pelastuslainsäädännön ulkopuoliset keskeiset johtopäätelmät ja ehdotukset	88

05.12.2014

ESISELVITYS NUOHOUSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTOSTARPEISTA

1. Esiselvityshankkeen tavoite ja toteutus

Sisäasiainministeriön pelastusosasto asetti 24.5.2012 Esiselvitys nuohousta koskevan lainsäädännön muutostarpeista -hankkeen. Esiselvityshankkeen tavoitteena on ollut selvittää nuohousta koskevan pelastustoimen lainsäädännön mahdolliset muutostarpeet ottaen huomioon vaikutukset nuohouspalveluiden tarjontaan ja saatavuuteen, valvontaan, sisältöön, hintaan ja laatuun. Ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huolto ja puhdistus eivät ole sisältyneet tämän hankkeen tehtäviin. Esiselvityshankkeessa työ on tehty virkatyönä sisäasiainministeriön pelastusosastolla, vastuuvalmistelijana on toiminut yli-insinööri Jaana Rajakko.

Esiselvityksessä kartoitettiin nykytilanne nuohouspalveluiden järjestämisessä ja arvioitiin voimassa olevan sääntelyn toimivuutta nykytilanteessa. Valmistelun aikana on kuultu eri asiantuntijoita ja sidosryhmiä sekä järjestetty kysely nykytilan kartoittamiseksi. Valmistelussa on otettu huomioon viimeisimmän pelastuslain uudistuksen nuohoukseen liittyvä aineisto, käyty läpi vallitsevaa oikeuskäytäntöä, kartoitettu nuohoustoimen sääntelyä Pohjoismaissa ja tehty tilastokatsaus tulisijoja ja hormoneja koskevista tulipaloista. Hanke-raportti koostuu tämän yhteenvetomuistion lisäksi yhdeksästä osamuistiosta, jotka ovat tässä liitteinä.

Tämän aineiston pohjalta on arvioitu voimassa olevan lainsäädännön toimivuutta ja muutostarpeita. Hankkeessa ei ole ensisijaisesti pohdittu nuohouksen merkitystä tai tarpeellisuutta, vaan sitä, miten nuohouspalveluja olisi tarkoituksenmukaisinta säännellä. Päätökset nuohouspalveluiden kehittämissuunnasta ja jatkotoimenpiteistä kuten mahdollisen lainsäädäntöhankkeen sisällöstä ja tehtävästä tehdään myöhemmin.

2. Voimassa olevan lainsäädännön kehitys lyhyesti

1.1.1934 voimaan tulleessa palolaissa ja sen nojalla annetussa palosäännössä nuohousta koskevat säännökset ovat pääpiirteissään säilyneet nykyiseen pelastuslakiin asti. Palolais-sa säädettiin tulisijojen ja hormien nuohoamisesta varsin samansuuntaisesti kuin voimassa olevissa säädöksissä. Nuohouksen järjestämistavalle oli jo kaksi vaihtoehtoa: kunnallinen nuohouslaitos tai nuohouspiireittäin valitut yksityiset nuohoojat.

1.9.1999 voimaan tulleessa pelastustoimilaissa (561/1999) vastuu tulisijojen ja hormien nuohouksen suorittamisesta siirrettiin kunnalta rakennuksen omistajalle ja haltijalle. Samalla säädettiin kolmanneksi vaihtoehdoksi nuohoustoimen järjestämiseksi sopimusperusteinen nuohousjärjestelmä, jossa rakennuksen omistaja tai haltija voi teettää nuohouksen itse valitsemallaan nuohoojalla.

1.1.2004 voimaan tulleessa pelastuslaissa (468/2003) pelastustoimen alueellistamisen takia kunnille säädetyt tehtävät siirrettiin alueen pelastustoimen tehtäviksi. Samalla säädettiin mahdolliseksi käyttää kaikkia nuohouksen eri järjestämisvaihtoehtoja samanaikaisesti rinnakkain pelastuslaitoksen alueella. Nuohoojan kelpoisuusehtoihin luotiin siirtymäsäännökset ja tunnustettiin nuohoojan ammattipätevyys toisesta EU-valtiosta.

05.12.2014

Nykyinen pelastuslaki (379/2011) tuli voimaan 1.7.2011. Pelastuslain uudistamisen yhteydessä nykyisessä nuohousjärjestelmässä ei ilmennyt suuria muutospaineita. Pelastuslain valmistelussa päädyttiin siihen, että nuohouspalveluja ja nuohoustoimintaa koskevien säännösten muutostarpeet selvitetään erikseen.

Pelastuslaissa nuohouksesta on säädetty luvussa 9. Nuohousta koskevia säännöksiä on annettu nuohouksen järjestämisestä, nuohoustyön sisällöstä, nuohoojan velvollisuuksista ilmoittaa vioista ja ylläpitää nuohousluetteloa sekä nuohoojan kelpoisuudesta. Lisäksi pelastuslain luvussa 3 on säädetty kiinteistöjen nuohousvelvoitteesta ja luvussa 4 alueen pelastustoimen vastuusta nuohouspalveluiden asianmukaisesta järjestämisestä. Tarkemmat säädökset nuohouksen määräväleistä ja tarkoituksenmukaisesta ajankohdasta sekä nuohouksen sisällöstä ja nuohoustodistuksesta on annettu sisäasiainministeriön asetuksessa nuohouksesta (539/2005).

05.12.2014

PELASTUSTOIMEN NUOHOUSTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN SOVELTAMINEN

Osana nuohousta koskevan lainsäädännön muutostarpeita käsittelevää esiselvitystä on tähän osamuistioon koottu voimassa olevien säännösten keskeisimmät soveltamisongelmat. Nuohousta koskevat pelastuslain (379/2011) ja nuohousasetuksen (539/2005) velvoitteet kohdistuvat kiinteistön omistajalle, pelastuslaitokselle ja nuohoojille. Oikeuskäytäntöä on selostettu omassa osamuistiossaan "Nuohouspalveluiden oikeuskäytäntöä". Kyselyvastaukset nuohouspalveluiden nykytilasta ja kehittämisestä on esitetty omassa osamuistiossaan.

1. Kiinteistön omistajia koskevat velvoitteet

1.1 Nuohousvelvoite

Pel 13 § Nuohous ja ilmanvaihtolaitteiden huolto 1 mom.

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että:

- 1) tulisijat ja savuhormit on nuohottu 59 §:n mukaisella tavalla;
- 2) ilmanvaihtokanavat ja -laitteet on huollettu ja puhdistettu siten, että niistä ei aiheudu tulipalon vaaraa;
- 3) tikkaat, kattokulkutien osat ja katon turvavarusteet pidetään sellaisessa kunnossa, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti.

Kuka tosiasiallisesti huolehtii nuohouksesta piirinuohousjärjestelmässä?

Nuohousvelvoite on ollut samansisältöinen vuodesta 1999 lähtien, kun velvollisuus siirrettiin kunnalta kiinteistön omistajalle. Tämän jälkeen nuohoojalla ei ole enää laissa säädettyä oikeutta päästä kohteeseen nuohoamaan, vaan kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan velvollisuutena on huolehtia nuohoustyön suorittamisesta.

Vaikka kiinteistöllä on velvollisuus tilata nuohooja, ovat useat piirinuohoojayrittäjät jatkaneet nuohousilmoitusten jättämistä kiinteistölle muutamaa päivää ennen nuohoojan tuloa. Käytäntö saattaa osaltaan hämärtää nuohousvelvoitteen kohdentumista, vaikka se on tarkoituksenmukaista piirinuohouksen tehokkuuden takia.

Valinnanvapaus

Koska nuohouspalveluiden hankintavelvoite on kiinteistöllä, yleisen käsityksen mukaan kuluttajalla tulisi olla myös oikeus päättää itse, keneltä palveluntuottajalta hän palvelun hankkii. Viimeisimmässä pelastuslain uudistuksessa lisättiin nuohousvelvoitteeseen tarkennus, että nuohous tulee suorittaa pelastuslaitoksen päättämällä tavalla. Tämä lisäys tehtiin, koska viime vuosina useille piirinuohousalueille on syntynyt tarjontaa nuohousjärjestelmän ulkopuolisista nuohouspalveluista.

Käyttäessään piirinuohousjärjestelmän ulkopuolista nuohouspalvelua kiinteistön omistaja joko luulee saavansa lakisääteistä nuohouspalvelua tai tietoisesti haluaa käyttää muun kuin piirinuohoojan palveluita.

Viime vuosina vakuutusyhtiöiden suhtautuminen nuohoukseen on vaihdellut. Finanssialan Keskusliiton (FK) vahingontorjuntatoimikunnan näkemyksen mukaan nuohouksen järjestämistavalla ei ole merkitystä, kunhan nuohouksen tekee nuohousalan ammattitutkinnon suorittanut myös siinä tapauksessa, että piirinuohooja ei pysty täyttämään sopi-

05.12.2014

mustaan. Osa vakuutusyhtiöistä vaatii kuitenkin vakuutusehdoissaan nimenomaan lakisääteistä nuohousta (piirinuohousalueilla siis piirinuohoojan suorittamaa nuohousta). FK:n tiedossa ei ole liiemmästi palovahinkoja, joissa vakuutustarkastaja olisi kiinnittänyt huomiota nuohouksen vaikutukseen.

Erot nuohouspalveluiden järjestämistavoissa (piirinuohous ja sopimusperusteinen nuohous) eivät ole selviä kaikille kiinteistöjen edustajille. On esitetty, että tilanne asettaa kiinteistöjen edustajat eriarvoiseen asemaan, kun piirinuohousjärjestelmässä yhteiskunta huolehtii monella tapaa nuohouspalveluista ja sopimusperusteisessa järjestelmässä vastuu on kiinteistöillä itsellään.

1.2 Ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden nuohous

Pelastuslaki asettaa kiinteistön omistajalle tai haltijalle velvoitteen huolehtia myös ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huoltamisesta ja puhdistamisesta. Säännös on rajattu koskemaan vain paloturvallisuutta. Paloturvallisuutta määräävämpää IV-puhdistuksessa on usein sisäilman terveellisyys- ja hygieniavaatimukset.

IV-puhdistuksesta eli ns. valkoisesta nuohouksesta ei ole tarkempia säännöksiä esim. puhdistusliikkeen pätevyydestä, puhdistustyön sisällöstä tai määräväleistä (SM:n asetus (802/2001) on kumoutunut 31.12.2006). Ilmanvaihtokanavien ja -laitteistojen nuohous on osa kiinteistön normaalia kunnossapitoa ilman tarkempaa sääntelyä.

1.3 Nuohous asunto-osakeyhtiössä

Pelastuslaki asettaa rakennuksen omistajalle, haltijalle ja toiminnanharjoittajalle yhteisvastuullisen velvoitteen huolehtia tulisijojen ja savuhormien nuohouksesta. Asunto-osakeyhtiöiden vastuunjaon osalta on keskustelua herättänyt pelastuslain 13 §:n kirjaus "...sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että...".

Pelastuslain soveltamisessa on lähdetty siitä, että hormit kuuluvat kiinteänä osana rakennukseen ja mahdollisesti ovat osa koko kiinteistöä palvelevaa järjestelmää. Mahdolliset viat hormoneissa kuten ilmavuodot ja rapautumat kuuluvat asunto-osakeyhtiön korjattaviksi. Huoneiston haltijan hallinnassaan olevia huoneiston sisäosia ovat tulisijat esim. takat. Tällöin takan kunnosta vastaa osakkeenomistaja. Myös Isännöintiliitto on linjannut soveltamista asunto-osakeyhtiölain kautta niin, että nuohous on taloyhtiön vastuulla, ellei yhtiöjärjestyksessä ole asiasta päätetty toisin.

1.4 Nuohoustikkaiden kunnossapito

Nuohoojan ammatti on tapaturmavakuutusilastojen perusteella poikkeuksellisen riskialtis. Suuri osa tapaturmista on putoamisia, joissa yleisenä syynä on tikkaiden ja kattokulkuteiden huono kunto.

Viimeisimmässä lainsäädännön uudistuksessa nuohousvelvoitetta täydennettiin velvoitteella pitää tikkaat, kattokulkutien osat ja katon turvavarusteet sellaisessa kunnossa, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti. Tätä velvoitetta tehostettiin lisäämällä 61 §:än nuohoojille velvoite ilmoittaa tikkaiden huonosta kunnosta kirjallisesti sekä nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle. Hyvinkään käräjäoikeus on 13.3.2013 antamas-

05.12.2014

sa tuomiossaan katsonut, että kiinteistön omistaja on syylistynyt vammantuottamukseen, kun nuohooja oli pudonnut katolta tikkaiden puutteellisen kiinnityksen johdosta.

Pelastuslain säännöksen lähtökohtana on ollut nuohoojien työturvallisuudesta huolehtiminen. Jos tikkaat ovat huonossa kunnossa, vaikuttaa se suoraan nuohoojien työturvallisuuteen. Toisaalta tikkaiden puuttuminen ei ole työturvallisuusasia vaan mahdollinen paloturvallisuusasia, jos nuohous jää tikkaiden puuttumisen vuoksi tekemättä.

Nuohooja kuitenkin vastaa itse siitä, että nuohoustyö tehdään työturvallisuussäädösten mukaisesti. Pelastuslaki ei velvoita nuohoojaan menemään katolle esim. irtotikkailla tai kuormaajan kauhalla, jos nuohooja ei pidä sitä riittävän turvallisena keinona. Nuohoojan kannalta ongelmana on, että nuohoustyö jää silloin tekemättä ja maksu saamatta.

Säännöksen soveltamisessa eniten kysymyksiä on aiheuttanut velvoitteen rajoittuminen ainoastaan olemassa oleviin tikkaisiin. Jos rakennuksen tikkaat jostain syystä puuttuvat ja nuohoustyötä ei voida sen takia tehdä, pelastusviranomaisella ei ole toimivaltaa määrätä puuttuvia tikkaita asennettavaksi. Säännöksen lähtökohtana on, että rakennusten rakenteellista turvallisuutta koskevat asiat säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa ja sen nojalla annettavissa säädöksissä. Katolle ja ullakolle pääsemistä varten tarvittavista tikkaisista yms. on säädetty rakentamismääräyskokoelman osassa F2, joten pelastuslakiin ei ole sisällytetty päällekkäisiä tai rinnakkaisia vaatimuksia.

1.5 Nuohouspalveluiden saatavuus

Koska nuohous on säädetty kiinteistön omistajan lakisääteiseksi velvollisuudeksi, voidaan nuohouspalvelut lukea välttämättömyyspalveluiksi. Välttämättömyyspalvelut määritellään palveluiksi, joita ilman kuluttaja ei voi tulla toimeen. Voimassa olevassa lainsäädännössä on pidetty tarpeellisenä turvata nuohouspalvelut kohtuulliseen hintaan kaikille kuluttajille asuinpaikasta riippumatta. Välttämättömyyspalveluiden luonteeseen kuuluu, ettei kuluttaja voi aina valita palveluntuottajaa, esim. jätteenkuljetus. Välttämättömyyspalvelut ovat myös elonkeinotoimintaa, joten niitä ei kuitenkaan turvata verovarjoilla.

Periaatteessa kilpailun lisääntyminen tuo kiinteistöjen omistajille lisää vaihtoehtoja ja hinnat saattavat laskevat. Todellisuudessa yritykset kuitenkin kilpailevat ainoastaan kannattavista asiakkaista kannattavilla alueilla. Siksi kilpailu ei takaa palvelujen saatavuutta koko maassa ja kaikille ihmisille. Vapaa kilpailu ei myöskään välttämättä merkitsisi asiakkaalle tosiasiallista mahdollisuutta valita palveluntuottajien välillä, koska ei voida taata usean palveluntuottajan toimimista paikkakunnalla.

1.6 Nuohouksen tiheys

Nuohouksen määräväleistä ja sisällöstä on säädetty tarkemmin nuohousasetuksessa. Nuohousasetus rajaa nuohouksen määrävälin koskemaan vain käytössä olevia tulisijoja hormoneineen. Asetuksen mukaan käyttämätöntä tulisijaa ei tarvitse nuohota.

2 § Määrävälein nuohottavat tulisijat ja hormit 1 mom.

Käytössä oleva kiinteällä polttoaineella, useammilla polttoaineilla tai raskasöljyllä toimiva tulisija hormoneineen on nuohottava vuoden välein. Suuluukuttoman tulisijan (avotakka) tulipesää ei nuohota, ellei siitä erikseen sovita.

05.12.2014

2 § Määrävälein nuohottavat tulisijat ja hormit 2 mom.

Yksinomaan kevytöljykäyttöinen tulisija hormoneineen on nuohottava vuoden välein. Tämän momentin mukainen määräväli ei koske keskuslämmityskattilan tulipesää ja tulipintoja.

Nuohousasetuksen muutoksessa vuonna 2005 tihennettiin kevytöljykäyttöisten tulisijojen nuohousväliä kahdesta vuodesta vuoteen. Muutoin nuohousvälit vastaavat edellistä SM:n määräystä nuohouksesta (Sm-1990-00257/Tu-33, A:58).

Voimassa olevan pelastuslain ja nuohousasetuksen mukaan pelastusviranomaisella ei suoraan ole oikeutta määrätä tiheämpää tai harvempaa nuohousväliä, kuten oli säädetty kumoutuneessa SM:n määräyksessä nuohouksesta (A:58). Nykyisillä toimivaltuuksilla pelastusviranomainen voi määrätä nuohouksen suoritettavaksi, jos epäillään nuohouksen laiminlyöntiä tai hormin/tulisijan aiheuttavan palovaaraa. Käyttämätöntä hormia ei tarvitse nuohota.

2 § Määrävälein nuohottavat tulisijat ja hormit 3 mom.

Omaan yksityiseen käyttöön pääasiassa tarkoitetun vapaa-ajan asunnon ja sen saunan tulisijat ja hormit on nuohottava kolmen vuoden välein. Muuhun kuin omaan yksityiseen käyttöön tarkoitetun, säännöllisessä käytössä olevan vapaa-ajan asunnon ja sen saunan tulisijat ja hormit on nuohottava vuoden välein.

Lähtökohtana nuohousvälien säätelyssä on ollut käytettävä polttoaine ja kiinteistöjen jaotelu käyttötavan mukaan vakinaiseen ja vapaa-ajan asumiseen. Oikeustapauksien ja kiinteistöjen omistajien yhteydenottojen perusteella kiinteistön käyttötapaan perustuvan nuohousvälien määrittelyn toivottaisiin tapahtuvan tulisijan todellisen käyttöasteen mukaan ja perustuvan enemmän todelliseen nuohoustarpeeseen.

Pelastusviranomaisilla ei ole resursseja eikä todellisia keinoja todentaa tulisijan/hormin nuohoustarvetta. Paras asiantuntemus on nuohoojalla, joka pystyy arvioimaan nuohoustarvetta kiinteistön omistajan ja haltijan käytön kuvauksen perusteella. Kiinteistön omistajat lähinnä kyseenalaistavat tarpeen nuohota puhdasta hormia. On esitetty, että esim. tulisijan vähäinen käyttö määriteltäisiin jollain tavalla ja ympärivuotisessa käytössä olevat vapaa-ajan asunnot rinnastettaisiin vakituisiin asuntoihin.

Pääosin voimassa oleviin nuohousväleihin ollaan tyytyväisiä ja niiden katsotaan vastaavan suurimman osan nuohottavien kiinteistöjen nuohoustarvetta. Säädöksissä on asetettu vähimmäisnuohousvälit, tarvittaessa hormi tulee nuohota useammin esim. runsaalla käytöllä oleva vapaa-ajan asunnon hormi. Yleinen mielipide on, että nuohousväleistä tulisi säätää myös jatkossa.

Nuohousvälien mahdollisilla muutoksilla on suorat vaikutukset nuohoustyön määrään ja sitä kautta tarvittavien nuohoojien lukumäärään.

1.7 Nuohouksen ajankohta

3 § Nuohouksen ajankohta

Nuohous suoritetaan tarkoituksenmukaisena ajankohtana. Kolme vuotta käyttämättä ollut tulisija ja hormi on nuohottava lisäksi ennen käyttöönottoa.

05.12.2014

Tarkoituksenmukaisena ajankohtana on pidetty esim. kohteen pääasiallista käyttöajan-kohtaa. Erityisesti tästä syystä vapaa-ajan asuntojen nuohoukset tapahtuvat pääasiassa ke-säisin. Asiakkaat toivovat yhä enenevässä määrin, että kiinteistön nuohous tapahtuisi ilta-aikaan tai viikonloppuisin.

Vakituisten asuntojen osalta kiinteistöjen omistajat toivovat usein nuohouksen tapahtuvan juuri ennen lämmityskauden alkua, mikä aiheuttaa vuosittain piikin nuohouspyyntöihin. Tällöin nuohoojat eivät välttämättä pysty vastaamaan kohonneeseen kysyntään ja nuohouspalveluiden saatavuudessa ilmenee tilapäisiä puutteita.

1.8 Asiakastyytyväisyys

Suomalaiset ovat olleet erilaisten selvitysten ja kyselytutkimusten mukaan varsin tyytyväisiä nuohouspalveluihin. Lähtökohtaisesti asiakkaan kannalta nuohouspalveluiden järjestämistavalla ei ole merkitystä, pääasia on, että kohtuuhintaisia nuohouspalveluita on saatavilla. Tähän on koottu muutamia tuloksia viime vuosina tehdyistä kartoituksista.

Tutkimus kaupunki- ja kuntapalveluista

Vuonna 2012 FCG Koulutus ja konsultointi Oy:n toteuttaman kuntalaisten tyytyväisyyttä kaupunki- ja kuntapalveluihin selvittävän tutkimuksen mukaan nuohouspalvelut ovat kirjastopalveluiden jälkeen neljänneksi arvostetuin kuntapalvelu. Vastaajista keskimäärin 56 % piti nuohousta hyvin hoidettuna, tyytyväisyys vaihteli kyselyyn osallistuneissa kunnissa 20 % ja 87 % välillä. Verrattuna vuonna 2008 toteutettuun vastaavaan kyselyyn tyytyväisyys nuohouspalveluihin on ollut jopa hienoisessa nousussa.

Nuohousalan Keskusliiton kyselytutkimus

Nuohousalan Keskusliitto teetti Taloustutkimus Oy:llä tutkimuksen lokakuussa 2012, jossa haastateltiin noin 500 vastaajaa Itä-Uudenmaan, Asikkalan ja Lappeenrannan alueilta. Näillä alueilla on käytössä sopimusperusteinen nuohous. Tutkimustulosten mukaan mm.

- 56 % kertoi, että hormi on nuohottu kuluvan vuoden aikana
- lähes kaikki vastaajat olivat tyytyväisiä viimeisimpään nuohouskertaansa, 66 % kertoi olevansa jopa erittäin tyytyväisiä nuohoukseen
- 54 % piti sopimusperusteista nuohousjärjestelmää parempana.

Vastaajien vastauksista kävi ilmi, että sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään liittyy käsitys, että nuohoojan lisäksi hormien ja tulisijan nuohousvälin voi nyt itse valita.

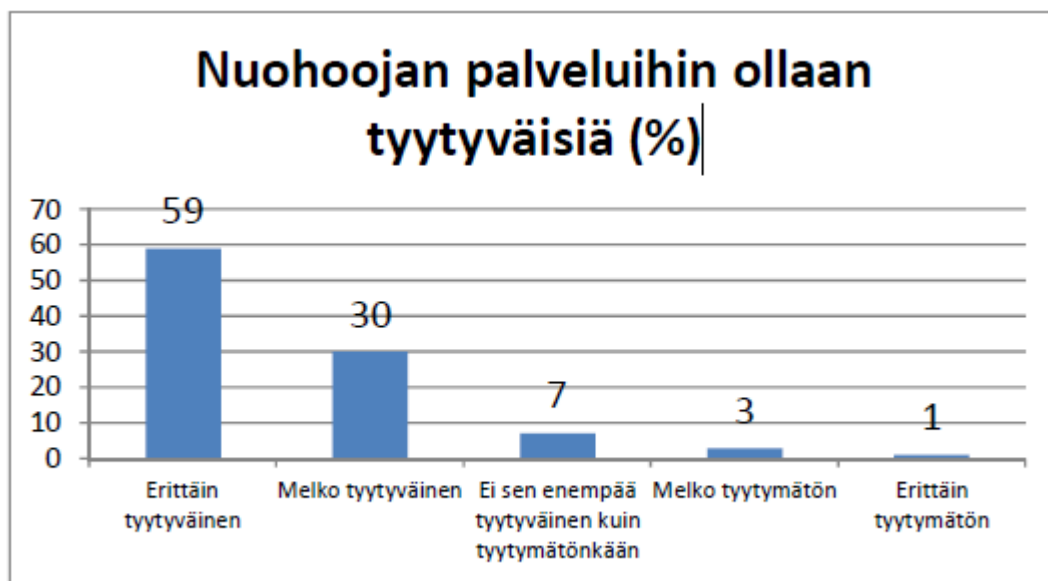
Paloturvallisuustutkimus Pirkanmaalla

Pirkanmaan pelastuslaitoksen vuonna 2013 teettämän paloturvallisuustutkimuksen mukaan noin 70 % vastaajista haluaa edelleen hankkia nuohouspalvelut pelastuslaitoksen valitsemalta piirinuohoojalta ja noin joka kolmas haluaisi hankkia nuohouspalvelut vapaasti itse valitsemaltaan palveluntarjoajalta.

SM:n kyselytutkimus

Sisäministeriö selvitti tammikuussa 2014 TNS Gallup Oy:n tutkimuksella väestön käsityksiä ja tietoja pelastustoimesta. Tutkimukseen vastasi noin 1000 henkilöä. Ne, joilla oli asunnossaan tai mökillään nuohottava hormi, saivat arvioida myös nuohouspalveluita. Valtaosa (89 %) tästä joukosta oli joko erittäin tai melko tyytyväinen nuohoukseen. Kyse-lyssä ei otettu kantaa nuohouksen järjestämistapaan.

05.12.2014

Lähde: TNS Gallup 2014

SM:n kyselytutkimus tehdään kolmen vuoden välein. Nuohouspalveluiden tyytyväisyydestä on kysytty myös aikaisemmassa tutkimuksessa vuodelta 2011. Tällöin vastaajista nuohoukseen oli erittäin tyytyväisiä 42 % ja melko tyytyväisiä 41 % eli yhteensä 83 %.

2. Pelastuslaitosta koskevat velvoitteet

2.1 Vastuu nuohouspalveluiden järjestämisestä

27 § Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävät 1 mom.

Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta, pelastuslaitoksen toiminnan ja nuohouspalvelujen asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädettyistä tehtävistä.

Pelastuslain mukaan vastuu nuohouspalveluiden asianmukaisesta järjestämisestä on säädetty alueen pelastustoimelle eli pelastustoimen tehtävistä vastaavalle kunnalle tai kuntayhtymälle. Pelastuslain perusteluissa (HE 257/2010 vp) ei ole tarkemmin kuvattu, mitä vastuu käytännössä kattaa ja tarkoittaa. Lähtökohtaisesti nuohouspalveluiden asianmukaisella järjestämisellä tarkoitetaan asianmukaista päättämistä nuohouspalveluiden järjestämisestä. Säädöksen perusteella pelastuslaitokselle ei synny yleistä velvoitetta valvoa kaikkia nuohoukseen liittyviä asioita.

Säädöstä on tulkittu niin, että piirinuohousjärjestelmässä se tarkoittaa myös nuohouspalveluiden asianmukaista hankintamenettelyä sekä laadittujen nuohoussopimusten noudattamisen valvontaa. Sopimusperusteisen järjestelmän alueilla säädöksen on katsottu tarkoittavan sitä, että pelastuslaitoksen tulee seurata nuohouspalveluiden tarjontaa ja saatavuutta.

Tiukimmillaan pelastuslaitoksen järjestämisvastuun on katsottu tarkoittavan piirinuohoojan rinnastamista mihin tahansa kaupungin alihankkijaan, jolloin alihankkijan laiminlyönnistä tai virheestä vastaa palvelun tilaaja.

05.12.2014

2.2 Nuohousjärjestelmästä päättäminen

59 § Nuohouksen järjestäminen 1 mom.

Alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan.

Pelastustoimen alueella tai sen osalla käytettävästä nuohousjärjestelmästä voi päättää vain alueen pelastustoimi. Nuohousjärjestelmästä päättämisessä alueen pelastustoimi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja tarpeet. Linjaukset alueen nuohousjärjestelmästä tehdään pelastustoimen palvelutasossa, jonka tasoa aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan.

Nuohouspalveluiden tuottamisesta piirinuohousjärjestelmällä on vuosikymmenten kokeemukset ja takana usein poliittinen tahto. Piirinuohousjärjestelmän on katsottu tukevan nuohoojien ja pelastuslaitoksen yhteistyötä ja mahdollistavan paloturvallisuuden edistämisen laajemmin kuin vain tulisijoja ja hormeja koskien.

Pelastuslaitoksen omistajat eli kunnat ovat yleensä tehneet aloitteet kunnan tai alueen nuohousjärjestelmän muuttamisesta esim. piirinuohousjärjestelmästä sopimusperusteiseen järjestelmään. Näin on tapahtunut esim. Itä-Uudellamaalla. Keski-Uudellamaalla on tehty päätös siirtymisestä koko alueella sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään 1.1.2015 alkaen kuntien lausuntojen pohjalta. Myös Etelä-Savon pelastuslaitoksen alueella on ollut suunnitelmissa siirtyä sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään vuoden 2015 alusta.

2.3 Nuohousjärjestelmät

59 § Nuohouksen järjestäminen 2 mom.

Alueen pelastustoimi voi alueellaan tai osassa sitä:

- 1) tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä;
- 2) hankkia nuohouspalvelut muulta palvelujen tuottajalta; tai
- 3) sallia rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksesta palvelujen tuottajan kanssa.

Alueen pelastustoimi päättää nuohouspalveluiden järjestämistavan alueellaan tai osassa sitä kolmesta eri vaihtoehdosta. Kolmella nuohouspalveluiden järjestämisvaihtoehdoilla on pyritty turvaamaan nuohouspalvelut väestölle kohtuullisin kustannuksin myös taajamien ulkopuolella, koska piirinuohooja on velvollinen huolehtimaan koko toimialueensa nuohouspalveluista. Nuohouspalveluiden järjestämisvaihtoehdot eivät ole rinnakkaisia eli samaan aikaan piirinuohousalueella ei voi olla vapaata kilpailua tai päinvastoin.

Lainsäädäntöuudistuksissa nuohousta ei ole esitetty vapautettavaksi kokonaisuudessaan, koska on katsottu nuohoukseen liittyvän merkittävä palonehkäisyä edistävä paloturvallisuuden tarkkailutehtävä. On katsottu, että nuohouksen vapauttaminen heikentäisi nuohoojien ja pelastusviranomaisten välistä yhteydenpitoa ja vaikeuttaisi nuohouksen toteutumisen valvontaa.

Pääsääntöisesti nuohouspalvelut on järjestetty Suomessa piirinuohousjärjestelmällä eli pelastuslaitokset ovat päättäneet hankkia nuohouspalvelut palveluntuottajalta. Sopimusperusteinen nuohousjärjestelmä eli ns. vapaa kilpailu on käytössä koko Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella vuoden 2011 alusta lähtien, osassa (4/9 kuntaa) Etelä- Karjalan pelastuslaitoksen aluetta hieman pidempään, osassa (2/8 kuntaa) Keski-Uudenmaan pe-

05.12.2014

lastuslaitoksen aluetta vuodesta 2012–2013 lähtien sekä yhdessä kunnassa Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alueella.

Tällä hetkellä nuohouspalveluita ei tuoteta pelastuslaitoksen omana työnä millään alueella. Jos pelastuslaitos päättää tuottaa nuohouspalvelut itse, on toiminta erotettava selvästi kiinteistöjen nuohousvelvoitteen toteutumisen valvonnasta ja muusta viranomaistoiminnasta.

Tarkemmin nuohouksen nykytilaa on kuvattu hankkeen osamuistiossa "Kyselyt nuohouspalveluiden nykytilasta ja kehittämisestä", "Kokemuksia sopimusperusteisesta nuohouksesta Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella" ja "Nuohousalan Keskusliiton kanta nuohoustoiminnan kehittämiseen". Nuohousjärjestelmien vertailutaulukko on tämän osamuistion liitteessä 1.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston aloite

Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV on tehnyt 14.2.2013 aloitteen nuohousta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (Dnro KKV/2159/03.01/2013). Aloitteessaan KKV esittää, että pelastuslain mukaisesta piirinuohousjärjestelmästä luovutaan ja siirrytään sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään. Esityksen mukaan pelastuslaitoksella säilyisi kuitenkin edelleen toissijaisesti oikeus tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä.

Perusteluina KKV katsoo, että kokemukset sopimusperusteisesta nuohousjärjestelmästä ovat siinä määrin rohkaisevia, että pelastuslakia on nuohouksen järjestämissäännösten osalta uudistettava mahdollisimman pian. Virasto katsoo myös, että uudistus nuohoustoiminnan järjestämiseksi ei vaarantaisi pelastuslain 1 §:ssä ilmaistuja tavoitteita. Tämän varmistaa erityisesti nuohouspalveluiden valvonta, josta pelastuslaissa säädetään tarkemmin. Toisaalta jos kuluttajat ovat muutoin tyytymättömiä esimerkiksi nuohoustyön suorittamisesta tai laskuttamisesta, he voivat kääntyä kuluttajaneuvonnan puoleen taikka markkinointiongelmien aktualisoituessa kuluttaja-asiamiehen puoleen. Lähtökohtaisesti uudistus lisäisi kuluttajien valinnanvapautta.

KKV korostaa kuitenkin, että nuohouspalvelujen järjestämistä uudistettaessa huolehditaan erityisesti syrjäseuduilla palvelujen saatavuudesta, laadusta ja hintojen kohtuullisuudesta. Tätä samoin kuin nuohoustoiminnan uudelleenjärjestämistä muutoinkin on arvioitava muutaman vuoden kuluttua uudistuksen voimaantulosta.

Rakennepoliittinen ohjelma

Käynnissä olevan valtioneuvoston rakennepoliittista ohjelman eräänä toimenpiteenä on terveen kilpailun ohjelman läpivieminen. Ohjelmassa esitettiin, että pelastuslain mukaisesta piirinuohousjärjestelmästä luovutaan ja toimiala avataan kilpailulle. Perusteluksi esitettiin, että uudistus lisäisi kuluttajien valinnanvapautta ja loisi alan yrittäjille mahdollisuuden tavoitella kasvua toiminnan kehittämisen ja laajentamisen kautta.

Esitykseen sisältyi olettaus, että pelastuslaitoksella säilyisi oikeus tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä. Koska pelastuslaitokset ovat kunnallisia viranomaisia, on esitys tältä osin vastoin tämän hetkistä suuntausta ja rakennepoliittisen ohjelman yleistä linjausta, jossa pyritään vähentämään kuntien järjestämisvastuulla olevia tehtäviä. Osana kuntien vastuulla olevien tehtävien vähentämistä on esitetty, että pelastuslaista tul-taisiin poistamaan vaihtoehto tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä, koska vaihtoehtoon ei ole todellista tarvetta.

05.12.2014

2.4 Nuohouspalveluiden hankinta

Hankkiessaan nuohouspalveluiden tuottajaa huolehtimaan tietyn alueen nuohoustoiminnasta yksinoikeudella, alueen pelastustoimi käyttää sille laissa annettua julkista valtaa. Julkisista hankinnoista on säädetty hankintalaissa, joten pelastuslaissa ei ole säädetty enää tästä erikseen.

Apulaisoikeuskansleri on ratkaisussaan (26.2.2013 OKV/1145/1/2011) todennut johtopäätöksissään käsityksensä, että piirinuohouspalveluiden hankinnassa tulee lähtökohtaisesti soveltaa hankintalakia. Myös markkinaoikeus on ratkaisussaan MAO 494/2009 todennut, että piirinuohoojan hankinta katsotaan käyttöoikeussopimukseksi ja kynnysarvon ylittyttyä hankintaan tulee soveltaa hankintalakia.

Hankintalain mukainen kilpailutus on siis lähtökohta, kun uutta piirinuohoojaan valitaan tai määräaikaista nuohoussopimusta halutaan jatkaa määräajan jälkeen. Pelastuslaitosten nuohouspalveluiden hankintakäytännöt ovat vaihdelleet. Erityisesti on kritisoitu sitä, ettei nuohouspiirejä vapaudu kilpailulle ja nuohoussopimusten sisältöjä ei tarkasteta, vaan esim. osakeyhtiömuotoinen nuohousliike jatkaa toimintaa vuodesta toiseen vanhalla sopimuksella, vaikka tosiasiallinen palveluntuottaja vaihtuu.

Hankintalaki ei suoraan kiellä toistaiseksi voimassa olevien nuohoussopimusten tekemistä, mutta antaa toisaalta ymmärtää, että käyttöoikeussopimukset olisi hyvän hallintotavan mukaisesti tehtävä määräaikaistena ja kilpailutettava säännöllisesti. Hankintalaista ei voine vetää sitä johtopäätöstä, että nykyiset voimassa olevat nuohoussopimukset olisi irtisanottava.

Hankintalain noudattamisen nuohouksen kilpailutuksessa katsotaan suosivan suuria toimijoita. Koska piirinuohouksessa ei voida kilpailla hinnalla, on kritisoitu muiden valintakriteereiden (esim. työvälinae, kokemus nuohousalan yrittäjänä toimimisesta, piirinuohoojakokemus, päivystyksen järjestäminen, muu palvelutarjonta) olevan syrjiviä ja johtavan palveluntuottajien epätasapuoliseen kohteluun. Piirinuohouksen kilpailutuksessa häviäminen on johtanut pienten yritysten toimimiseen isompien yritysten alihankkijoina tai siirtymiseen IV-nuohouksen vapaille markkinoille.

Pelastuslain 80 §:ssä on annettu tarkemmat säännökset palotarkastuksen toimittamisesta, vaikka asia säädetään jo hallintolaissa (434/2003). Nuohouspalveluiden hankintakäytännön yhdenmukaistamiseksi voisi olla perusteltua toistaa hankintalain kilpailuttamisen perusteet nuohouspalvelun näkökulmasta.

Yritysvaikutusten arviointia

Käytetty nuohousjärjestelmä vaikuttaa monin eri tavoin nuohousyritysten toimintaan ja yrittäjyyteen. Piirinuohousjärjestelmän voidaan arvioida haittaavan uusien yrittäjien pääsyä markkinoille ja johtavan nuohouspalveluiden tuottamisen keskittyvän nykyistä enemmän muutamalle suurelle yritykselle. Toisaalta tämä on ollut myös toivottava kehityssuunta, koska pienet, yhden miehen yritykset ovat haavoittuvia piirinuohoojina ja keskeyttämättömässä nuohouspalveluiden tuottamisessa. Pienet yritykset soveltuvat paremmin sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään.

Vapaa kilpailu luonnollisesti muuttaa nuohousyritysten välistä kilpailukeinojen käyttöä nykyisestä mm. hinnoittelun ja mainonnan osalta. Vapaan kilpailun voidaan arvioida li-

05.12.2014

säävän nuohousyrityksien lukumäärää, kun yritystoiminnan aloittaminen ja markkinoille pääsy on mahdollista ilman nuohouspiirin kilpailutuksen voittamista.

2.5 Nuohoussopimukset

Pelastuslaitoksen ja piirinuohoojan välisestä nuohoussopimuksesta tai sen sisällöstä ei ole tarkempia säädöksiä, vaikka nuohoussopimusta voidaan pitää sopimuksena toimiluvan ehdoista. Nuohoussopimuksen olennaisin osa on velvoite tarjota vähintään pelastuslain edellyttämiä nuohouspalveluita sopimuksessa määritellyllä alueella. Nuohoussopimuksessa voidaan edellyttää toiminnalta myös muitakin kuin pelastuslaissa säädettyjä vaatimuksia.

Pelastuslaissa ei ole säädetty nuohousyrittäjien valvonnasta. Solmiessaan nuohoussopimuksen valitsemansa piirinuohoojan/nuohousyrityksen kanssa pelastuslaitoksen on kuitenkin valvottava tekemiensä nuohoussopimusten noudattamista.

Yleisten oikeusperiaatteiden mukaan toistuva sopimusrikkomus on purkuperuste esim. ongelmat piirinuohouspalveluiden saatavuudessa tai huono asiakaspalaute.

Koska alueen pelastustoimi vastaa nuohouspalveluiden asianmukaisesta järjestämisestä, voidaan olettaa, että pelastuslaitoksen on seurattava tilannetta sopimusperusteisilla nuohousalueilla ja ryhdyttävä mahdollisiin toimenpiteisiin, jos kohtuuhintaisia nuohouspalveluita ei ole kiinteistönomistajien saatavilla.

Alihankinta

Viime aikoina on yleistynyt käytäntö, jossa valittu piirinuohooja hankkii osan nuohoussopimuksessa mainituista nuohouspalveluista alihankintana kolmannelta osapuolelta. Vastuu piirinuohouspalveluiden toteuttamisesta säilyy alihankinnasta huolimatta piirinuohoojalla. Nykyisissä säädöksissä alihankkijoiden käyttöä piirinuohouksessa ei ole huomioitu.

Alihankinnasta ei aina välttämättä ole sovittu piirinuohoojan ja pelastuslaitoksen välisessä nuohoussopimuksessa. Osa pelastuslaitoksista vaatii piirinuohoojan ilmoittamaan alihankinnasta ennen alihankintasopimuksen allekirjoittamista. Pelastuslaitokset edellyttävät ilmoituksessa tietoja alihankkijan Y-tunnuksesta, työntekijöistä ja heidän koulutuksestaan. Pelastuslaitos edellyttää, että alihankintasopimukseen on sisällytetty velvollisuus noudattaa piirinuohoojan ja pelastuslaitoksen välisen nuohoussopimuksen ehtoja.

Hankintalain mukaan voidaan edellyttää tarjoajia ilmoittamaan, minkä osan sopimuksista se aikoo antaa alihankintana suoritettavaksi tai nimeämään mahdolliset alihankkijat. Julkisissa hankinnoissa alihankintoja ei pääsääntöisesti ole mahdollista kieltää kokonaan mutta alihankinnan ketjutusta (alihankkijan alihankkijoita) voisi olla mahdollista rajoittaa. Alihankkijoita koskevat lähtökohtaisesti samat soveltuvuusvaatimukset kuin tarjoajaa.

2.6 Nuohouspalveluiden hinta

59 § Nuohouksen järjestäminen 3 mom.

Alueen pelastustoimen järjestäessä nuohouspalvelut 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla se päättää myös nuohouksesta perittävästä maksusta.

05.12.2014

Jos nuohouspalvelut järjestetään piirinuohouksena tai pelastuslaitoksen omana työnä, alueen pelastustoimi päättää myös nuohouksesta perittävästä maksusta. Sopimusperusteisessa järjestelmässä kiinteistön omistaja ja haltija sopii nuohouksen hinnasta suoraan palveluntuottajan kanssa.

Alueen pelastustoimen päättämät nuohoustaksat perustuvat Nuohousalan Keskusliiton malliin. Mallin mukaan nuohouspalvelun hinta muodostuu yksikkömääristä, jotka kuvasivat arviota työhön kuluva ajasta minuutteina. Minimiveloituksena nuohouksesta peritään vähintään 45 yksikköä. Minimiveloitus sisältää 1-2 hormin ja yhden tulisijan nuohouksen ja tarkastuksen. Mallissa vapaa-ajan asunnon minimiyksikkömäärää on korotettu 20 yksiköllä ja 10 yksiköllä silloin, kun kiinteistöön on kulkuyhteys vain veneellä. Mallin mukaan pyynnöstä tehdystä eri nuohouskäynnistä veloitetaan matka-ajalta lisäksi 60 yksikköä yhtä työtuntia kohden. Nuohousalan Keskusliiton taksamallissa ei ole eritelty nuohoustyöhön sisältyvää tulisijan ja hormin kunnon tarkastamista.

Muutama pelastuslaitos on jo päättänyt muuttaa minimiveloituksen 60 yksikköön ja muutama harkitsee asiaa parhaillaan. Minimiveloituksen nostamisen perusteena on ollut nuohousyrittäjien kustannusten nousu. Piirinuohouksen etuna pidetty järjestelmällinen kiinteistöjen kiertäminen ei enää toimi, vaan kiinteistöt esittävät useammin toiveensa nuohousilmoituksesta poikkeavasta nuohousajankohdasta.

Nuohousalan Keskusliiton kokouksissa käydyissä keskusteluissa on pidetty vähimmäisyksikkömäärän korottamista tarpeellisina erityisesti hyvän palvelun kannalta ja nuohoojien kohtuullisen toimeentulon turvaamiseksi. Nuohousyksikkömallia on päivitetty 1.10.2014 niin, että minimiveloitus on 60 yksikköä. Useat pelastuslaitokset eivät ole ottamassa uutta suositusta käyttöön sellaisenaan, koska katsovat kiinteistön omistajan kannalta esitetyn hinnankorotuksen olevan kohtuuttoman suuren.

Taulukossa 1 on esitetty tämän hetken nuohousyksikköhinnat, joiden mukaan miniminuohouksen voi saada halvimmillaan ilman arvonnlisäveroa hintaan 31,05 € (LUP 0,69 € x 45, arvonnlisäveron kanssa 39,74€) ja kalleimmillaan hintaan 46,80 € (Lappi 0,78 € x 60, arvonnlisäveron kanssa 59,90€). Lähes kaikki pelastuslaitokset tarkastavat nuohousyksikön hinnan vuosittain paikallisen nuohoojayhdistyksen aloitteesta.

Pelastuslaitoksien verkkosivuilta löytyvissä nuohouspalveluhinnastoissa nuohouksesta perittävistä maksuista on yleensä kerrottu nuohousyksikön arvonnlisäveroton yksikköhinta. Tämän jälkeen on lueteltu erilaisista toimenpiteistä laskutettavat yksikkömäärät. Muutamilla pelastuslaitoksilla on lisäksi esimerkkilaskutoimituksia nuohouksen loppuhinnan muodostumisesta, mikä helpottaa kuluttajaa arvioimaan oman kiinteistönsä nuohouksen hinnan. Laki palvelujen tarjoamisesta (1166/2009) edellyttää, että palveluntarjoaja ilmoittaa palvelun vastaanottajalle hinnan määräytymisen perusteet, jos ennakolta ei voida ilmoittaa täsmällistä hintaa.

05.12.2014

Pelastuslaitos	Vahvistettu yksikköhinta, sis. alv 0 %	voimaantulo- vuosi	Huomautuksia
Helsinki	0,72 €	2014	
Etelä-Karjala	0,73 €	2014	Lappeenranta, Imatra, Savitaipale, Ruokolahti: vapaa hinnoittelu
Etelä-Savo	0,73 €	2014	Vähimmäisyksikkömäärä 60 yks.
Etelä-Pohjanmaa	0,72 €	2014	Vähimmäisyksikkömäärä 60 yks.
Itä-Uusimaa			vapaa hinnoittelu
Jokilaaksot	0,72 €	2014	
Kainuu	0,746 € Kajaani 0,715 €	2014	
Kanta-Häme	0,72 €	2014	Vähimmäisyksikkömäärä 55 yks.
Keski-Pohjanmaa	0,70 €	2013	
Keski-Suomi	0,72 €	2014	
Keski-Uusimaa	0,70 €	2014	Hyvinkää & Pornainen: vapaa hinnoittelu
Kymenlaakso	0,72 €	2014	
Lappi	0,74 € tai 0,78 €	2014	Vähimmäisyksikkömäärä 60 yks. Taksat seutukunnittain.
Länsi-Uusimaa	0,69 €	2014	
Oulu-Koillismaa	0,725 € Kuusamo, Pudasjärvi, Taivalkoski 0,745 €	2014	
Pirkanmaa	0,71 €	2014	
Pohjanmaa	0,71 €	2014	
Pohjois-Karjala	0,76 €	2014	
Pohjois-Savo	0,72 €	2014	
Päijät-Häme	0,70 €	2013	Asikkala: vapaa hinnoittelu.
Satakunta	0,71 €	2014	
Varsinais-Suomi	0,71 €	2014	

Taulukko 1: Nuohousalan Keskusjärjestön keräämä nuohoustaksatilanne 1.6.2014

Sopimusperusteinen nuohous mahdollistaa myös erilaiset laskutusperusteet. Muutamat yritykset ilmoittavat nuohoushintansa kokonaishintoina tai käyttävät esim. kiinteitä tulisijakohtaisia hintoja. Myös matkakulujen sisällyttäminen kiinteistön nuohouksen hintaan on luontevampaa. Sopimusperusteisessa palvelussa hinnoittelu voi olla myös sidoksissa palvelun suoritusajankohtaan esim. vuorokauden aikaan ja viikonpäivään.

2.7 Lupa omatoimiseen nuohoukseen

Pelastuslaitos voi yksittäisen kohteen osalta antaa luvan siihen, että nuohouksen suorittaa joku muu kuin alueen piirinuohooja. Kiinteistön omistajille on säädetty mahdollisuus hakea kirjallisesti lupaa pelastuslaitokselta esim. toisen alueen piirinuohoojan tai muun nuohoojan kelpoisuuden omaavan henkilön käyttämiseen tai vaihtoehtoisesti omatoimiseen nuohoukseen.

59 § Nuohouksen järjestäminen 4 mom.

Rakennuksen omistajan, haltijan ja huoneiston haltijan 13 §:ssä säädetty velvollisuus huolehtia siitä, että tulisijat ja savuhormit on huollettu ja puhdistettu voidaan toteuttaa ai-noastaan alueen pelastustoimen 1 momentin mukaisesti päättämän palvelujen tuottajan toimesta. Pelastuslaitos voi kuitenkin yksittäisen kohteen osalta antaa luvan siihen, että nuohouksen suorittaa joku muu kuin nuohooja.

Pelastuslaitoksen ovat säädöstä sovellettaessa antaneet lupia omatoimiseen nuohoukseen yleensä silloin, kun hakijalla on ollut nuohoojan pätevyys ja aikomuksena on ollut nuohota omaa kiinteistöä. Erityisvälineistöä ja -taitoja vaativissa teollisuuskohteissa on yleensä

05.12.2014

sallittu omatoiminen nuohous. Omatoiminen nuohous on saatettu sallia etäisyyksien takia myös esim. erämökeissä. Hallinto-oikeus on katsonut ratkaisuihissaan säädöksen soveltamisen vastaavan sen nykyistä tarkoitusta.

Säädöksen nykyinen soveltaminen on varsin tiukkaa ja joustavammalla soveltamisella olisi mahdollista välttää viime aikoina yleistyneet kiistat ja ongelmat nuohoustyön suorittajasta. Jos muutetaan nykyistä soveltamistapaa joustavampaan suuntaan, tulee harkittavaksi vähintään pelisääntöjen luominen lupamenettelylle.

Lähtökohtana voidaan pitää nykyistä soveltamista tapauksissa, joissa kiinteistön omistaja hakee lupaa antaakseen jonkun muun kuin piirinuohoojan suorittaa kiinteistönsä nuohous. Tällöin toivotun henkilön pätevyiden tulisi jatkossakin vastata nuohoojalta vaadittavaa pätevyyttä.

Soveltamisessa voitaisiin tarjota kiinteistön omistajalle tosiasiallista mahdollisuutta itse suorittaa nuohous omassa kiinteistössään. Hakemuksen käsittelyssä olisi tutkittava hakijan edellytykset suorittaa nuohous kiinteistössään. Luvan myöntäjän tulisi erityisesti harkita, onko kiinteistön omistajalla tarvittavat tiedot nuohottavan kohteen rakenteesta ja toiminnasta, taidot nuohouksesta ja palontorjunnasta sekä kiinnostusta suorittaa nuohous siten, että kiinteistön paloturvallisuus säilyy.

Esiselvityshankkeen aikana ei ole noussut esille jo annettujen omatoimisten nuohouslupien valvonnan menettelyt. Jos soveltaminen laajenee nykyisestä, valvontaa tulisi jatkossa terävöittää. Tarkoituksenmukaista on, että annettu lupa voitaisiin peruuttaa, mikäli valvonnassa havaitaan, ettei nuohousta ole suoritettu lupaehtojen mukaisesti. Lupaehtoissa tulisi ilmetä mm. nuohouksen kohde, nuohouksen tekijä, nuohousväli, nuohoustyön tekemisen dokumentointi sekä luvan voimassaoloaika ja peruuttamisen ehdot.

Ruotsissa lupaa omatoimiseen nuohoukseen haetaan kunnalta (eli käytännössä pelastuslaitokselta), joka määrittelee lupaehdot ja arvio hakijan osaamista. Useat kunnat vaativat, että omatoiminen nuohooja on käynyt lyhytkurssin tai omaa vastaavat tiedot nuohouksesta. Ruotsissa kurssija järjestää esim. Brandskyddsföreningen ja kurssi maksaa kestosta riippuen 450–1250 kruunua.

2.8 Muu nuohouspalveluiden tarjonta

Arvioiden mukaan noin joka toisen pelastuslaitoksen alueella toimii ammattitutkinnon suorittaneita nuohoojia, jotka tarjoavat piirinuohousjärjestelmän ulkopuolisia nuohouspalveluitaan. Tästä syystä pelastuslain uudistuksessa lisättiin 59 §:n 4 momenttiin viittaussäännös, jonka mukaan lakisääteinen nuohous voidaan toteuttaa ainoastaan alueen pelastustoimen valitseman palvelujen tuottajan toimesta. Piirinuohousjärjestelmästä huolimatta muutkin kuin piirinuohoojat, heidän työntekijänsä tai aliurakoitsijansa voivat suorittaa nuohouksia mutta tällöin kyse on niin sanotusta ylimääräisestä nuohouksesta, joka ei korvaa lakisääteistä määrääjain suoritettavaksi kuuluvaa nuohousta.

Vapaan nuohouksen tarjoajat perustelevat toimintaansa sillä, ettei piirinuohous toimi kyseisellä alueella ja he vastaavat palvelun kysyntään. Näiden ns. vapaiden nuohoojien toiminnasta on muutama käräjäoikeuden ratkaisu markkinointi- ja kilpailumenettelyrikkoksina.

Suomen Nuohoojat

05.12.2014

Uudessakaupungissa perustettiin 12.1.2013 nuohousalalle uusi yhdistys nimeltään Suomen Nuohoojat. Yhdistyksen tarkoituksena on luoda avoin ja tasavertainen tukiverkosto kaikille nuohousalan osapuolille nuohousoppilaista, työntekijöistä, yrittäjistä aina kouluttajiin asti. Yhdistyksen tavoitteena on saada nuohouspalvelut vapaaseen kilpailuun.

Nuohous Enossa

Enon (nykyään osa Joensuun kaupunkia) nuohouspalvelut ovat olleet paljon esillä viime vuosina monin eri tavoin. Enossa piirinuohouksen ulkopuolisia palveluita on tarjonnut entinen piirinuohooja ja nykyisten piirinuohoojien aliurakoitsijana toiminut henkilö, jolla ei kuitenkaan ole nuohoojan ammattitutkintoa. Henkilö on ilmeisesti paikkakunnalla erittäin pidetty, sillä Enon alueella on mm. kerätty yli 900 henkilön allekirjoittama vetoomus piirinuohousjärjestelmästä luopumiseksi ja vaadittu ulkopuolisia nuohouspalveluja tarjoavalle oikeutta suorittaa nuohouksia ilman nuohoojan ammattitutkinnon suorittamista. Adressi on toimitettu Joensuun kaupunginvaltuustolle valtuustokysymyksen liitteenä ja sisäministeriöön tiedoksi.

Asiaa on käsitelty paikallisen tason lisäksi mm. eri oikeusasteissa, Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen johtokunnassa, Joensuun kaupunginvaltuustossa, sisäministeriössä ja lehdistössä. Viimeisimpänä valtakunnansyyttäjävirasto on päättänyt (Dnro 453/21/12) olla nostamatta syytettä asiassa.

Alkuvuodesta 2014 lähtien Pohjois-Karjalan pelastuslaitos on saanut kymmeniä kirjeitä, joissa ihmiset pyytävät saada tarkastaa pelastuslaitoksen henkilörekisteriin tallennetut tietonsa ja toisessa anomuksessa anotaan kirjallisesti lupaa oman kiinteistön nuohoamiseen itse tai jonkun toisen ammattihenkilön toimesta. Henkilötietojen tarkastamispyyntö voi pelastuslaitoksen kannalta kohdistua pelastustoimen toimenpiderekisteriin (Pronto, tapahtuneet onnettomuudet), varautumistehtävien rekisteriin (varaukset tehtävien hoitamiseen poikkeusoloissa) ja valvontarekisteriin (mm. palotarkastusten tiedot). Tietojen tarkistuspyyntö ei kohdistu nuohoojan ylläpitämään nuohousluetteloon.

Henkilötietolain mukaan rekisteripitäjän on ilman aiheetonta viivytystä varattava rekisteröidylle tilaisuus tutustua tietoihin tai annettava tiedot pyydettyäessä kirjallisesti. Omatoimisen nuohouksen lupapyyntöön pelastuslaitoksen on annettava kirjallinen, valituskelpoinen päätös. Pelastusviranomainen rekisterinpitäjänä on antanut tiedot rekistereistä ja tehnyt valituskelpoiset päätökset. Enon kielteisistä lupapäätöksistä on valitettu Itä-Suomen hallinto-oikeuteen.

2.9 Nuohouksen valvonta

78 § Pelastuslaitoksen valvontatehtävä

Pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista.

Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä.

Pelastuslaitoksen on valvottava toiminnanharjoittajalle sekä rakennuksen omistajalle ja haltijalle säädettyjen velvollisuuksien noudattamista. Nuohous on yksi näistä velvoitteista.

Käytännössä pelastuslaitokset valvovat nuohousvelvoitteen toteutumista yleisten palotarkastusten ja pientalojen omavalvonnan yhteydessä. Valvontaa tehdään myös nuohoojien

05.12.2014

vikailmoitusten, ns. esteilmoitusten ja nuohoojien ylläpitämien nuohousluetteloiden avulla.

Toteutuneisiin nuohousmääriin nähden pelastuslaitokset saavat varsin vähän palautteita liittyen nuohoukseen. Pääosin kiinteistöjen omistajien ja haltijoiden yhteydenotoista liittyvät nuohoojan saavutettavuuteen ja tavoitettavuuteen. Lähinnä palautteet koskevat asiakaspalvelun laatua ja nuohoojan käyttäytymistä. Tärkeimpinä pidetyt yhteydenotot, jotka liittyvät nuohoussopimuksen rikkomiseen, pelastuslaitokset tutkivat ja selvittävät tarkemmin.

Valvontatoimenpiteitä

Osana nuohouksen toteutumisen valvontaa pelastuslaitos voi tehdä mm. palotarkastuksia ja muita valvontatehtäviä. Havaitut puutteet velvoitteiden toteuttamisessa on määrättävä korjattaviksi esim. nuohous suoritettavaksi. Pelastusviranomainen voi tehostaa korjausmääräystä uhkasakolla niissä tapauksissa, joissa velvollisuus huolehtia nuohouksesta laiminlyödään.

105 § Uhkasakko ja teettämisuhka

Joka

3) laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvollisuuden huolehtia nuohouksesta ja ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden huollosta ja puhdistamisesta tai tikkaiden, kattokulkuteiden ja turvavarusteiden pitämisestä kunnossa,

voidaan alueen pelastusviranomaisen päätöksellä velvoittaa määräajassa oikaisemaan se, mitä on tehty tai lyöty laimin; edellä 8 kohdassa tarkoitettussa asiassa päätöksen tekee kuitenkin aluehallintovirasto.

Viranomaisen antamaa kieltoa tai määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakosta sekä teettämis- ja keskeyttämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa ([1113/1990](#)).

Nuohousyrittäjien valvonta

Pelastuslaissa ei ole säädetty nuohousyrittäjien valvonnasta. Solmiessaan nuohoussopimuksen valitsemansa piirinuohoojan/nuohousyrityksen kanssa pelastuslaitoksen on kuitenkin valvottava tekemiensä nuohoussopimusten noudattamista. Sopimusperusteisilla nuohousalueilla olettamana on, että pelastuslaitos vähintään seuraa nuohouspalveluiden saatavuutta ja hintojen kehitystä.

Nuohoojien ylläpitämästä nuohousluettelosta toimitetaan vuosittain yleensä kooste pelastuslaitokselle. Muutama pelastuslaitos edellyttää nuohoussopimuksessa sovitun mukaisesti vuosikertomuksen toimittamista. Vuosikertomus sisältää mm. selvityksen nuohottavien kiinteistöjen lukumäärästä nuohouspiirissä, koosteen nuohousluettelon tiedoista, selvityksen lakisääteisten maksujen hoitamisesta ja selvityksen piirinuohoojan palveluksessa olevasta henkilöstöstä ja heidän saamastaan jatko- ja täydennyskoulutuksesta.

Sopimusperusteisen nuohouksen alueilla ei pelastusviranomaisten toiminta ja seuranta voi perustua pelkästään vapaaehtoisuuteen. Jos jatkossa pidetään kiinni pelastuslaitoksen roolista nuohouspalveluiden järjestämisessä, tarvitaan uudenlaista sääntelyä pelastusviranomaisten tehtävien ja toimivaltuuksien osalta. Kokemukset sopimusperusteisen nuohousjärjestelmän laajamittaisesta käytöstä puuttuvat, joten luontevaa on, että pelastuslaitos seuraisi tilannetta sopimusperusteisilla nuohousalueilla ja ryhtyisi mahdollisiin toimenpiteisiin, jos kohtuuhintaisia nuohouspalveluita ei olisi kiinteistönomistajien saatavilla.

05.12.2014

3. Nuohoojaa koskevat velvoitteet

3.1 Nuohoustyön sisältö

60 § Nuohoustyön sisältö

Nuohouksessa puhdistetaan tulisija ja savuhormi niihin liittyvine osineen sekä tarkastetaan tulisijan ja savuhormin kunto. Nuohoojan tulee antaa asiakkaalle todistus suoritetusta nuohouksesta.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä nuohoustyön sisällöstä ja nuohoustyöstä annettavasta todistuksesta.

Nuohouksen sisältöön kuuluu hormin puhdistuksen lisäksi myös tulisijan ja hormin kunnan tarkastaminen. Säädöksen tarkastamistyöhön ei sisälly vaatimusta erikoistyykalujen tai -menetelmien käytöstä, vaan oletuksena tarkastaminen tapahtuu silmämääräisesti havainnoiden. Tällöin piilevät viat jäävät usein huomaamatta.

Nuohousasetuksessa on säädetty tarkemmin nuohoustyön sisällöstä. Nuohousalan Keskusliitto ylläpitää Nuohoustyöohjeita, jotka on päivitetty viimeksi 1.5.2008. Ohje on laadittu täydentämään nuohousasetuksen vaatimuksia. Nuohoustyöohjeiden mukaan tulisijan kunto ja suojaetäisyydet tarkastetaan nuohoustyön yhteydessä. Nuohoussopimuksissa on yleensä sovittu, että piirinuohouksessa käytetään nuohoustyöohjeita.

4 § Nuohoustyön sisältö 1 mom.

Nuohoustyö sisältää:

- 1) valmistelutoimet;
- 2) tulisijan, savuhormin, sen lisälaitteiden sekä liitinhormin ja yhdyshormin nuohouksen;
- 3) tulisijan ja savuhormin kunnan tarkastuksen;
- 4) tukkeutuneen savuhormin avaamisen;
- 5) savupeltien puhdistamisen ja niiden toiminnan tarkistuksen; sekä
- 6) nuohouksesta kertyneen tuhkan ja muun jätteen poistamisen sekä sen paloturvallisen sijoituksen.

Kevythormit ovat yleistyneet viime vuosina, joten on esitetty, että nuohoustyön sisältöä laajennettaisiin koskemaan myös hormin ja tulisijan yhteensopivuutta, suojaetäisyyksiä sekä hormin että siihen liittyvien rakenteiden ja materiaalien tarkastamista. Rakennusvaiheessa tehtävät hormikatselmukset eivät kuitenkaan ole pelastuslainsäädännössä säädeltyjä asioita, vaan niiden sääntely kuuluu rakentamisen hallinnonalalle.

Paloturvallisuuden kannalta nuohoustyöhön kuuluva tulisijan ja hormin kunnan tarkastus on merkityksellistä. Hormin puhdistamattomuus voi pahimmassa tapauksessa johtaa nokipaloon. Pron ton tilastojen mukaan nokipalot palavat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta hormissa eivätkä leviä muihin rakenteisiin. Havaitsematta jäänyt palovaaraan aiheuttava vika johtaa useimmin suurempiin palovahinkoihin.

Pelastusviranomaisille saapuneiden vikailmoitusten lukumäärällisen vähentymisen sekä nuohoojilta saapuneiden viestien perusteella voidaan päätellä, että nuohoustyö painottuu puhdistustyön tekemiseen. Nuohoustyön paino tulisi olla tulisijan ja hormin käyttökelpoi-

05.12.2014

suuden arvioinnissa eli erikoisosaamista vaativassa työssä, jota puoltaa pätevyysvaatimusten asettaminen nuohoustyön tekijälle.

Lisätyöt

Nuohousasetukseen on lisätty informatiivinen säännös siitä, että kiinteistön omistaja ja haltija voi tilata nuohoojalta myös muitakin palveluita kuin lakisääteisiä nuohouspalveluita. Tällaisia ovat esim. kertyneen palamisjätteen pois kuljettaminen tai hormien kunnossapitoon liittyvät toimenpiteet.

4 § Nuohoustyön sisältö 3 mom.
Muista töistä voidaan sopia erikseen (*lisätyö*).

Tampereen aluepelastuslaitoksen (nyk. Pirkanmaan pelastuslaitoksen) vuonna 2006 teettämän asiakastyytyväisyyskyselyn mukaan asiakkaita kiinnostavia nuohojien tarjoamia lisäpalveluja olivat ilmastointipuhdistus, savuhormien korjaus ja sisäpiippujen asennus, keskuslämmityskattiloiden puhdistus sekä palovaroittimen sijainnin ja toimintakunnon tarkistus.

Muutamien yhteydenottojen perusteella lisätöiden teettäminen nuohoojalla sekoittuu helposti lakisääteiseen työhön niin, ettei kiinteistön omistaja tiedä voivansa pyytää tarjouksia lisätöiden tekemisestä myös muilta palveluntuottajilta nuohoojan suositellessa joitain korjaustoimenpiteitä.

Nuohoojien suorittama palotarkkailu

Kahdella pelastuslaitoksella piirinuohoojien kanssa tehtyihin nuohoussopimuksiin sisältyy palotarkkailu, jossa nuohooja nuohouskäynnin yhteydessä täyttää kiinteistön edustajan kanssa ns. palotarkkailulomakkeen. Palotarkkailulomake kattaa käytännössä samat asiat kuin käytössä olevat pientalojen oma-avontalomakkeet. Raportoidusta palotarkkailusta pelastuslaitos maksaa nuohoojalla sopimuksen mukaisesti esim. 20 yksikköä / kiinteistö.

Pelastuslain uudistuksen yhteydessä esitettiin, että nuohoojille annettaisiin lisätehtäviä ja toimivaltuuksia pientalojen paloturvallisuuden edistämiseksi esim. pientalojen palotarkastustoiminnassa.

3.2 Nuohoustyön laatu

4 § Nuohoustyön sisältö 2 mom.
Tulisijan, sen hormien ja ilmanvaihdon on työn suorituksen jälkeen oltava samassa käyttövalmiudessa kuin ennen nuohousta.

Nuohousasetuksessa on asetettu nuohouspalveluiden laadulle vaatimus, että tulisijan ja hormin on oltava samassa käyttövalmiudessa kuin ennen palvelua. Tämän tarkemmin ei nuohouspalveluille ole asetettu laatuvaatimuksia. Lähtökohtaisesti asiakkaalla on oikeus olettaa, että hänen saamansa palvelu on virheetöntä ja laadukasta.

Piirinuohoussopimuksissa on yleensä sovittu Nuohousalan Keskusliiton nuohoustyöohjeiden käytöstä. Nuohoustyöohjeissa edellytetään, että työt on tehty huolellisesti ja hyvin työtapojen mukaisesti. Nuohoustyöohjeissa ei ohjeisteta asiakaspalvelua. Sopimusperusteisilla alueilla ei vastaavaa linkkiä nuohoustyöohjeiden käyttöön ole. Lähtökohtana on, että vapaa kilpailu asettaa paineita nuohouspalveluita tarjoaville yrityksille kehittää asia-

05.12.2014

kaspalveluaan ja palvelukonseptiaan. Työn laadun valvonta on vaikeaa nuohouksen järjestämistavasta huolimatta.

3.3 Nuohoustodistus

5 § Nuohoustyöstä annettava todistus
Nuohoustyöstä kohteen edustajalle annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- 1) nuohouskohde;
- 2) nuohouksen suorittaja;
- 3) nuohouksen ajankohta;
- 4) tehdyt toimenpiteet;
- 5) havaitut viat ja puutteet; sekä
- 6) suoritettut lisätyöt.

Nuohoojan tulee antaa asiakkaalle tosite nuohoustyöstä. Kirjallinen dokumentti toimii asiakkaan oikeusturvaa parantavana järjestelynä, sillä sen avulla kiinteistön omistaja voi osoittaa pelastusviranomaiselle nuohousvelvoitteen noudattamisen. Nuohoustodistus sisältyy nuohouksesta perittävään maksuun.

Yksilöintitietojen lisäksi nuohoojan allekirjoittamasta nuohoustodistuksesta tulee ilmetä nuohoojan suorittamat toimenpiteet ja mahdolliset lisätyöt sekä havaitut paloturvallisuutta vaarantavat viat ja puutteet. Yleisenä toimintatapana on ilmoittaa pienistä puutteista ja vioista ainoastaan suullisesti. Nuohoustodistukseen saattaa sisältyä myös kuittitiedot eli yksilöinti nuohouspalvelusta perityn hinnan muodostumisesta.

3.4 Vioista ilmoittaminen

61 § Vioista ilmoittaminen

Jos nuohooja havaitsee tulisijoissa ja savuhormeissa vikoja tai puutteita, joista voi aiheutua tulipalon vaara, hänen on ilmoitettava niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle. Jos nuohooja toteaa tikkaiden, kattokulkutien osien tai katon turvavarusteiden olevan sellaisessa kunnossa, ettei nuohoustyötä voida suorittaa turvallisesti, on hänen ilmoitettava myös niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle.

Nuohoojan velvollisuutena on tehdä kirjallinen ilmoitus nuohottavan kohteen edustajalle ja pelastuslaitokselle, mikäli hän havaitsee tulisijoissa ja savuhormeissa vikoja tai puutteita, joista voi aiheutua tulipalon vaara. Nuohottavan kohteen edustajan ja pelastuslaitoksen on saatava tieto vioista tai puutteista voidakseen ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä voidaan rangaista pelastusrikkomuksesta sakkoon.

106 § Rangaistukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 13) laiminlyö 61 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa tulisijoissa ja savuhormeissa olevista vioista tai puutteista,
- 14) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää luetteloa nuohotuista kohteista tai säilyttää tietoja nuohouksen suorittamisesta taikka on tuomittava, jollei tekoa ole pidettävä vähäisenä tai jollei teosta muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, *pelastusrikkomuksesta* sakkoon.

05.12.2014

Yleisenä suuntauksena on, että nuohoojien ilmoittamien vikailmoitusten lukumäärät ovat vähentyneet viime vuosina. Varsinkin sopimusperusteisilla alueilla ne ovat käytännössä loppuneet, mutta vähenemistä on pelastusviranomaisilta saatujen tietojen mukaan tapahtunut myös piirinuohousalueilla. Nuohoojat ovat ilmoittaneet kokevansa, etteivät heidän välittämänsä vikailmoitukset johda viranomaisen toimenpiteisiin. Paloturvallisuuden näkökulmasta hormin ja tulisijan puhdistamattomuus ei aiheuta välitöntä palovaaraa, mutta vioista ilmoittamisen laiminlyönti voi olla kohtalokasta.

Pientalojen palotarkastukset ovat nykyään pitkälti korvautuneet omavalvonnalla. Nuohooja on käytännössä ainoa taho, jolla on osaamista arvioida tulisijojen ja hormien aiheuttamaa palovaaraa ja joka vierailee säännöllisesti kiinteistöissä. Nuohoojien antamien vikailmoitusten merkitys osana viranomaisvalvonnan tehostamista on kasvanut. Nuohoojien vikailmoitusten käsittely on osa viranomaisvalvontaan ja lähtökohtaisesti pelastusviranomaiset luottavat nuohoojien arvioihin ja antavat korjausmääräyksiä ja asettavat tulisijoja käyttökieltoon perustuen nuohoojien lausuntoon.

3.5 Nuohousluettelo

62 § Nuohousluettelo

Nuohoustoiminnan harjoittajan tulee pitää luetteloa nuohoamistaan kohteista ja antaa luettelosta pyydettyä maksutta tietoja pelastuslaitokselle. Tietoja tulee säilyttää kymmenen vuoden ajan toimenpiteen suorittamisesta.

Nuohoamistaan kohteista nuohoustoimen harjoittajan on pidettävä nuohousluetteloa, josta alueen pelastusviranomaisella on oikeus saada tietoja maksutta. Pelastuslaissa tai nuohousasetuksessa ei ole annettu tarkempia vaatimuksia nuohousluettelon sisällöstä tai muodosta. Nuohousluettelon pitämisen ja tietojen säilyttämisen laiminlyönti on pelastusrikkomuksena rangaistava teko. Rangaistavaksi ei kuitenkaan ole säädetty tietojen antamisesta kieltäytymistä.

Nuohousluettelon pitovelvoitteen ja tietojen luovutuksen tarkoituksena on turvata pelastusviranomaisten nuohousvelvoitteen valvontaa. Lisäksi nuohoustietoja voidaan tarvita myös palontutkinnassa. Pääsääntöisesti pelastusviranomainen ei hyödynnä itse nuohousluetteloa, vaan nuohouspalveluiden seurantaan riittää nuohousluettelosta tehty yhteenveto. Koosteen avulla seurataan yleisellä tasolla nuohouksen toteutumista mm. nuohousprosenttia. Nuohousprosentti on ollut vuosittain noin 80 %.

Piirinuohoojalla ei ole oikeutta pitää luetteloa kohteista, joihin hän tai hänen yrityksensä ei ole päässyt suorittamaan lakisääteistä nuohousta. "Sisälle pääsy estetty" -luetteloa saatetaan pitää laittomana henkilörekisterinä. Pelastuslaitoksen tulee perustaa valvontatoimenpiteensä pelastuslain 62 §:n mukaiseen nuohousluetteloon ja nuohoojien vikailmoituksiin.

Nuohousluettelon ylläpitovelvoite koskee myös sopimusperusteisilla alueilla nuohoavia yrityksiä. Nykyisen lainsäädännön mukaan sopimusperusteisilla alueilla nuohoustoimintaa harjoittavilla yrittäjillä ei ole ilmoittautumisvelvollisuutta pelastuslaitokselle eikä nuohousluettelon omaehtoista toimittamisvelvoitetta pelastusviranomaisille. Näillä alueilla pelastusviranomaisen mahdollisuudet seurata ja valvoa nuohousta ovat selvästi heikommat kuin piirinuohousalueilla.

05.12.2014

Säilytysaika ja henkilörekisteri

Pelastuslain mukaan nuohoustoiminnan harjoittajan on säilytettävä nuohousluettelon tietoja kymmenen vuoden ajan. Kolmen viimeisimmän lakimuutoksen perusteluista ei käy ilmi, miksi juuri tätä säilytysaikaa edellytetään. Säilytysaikavaatimus on varsin pitkä, jos sitä verrataan esim. verotuksen kuittien säilytysaikavaatimukseen (kuusi vuotta) ja siihen, että lakisääteinen nuohous on tehtävä nykysäännösten mukaan harvimmillaankin kolmen vuoden välein. Pelastuslaitoksen valvontarekisterissä nuohoojilta saadut tiedot on poistettava viimeistään kymmenen vuoden kuluttua edellisen merkinnän tekemisestä.

Monissa tapauksissa nuohousluettelo on yhtä kuin nuohousliikkeen asiakasrekisteri. Asiakasrekisteri sisältää tietoja, joiden voidaan katsoa muodostavan henkilörekisterin. Henkilötietolain (523/1999) mukaan rekisterinpitäjän on laadittava henkilörekisteristä rekisteriseloste, joka on pidettävä jokaisen saatavilla.

Nuohoustiedot valtakunnalliseen tietovarantoon

Pelastusopistolla käynnissä olevan Varanto-hankkeen yhteydessä on esitetty nuohoojien käyttöliittymää. Tämän avulla nuohoojat voisivat suoraan kirjata tehdyt kiinteistöjen nuohoukset pelastustoimen valtakunnalliseen valvontarekisteriin. Tuleva pelastustoimen tietojärjestelmä ei kuitenkaan korvaa nuohoojien itse ylläpitämiä asiakasrekistereitä, joten päällekkäisen työn tekemistä tulee välttää. Nuohouksen ollessa vain yksi pelastuslaissa rakennuksen omistajalle, haltijalle ja toiminnanharjoittajalle asetetuista velvoitteista ei ole kohtuullista, että velvoitteen viranomaisvalvonta aiheuttaisi ylimääräisiä kustannuksia nuohoustoiminnan harjoittajalle.

3.6 Nuohoojan kelpoisuus

Piirinuohoojilta on vaadittu nuohoojan ammattitutkinto vuoden 1988 alusta lukien. Vuonna 1999 voimaan tullessa pelastustoimilaissa säädettiin nuohoojan ammattitutkintovaatimus kaikille itsenäisesti nuohoustyötä tekeville eli myös piirinuohoojan työntekijöille ja pelastustoimen palveluksessa olevalle nuohoojalle.

63 § Nuohoojan kelpoisuus 1 mom.

Nuohoojan ammatin harjoittajalta, hänen palveluksessaan olevalta itsenäisesti nuohoustyötä tekevältä ja pelastuslaitoksen palveluksessa olevalta nuohoojalta vaaditaan nuohoojan ammattitutkinto.

Säätelyn tavoitteena on varmistaa nuohoojien riittävä pätevyys hoitaa paloturvallisuuden vaikuttavia nuohoustehtäviä kiinteistöissä ja muissa kohteissa. Pätevyysvaatimus on kytköksissä ammattitutkinnon suorittamiseen, joten kelpoisuus ei vanhene.

Nuohoojien koulutus

Nuohoojilla on kaksi tutkintoa: nuohoojan ammattitutkinto ja nuohoojamestarin ammattitutkinto. Nuohoojan ammattitutkintoon valmistava koulutus koostuu kahdeksasta peruskoulutusjaksosta sekä etätehtävistä. Kurssijakso kestää viisi päivää eli yhteensä 8 jaksoa x 5 = 40 päivää (noin 300 tuntia). Nuohoojan ammattitutkinto koostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta:

- tulisijojen ja savuhormien nuohous
- ilmanvaihtojärjestelmien puhdistus
- kiinteistöjen turvallisuuden tarkkailu
- asiakaspalvelua ja nuohousyrityksen hoito.

05.12.2014

Nuohoojan ammattitutkintoon tähtäävää koulutusta voivat järjestää ammatilliset oppilaitokset ja aikuiskoulutuskeskukset. Ammattioppilaitoksissa ei tällä hetkellä anneta koulu- maista opetusta nuohoojille, vaan ammattitutkintoon valmistavaa tietopuolista koulutusta järjestää Nuohousalan Keskusliitto ja käytännön osaaminen hankitaan pääsääntöisesti oppisopimuskoulutuksena.

Tutkintojen järjestämisestä vastaa valtakunnallinen, neljä jäsentä käsittävä Nuohousalan tutkintotoimikunta, jonka nimeää Opetushallitus. Näyttötutkinnot järjestetään yhteistyössä Tampereen seudun ammattiopiston, Tredun kanssa. Opetushallitus määrää näyttötutkinnon sisällön ja tutkintotilaisuus on avoin kaikille.

Nuohousalan Keskusliitto on esittänyt, että Pelastusopisto eli valtio huolehtisi nuohoojien ammattikoulutuksesta. Pelastusopistolain (207/2006) mukaan Pelastusopistossa annettava ammatillinen peruskoulutus on pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillisiin tutkintoihin johtavaa koulutusta. Pelastusopisto voi antaa muutakin toimialaansa soveltuvaa koulutusta.

Nuohoojien riittävyys

Sopimusperusteisen nuohousjärjestelmän yleistyessä uhkana on, etteivät nuohouspalveluyritykset ota oppisopimuskoulutettavia entiseen tapaan. Perusteena nuohousyrittäjillä on, etteivät he halua kouluttaa itselleen kilpailijoita. Nuohousalan Keskusliiton mukaan nykyisten nuohousyrittäjien keski-ikä on varsin korkea (noin 50 vuotta), joten lähivuosina on odotettavissa useiden yrittäjien poistumista markkinoilta.

Oppisopimuskoulutettavien käyttö

63 § Nuohoojan kelpoisuus 2 mom.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen nuohoojan ammattitutkintoa suorittava henkilö on koulutuksen aikana kolmen vuoden ajan kelpoinen toimimaan nuohoojana itsenäisesti, jos hän on suorittanut nuohoojan ammattitutkintoon kuuluvat tulisijojen ja savuhormien nuhousta ja kiinteistöjen turvallisuuden tarkkailua koskevat osiot. Nuohouspalvelujen tuottajan tulee riittävällä tavalla ohjata ja valvoa ammattitutkintoa suorittavan henkilön itsenäistä nuohoustyötä.

Vuoden 2011 pelastuslain uudistuksessa helpotettiin nuohoojan ammattitutkintoa suorittavan henkilön kelpoisuutta toimia itsenäisesti nuohoojana kolmen vuoden ajan, jos hän on suorittanut nuohoojan ammattitutkintoon kuuluvat tulisijan ja savuhormin nuhousta ja kiinteistön turvallisuuden tarkkailua koskevat osiot. Lievennyksen on osaltaan toivottu turvaavan, että alalla on riittävästi saatavilla nuohoustyötä tekeviä ammattitaitoisia henkilöitä.

Viime vuosina pelastusviranomaisten ja Nuohousalan Keskusliiton tietoon on tullut tapauksia, joissa oppisopimusoppilaiden työpanosta hyödynnetään tarkoituksellisesti väärin. Muutamissa tapauksissa oppisopimusoppilas ei ole saanut koko tutkintoa suoritetuksi säädetystä kolmessa vuodessa. Räikeimmissä tapauksissa nuohousyrityksen toiminta perustuu pääosin oppilastyövoimaan, joka ei vielä täytä edellytyksiä toimia nuohoojana itsenäisesti. Ennen oikeutta työskennellä itsenäisesti nuohoojan kelpoisuuden omaavan nuohoojan tulee tarkastaa nuohoojaoppilaan työ ja vastata siten nuohoojaoppilaan nuohoustyön asianmukaisesta suorittamisesta.

05.12.2014

Oulun lääninhallituksen pelastusosaston selvityksessä vuodelta 2009 (OLH-2008-03490/Tu-33) on tuotu esiin oppisopimuskoulutettavien työskentelyn ohjauksen ja valvonnan puutteita.

Pätevyyden toteaminen

Pelastuslaki edellyttää nuohoojan ammatin harjoittajalta nuohoojan ammattitutkintoa. Pii-rinuohousjärjestelmässä nuohoojan pätevyys tarkastetaan hankintamenettelyn yhteydessä, kun nuohooja osallistuu nuohouspiirin kilpailutukseen. Vapaassa kilpailussa nuohoojan kelpoisuuden varmistaminen jää yksittäisen kiinteistön omistajan tai haltijan vastuulle, kun nuohousyrittäjien valvonnasta tai rekisteröinnistä ei ole säädetty.

Nuohousalan Keskusliitto on pitänyt luetteloa nuohoojan ammattitutkinnon suorittaneista 1960 -luvulta lähtien. Luettelon pitämisestä ei ole säädetty tarkemmin eikä rekisteri ole julkinen. Nuohoojaoppilaiden tutkintotilanteesta voi saada tietoja Tampereen seudun ammattiopistosta.

05.12.2014

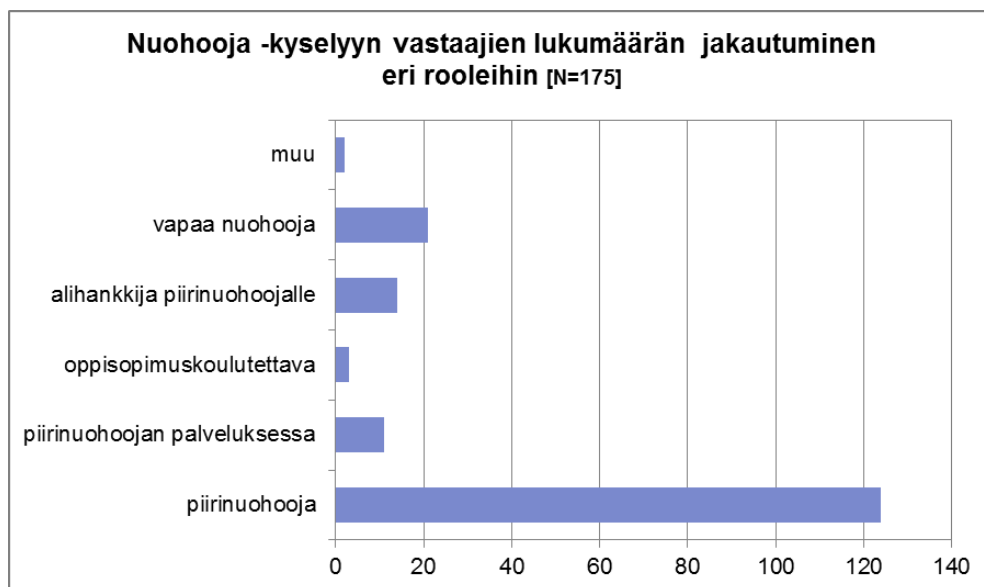
LIITE 1: NUOHOUSJÄRJESTELMIEN VERTAILUA

	Piirinuohous	Sopimusperusteinen	Pelastuslaitoksen oma työ
Nuohousliike			
Toiminnan aloittaminen	kilpailutuksen voittaminen	vapaa	erotettava viranomaistoiminnasta
Pätevyys	ammattitutkinto	ammattitutkinto	ammattitutkinto
Pätevyyden todentaminen	kilpailutuksen yhteydessä	kiinteistön omistaja	aluehallintovirasto
Hinta	alueen pelastustoimi päättää	vapaa	alueen pelastustoimi päättää
Nuohoustyön sisältö	säädely + nuohoustodistus	säädely + nuohoustodistus	säädely + nuohoustodistus
Nuohousluettelo	pidettävä	pidettävä	pidettävä
Vioista ilmoittaminen	ilmoitettava	ilmoitettava	ilmoitettava
Asiakaspalvelu	välttämättä ei panostusta	panostettava	välttämättä ei panostusta
Mainostaminen	ei tarvita	tarvitaan	ei tarvita
Toiminta	nuohoussopimuksen mukaan	ei vaatimuksia	aluehallintovirasto valvoo
Toiminnan laajentaminen	voittamalla kilpailutuksia	ei rajoituksia	rajoitettu toimialueeseen
Kiinteistön omistaja			
Nuohousvelvoite	kyllä	kyllä	on, saattaa hämärtyä
Asiakkaan valinnanvapaus	ei	vapaa	ei
Nuohoustyöstä valittaminen	pelastuslaitos	kuluttajaneuvonta	aluehallintovirasto
Hinta	määritetty	sovittavissa	määritetty
Nuohousväli	säädely	säädely	säädely
Pelastuslaitos			
Hankinta	hankintalain mukaan	ei toimenpiteitä	erillään viranomaistoiminnasta
Nuohousvelvoitteen valvonta	valvottava	valvottava	valvottava
Nuohousliikkeen valvonta	nuohoussopimuksen valvonta	ei toimenpiteitä	aluehallintovirasto valvoo
Hinnasta päättäminen	päätettävä	ei toimenpiteitä	päätettävä
Luvat omatoimiseen nuohoukseen	käsiteltävä	ei tarvetta	käsiteltävä
Asiakasvalitukset	käsiteltävä	ei toimenpiteitä	käsiteltävä

05.12.2014

KYSELYT NUOHOUSPALVELUIDEN NYKYTILASTA JA KEHITTÄMISESTÄ

Osana nuohousta koskevan lainsäädännön muutostarpeita käsittelevää esiselvitystä laadittiin kolme webropol-kyselyä nuohouspalveluiden nykytilan ja kehittämisehdotusten kartoittamiseksi: pelastuslaitoksille, aluehallintovirastoille sekä nuohoojille. Kyselyt toteutettiin syys- ja lokakuussa 2013. Vastaukset saatiin 21 pelastuslaitokselta, viideltä aluehallintovirastolta sekä 175 nuohoojalta (kuva 1). Kiinteistöjen omistajien sekä haltijoiden mielipiteen kartoittamiseksi hankkeessa hyödynnetään nuohouspalveluista viime vuosina tehtyjä asiakastyytyväisyystutkimuksia.

Kuva 1: Nuohoojien kyselyyn vastanneista 71 % oli piirinuohoojia, 12 % vapaita nuohoojia ja yhteensä 14 % vastaajista ilmoitti olevansa joko piirinuohoojan palveluksessa tai tekevänsä töitä piirinuohoojalle alihankintana.

Tässä muistiossa esitetään kyselyiden tulokset. Varsinaiset esiselvityshankkeen johtopäätökset esitetään hankkeen loppuraportissa. Päätökset nuohouksen kehittämisen linjoista tehdään esiselvityshankkeen päättymisen jälkeen.

1. Nuohousmäärät

Kaikissa kolmessa kyselyssä kysyttiin vastaajilta heidän arvioitaan siitä, miten vuosittaiset nuohousmäärät ovat muuttuneet viimeisen viiden vuoden aikana (kuva 2). Kysymyksessä pyydettiin arvioimaan erikseen taajama- ja haja-asutusalueita. Kaikkien yhteenlaskettujen vastauksien mukaan taajama-alueilla nuohousmäärät ovat joko lisääntyneet (53 % vastauksista) tai pysyneet samalla tasolla (40 % vastauksista). Haja-asutusalueiden osalta arvioissa oli hajontaa hieman enemmän, sillä 21 % vastauksista nuohousmäärien arvioitiin vähentyneen.

taajama-alueella	lisääntyneet	pysyneet samalla tasolla	vähentyneet	ei tietoa
nuohoojat	99	64	10	2
pelastuslaitokset	7	13	0	1
AVIt	1	3	0	1
yhteensä	107	80	10	4

05.12.2014

haja-asutusalueella	lisääntyneet	pysyneet samalla tasolla	vähentyneet	ei tietoa
nuohoojat	63	71	40	1
pelastuslaitokset	3	14	2	2
AVIt	0	3	1	1
yhteensä	66	88	43	4

Kuva 2: Vastaajien arviot nuohousmäärien kehityksestä viimeisen viiden vuoden aikana erikseen taajama- ja haja-asutusalueilla, vastaajia yhteensä 201 kpl.

Pelastuslaitoksilta kysyttiin lisäksi tarkemmin alueen nuohottavien ja nuohottujen kiinteistöjen lukumääriä vuonna 2012. Kysymyksessä ei kysytty erikseen kerran vuodessa ja harvemmin nuohottavia kohteita, vaan seuraavissa luvuissa ovat mukana ne kiinteistöt, joissa nuohous olisi kuulunut tehdä vuonna 2012. Vastauksien mukaan nuohottavia kiinteistöjä on yhteensä noin 900 000. Todellisuudessa luku on hieman isompi, sillä neljän pelastuslaitoksen tiedot puuttuvat. Pelastuslaitoksien vastauksien mukaan vuonna 2012 on nuohottu noin 720 000 kiinteistöä (kolmen pelastuslaitoksen luvut puuttuvat). Näiden tietojen valossa vuonna 2012 valtakunnallinen nuohousprosentti olisi noin 80 %. Aluehallintovirastojen arvioissa vuoden 2012 nuohousprosentti vaihteli alle 50 %:sta yli 85 %:iin, keskimäärin arvio oli 70–80 % välillä.

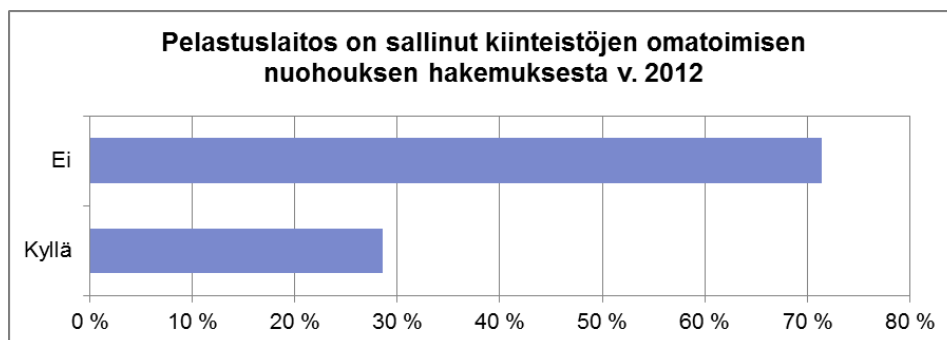
2. Nuohousjärjestelmä

Vuonna 2013 Suomessa oli yhteensä 320 kuntaa. Pelastuslaitosten vastausten mukaan nuohousta ei hoideta yhdessäkään kunnassa pelastuslaitoksen omana työnä. Piirinuohousjärjestelmä on käytössä 305 kunnassa eli 95 % kunnista. Sopimusperusteinen nuohous on käytössä 15 kunnassa ja viiden pelastuslaitoksen alueella.

Pelastuslaitoksilta ja aluehallintovirastoilta kysyttiin, tarjotaanko heidän tietojensa mukaan piirinuohousalueilla nuohousjärjestelmän ulkopuolisia, ylimääräisiä nuohouspalveluita. Pelastuslaitoksien vastauksien mukaan 12 pelastuslaitoksen alueella eli 55 % pelastuslaitoksista toimii ns. vapaita nuohoojia.

Pelastuslaitoksilta kysyttiin lisäksi arviota siitä, kuinka paljon piirinuohousjärjestelmän ulkopuolisia nuohouspalveluita tarjoavia nuohoojia on heidän alueella. Vastauksien mukaan tällaisia nuohoojia olisi yhteensä noin 70 koko maassa. Todellisuudessa lukumäärä on oletettavasti pienempi, koska sama nuohooja saattaa toimia useamman pelastuslaitoksen alueella.

Pelastuslaitoksilta tiedusteltiin myös kiinteistöjen omatoimisesta nuohouksesta. Vastausten mukaan pelastuslaitokset ovat vuonna 2012 saaneet yksittäisiltä kohteilta yhteensä 68 kirjallista lupahakemusta käyttää kiinteistönsä nuohouksessa joko toisen alueen piirinuohoojaa (57 %) tai suorittaa nuohous omatoimisesti (43 %). Pääsääntöisesti pelastuslaitos ei ole antanut lupaa omatoimiseen nuohoukseen (kuva 3).

05.12.2014

Kuva 3: Kiinteistön omatoimisen nuohouksen salliminen.

Vastauksien mukaan lupa omatoimiseen nuohoukseen on annettu oman kiinteistön nuohoukseen, jos hakijalla on ollut nuohoojan pätevyys. Erityisvälineistöä ja -taitoja vaativissa teollisuuskohteissa on yleensä sallittu omatoiminen nuohous. Omatoiminen nuohous on saatettu sallia etäisyyksien takia myös esim. erämökeissä.

3. Nuohouspiirin koko

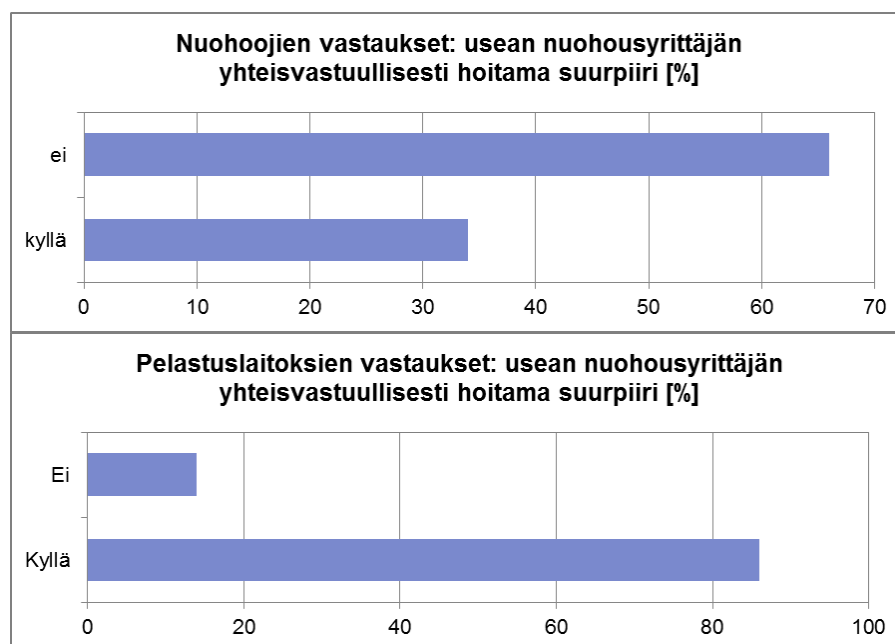
Pelastuslaitoksilta kysyttiin tarkemmin nuohouspiirien lukumääriä eri kokoluokissa (kuva 4). Vastausten mukaan nuohouspiirejä on yhteensä 429 kappaletta (yhden pelastuslaitoksen vastaus puuttuu ja 22 piiriä ei ollut kirjattu vastaustaulukoihin).

Nuohoojien vastauksien perusteella voidaan todeta, että yksi nuohooja nuohooa keskimäärin noin 1500 kiinteistöä vuodessa. Näin laskettuna yli 40 % nuohouspiireistä olisi ns. yhden nuohoojan piirejä ja toiset 40 % olisivat selkeästi useamman työntekijän nuohouspiirejä.

Nuohouspiirin koko [nuohottavien kiinteistöjen lkm]	Nuohouspiirit	
	lkm	%
1000-1200	103	24
1200-1400	49	11
1400-1500	28	7
1500-1600	22	5
1600-1800	35	8
1800-2000	39	9
yli 2000	153	36

Kuva 4: Nuohouspiirien lukumäärät eri kokoluokissa pelastuslaitoksien vastauksien mukaan.

Sekä pelastuslaitoksilta että nuohoojilta kysyttiin, voisivatko nuohouspiirit olla niin isoja, että pelastuslaitos valitsisi usean nuohousyrittäjän hoitamaan yhteisvastuullisesti suurpiiriä. Vastauksissaan viranomaiset ja nuohoojat olivat eri linjoilla (kuva 5).

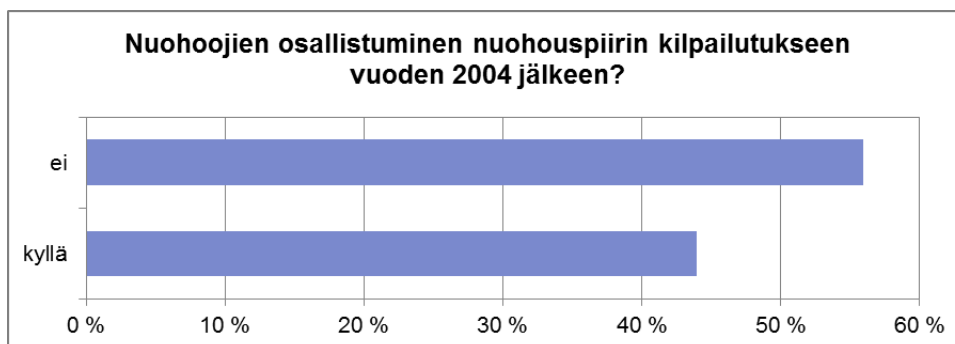
Kuva 5: Nuohoojien ja pelastuslaitoksien vastaukset nuohouspiirien muodostamisesta yhteisvastuullisesti usean nuohousyrittäjän kesken.

05.12.2014

4. Piirinuohouksen kilpailuttaminen

Pelastuslaitoksilta kysyttiin, milloin he ovat viimeksi kilpailuttaneet jonkin nuohouspiirin. Kaksi pelastuslaitosta ilmoitti, etteivät ole kilpailuttaneet nuohouspiirejä alueellisen pelastustoimen aikana eli vuoden 2003 jälkeen. Kolmetoista pelastuslaitosta eli yli puolet on kilpailuttanut nuohouspiirit tai osan niistä viimeisen kahden vuoden aikana. Aluehallintovirastojen vastauksien mukaan kaikissa kilpailutuksissa ei heidän tietojensa mukaan ole noudatettu hankintalakia (348/2007).

Kyselyyn vastanneista nuohoojista hieman vajaa puolet oli osallistunut nuohouspiirin kilpailutukseen vuoden 2003 jälkeen (kuva 6).

Kuva 6: Nuohoojien osallistuminen nuohouspiiriin kilpailutukseen vuoden 2004 jälkeen.

Pelastuslaitoksilta tiedusteltiin, millä kriteereillä tarjoajia on pisteytetty nuohouskilpailussa, kun piirinuohouksessa ei voi kilpailla hinnalla. Kyllä/ei -vastauksien vaihtoehtoisiksi annettiin aikaisempi kokemus, henkilöstön koulutus, työvälineet ja aikaisempi asiakaspalaute. Vastauksien perusteella pelastuslaitokset painottavat aikaisempaa kokemusta ja henkilöstön koulutusta, lisäksi jonkin verran työvälineiden asianmukaisuutta (kuva 7).

Pisteytyskriteerien käyttö	Kyllä	Ei
aikaisempi kokemus	95 %	5 %
henkilöstön koulutus	90 %	10 %
työvälineet	76 %	24 %
aikaisempi asiakaspalaute	38 %	62 %
jokin muu	57 %	43 %

Kuva 7: Pelastuslaitoksen käyttämät tarjoajien pisteytyskriteerit nuohouspiirin kilpailutuksessa.

Avovastauksien mukaan muita käytettyjä pisteytyskriteerejä ovat olleet mm.

- laadulliset tekijät
- palvelun saavutettavuus ja nopeus
- sitoutuminen turvallisuusviestintään
- yhteistyökyvykkyys muiden piirinuohoojien kanssa
- henkilöresurssit sekä
- verotietojen ja työnantajavelvoitteiden hoitaminen.

Lisäksi painoarvoa on annettu haastattelussa esille tulleen asiakaspalvelukyvylle. Eduksi on myös saatettu lukea IV-nuohouksen tekeminen.

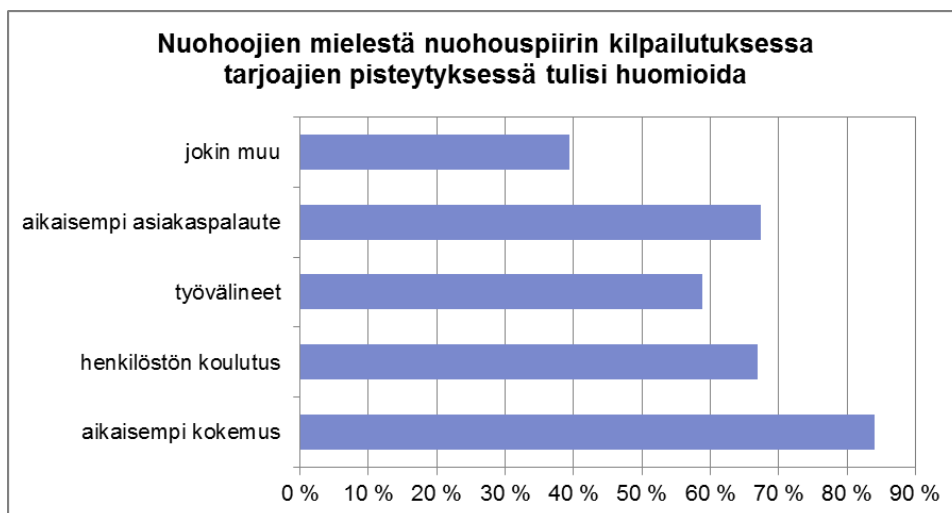
Myös nuohoojien mielestä aikaisempaa kokemusta ja henkilöstön koulutusta tulisi painottaa nuohouspiirin kilpailutuksessa (kuva 8). Pelastuslaitoksista poiketen nuohoojien mielestä aikaisempi asiakaspalaute tulisi ottaa huomioon toteutunutta laajemmin. Pisteytyskriteereistä nuohoojat nostavat vielä esille mm.

- nuohouspiirin tuntemisen huomioimisen

05.12.2014

- nuohoojan sitoutumisen paikkakunnalle
- todellisten työntekijöiden kokeneisuuden (ammattitaito) ja työhistorian
- nuohouspalvelun nopeuden (tilauksesta nuohoojan käyntiin)
- mahdolliset yhteistyöyritykset ja nuohousyrityksen tarjoama palvelukokonaisuus
- työn laatu
- soveltuvuus asiakaspalveluun
- henkilöresurssien oikea mitoittaminen
- kielitaito
- yrityksen taloudenhoito
- työvälineiden olemassaolo
- palvelun varmuus (loma-aikojen järjestelyt).

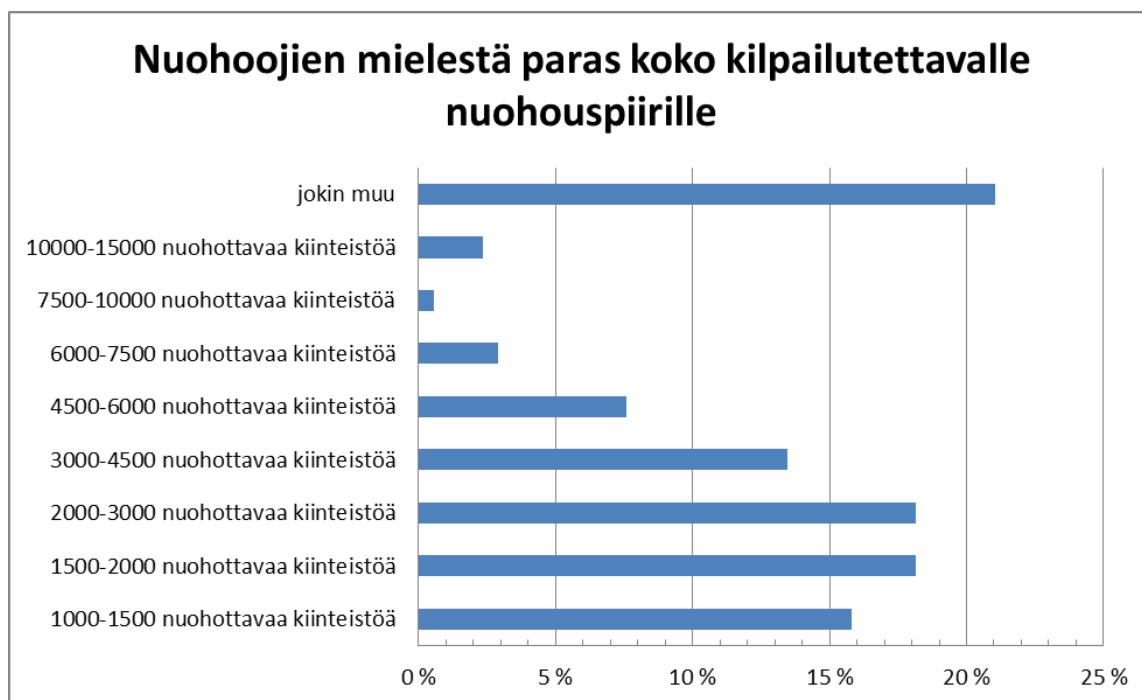
Näiden lisäksi vastauksissa tuli esille, että kilpailutuksessa tulisi suosia uusia alalle tulevia yrityksiä sekä haettavalla alueella toimivien alihankkijoiden käyttöä.

Kuva 8: Nuohoojien näkemys käytettävistä pisteytyskriteereistä nuohouspiirien kilpailutuksessa.

Kysyttäessä nuohoojilta kilpailutettavan nuohouspiirin ihanteellista kokoa viidesosa vastauksista oli avovastauksia (kuva 9). Avovastauksien mukaan nuohouspiirin koko tulisi määrittä sen mukaan, millaista yrittäjää kuhunkin piiriin halutaan: isompaa vai pienempää. Vastauksien mukaan useamman nuohoojan (3-5 työntekijää) alueita tarvitaan, jotta alalle voidaan kouluttaa uusia nuohoojia ja että nuohouspiirin hoitaminen onnistuisi myös esim. työtaturman sattuessa, loma-aikoina jne. Vastauksien mukaan nuohouspiiri voisi olla isompi, jos nuohouspiiri sijaitsee kokonaan taajama-alueella tai jos nuohouspalveluissa sallitaan alihankinnan käyttö. Tuotiin myös esille, että nuohouspiiri tulisi olla sen kokoinen että se myös työllistää ja elättää nuohoojan ympäri vuoden.

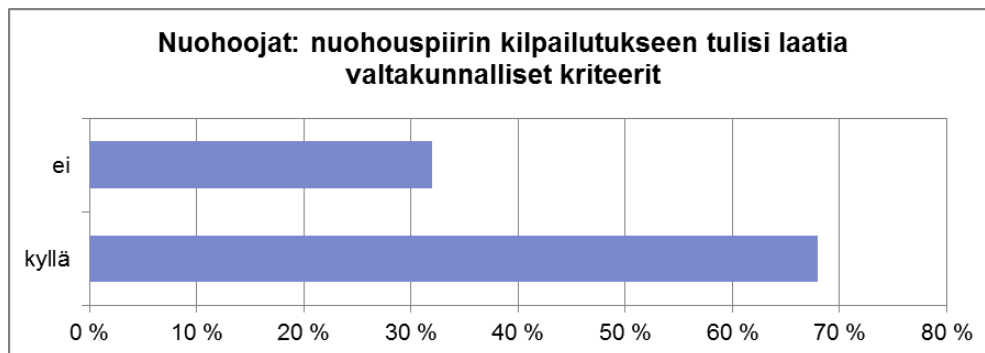
05.12.2014

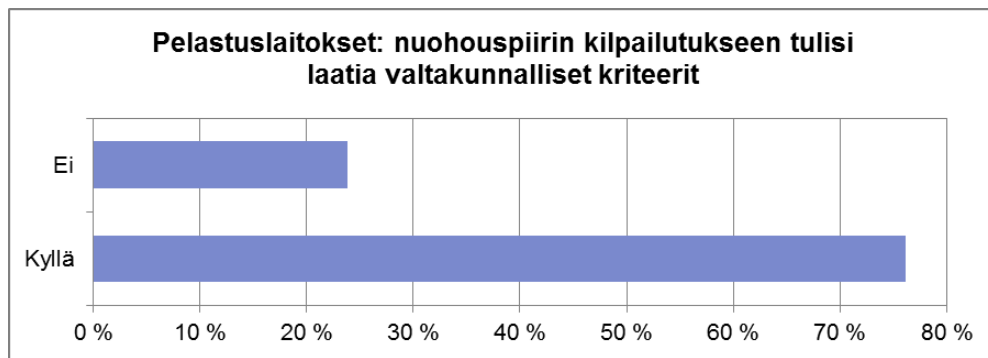
Kuva 9: Kilpailutettavan nuohouspiirin koko nuohoojien mielestä.

Nuohoojilta tiedusteltiin lisäksi, miten kilpailutuksessa tulisi huomioida uusien yrittäjien mahdollisuus päästä alalle. Vastauksissa toistui aikaisempi nuohouskokemus esim. toisen palveluksessa työskenteleminen, haettavan nuohouspiirin tuntemus ja paikkakunnalla asuminen. Vastauksien mukaan nuohousyrittäjyyteen pääsee mukaan pienempien nuohouspiirien kautta eli pieniä nuohouspiirejä tarvittaisiin edelleen uusien nuohousyrittäjien alalle pääsyyn. Uusille nuohousalan yrittäjille esitettiin myös vuoden koeaikaa nuohouspiirin hoidossa. Esitettiin myös, että nuohousyrittäjän hallinnoimien nuohouspiirien lukumäärää tulisi rajoittaa yhteen tai kahteen, jotta nuohous työllistäisi enemmän yrittäjiä. Piirinuhoojan valinnassa tulisi antaa etusija sellaisille yrittäjille, joilla ei ole ennestään omaa nuohouspiiriä. Lisäksi kilpailutuksen pisteytyksessä tulisi painottaa todellisen nuohoustyön tekijöiden ammattitaitoa yrityksen johtajan sijasta. Esitettiin myös, ettei nuohouspiiriä annettaisi sellaiselle yrittäjälle, joka ei itse suorita varsinaista nuohoustyötä.

Sekä pelastuslaitoksilta että nuohoojilta kysyttiin, tulisiko nuohouspiirin kilpailutukseen laatia valtakunnalliset kriteerit. Pääosa molemmista vastaajaryhmistä oli sitä mieltä, että valtakunnallisia kriteerejä tarvittaisiin (kuva 10).

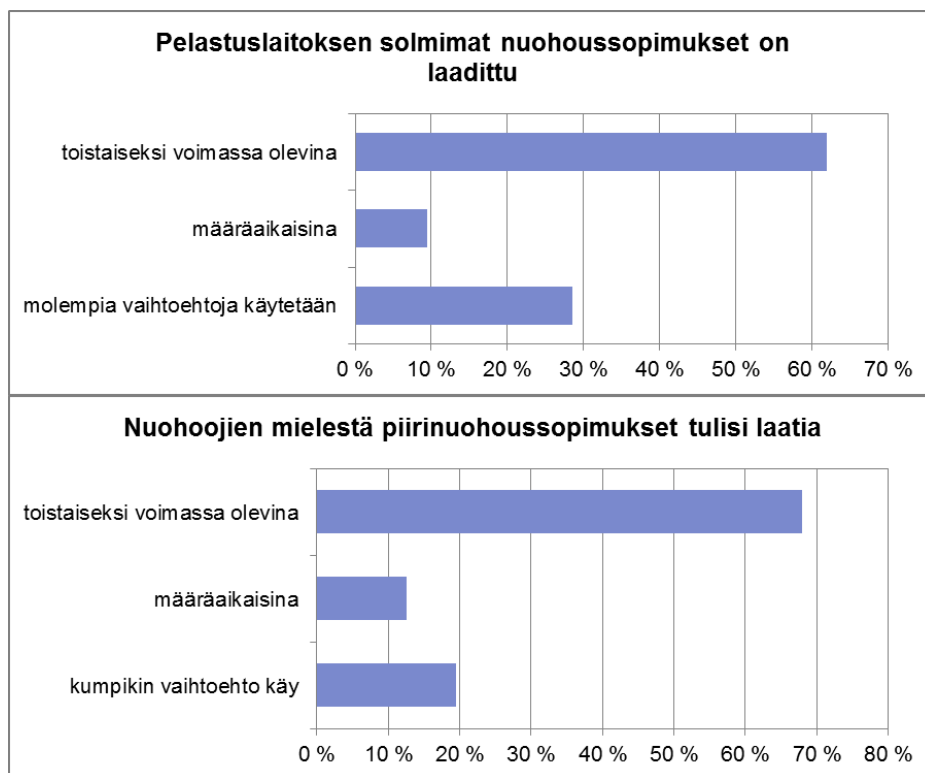
05.12.2014

Kuva 10: Nuohoojien ja pelastusviranomaisten kanta valtakunnallisten kriteerien laatimiseksi nuohouspiirien kilpailuttamiseen.

5. Nuohoussopimukset

Pelastuslaitoksilta kysyttiin, kuinka pitkiä nuohoussopimuksia pelastuslaitokset ovat solmineet valituksi tulleiden piirinuohoojien kanssa. Nuohoojilta puolestaan tiedusteltiin, kuinka pitkiksi nuohoussopimukset pitäisi heidän mielestään laatia. Nuohoojien toive toistaiseksi voimassa olevista sopimuksista näyttäisi vastaavan nykyistä käytäntöä (kuva 11).

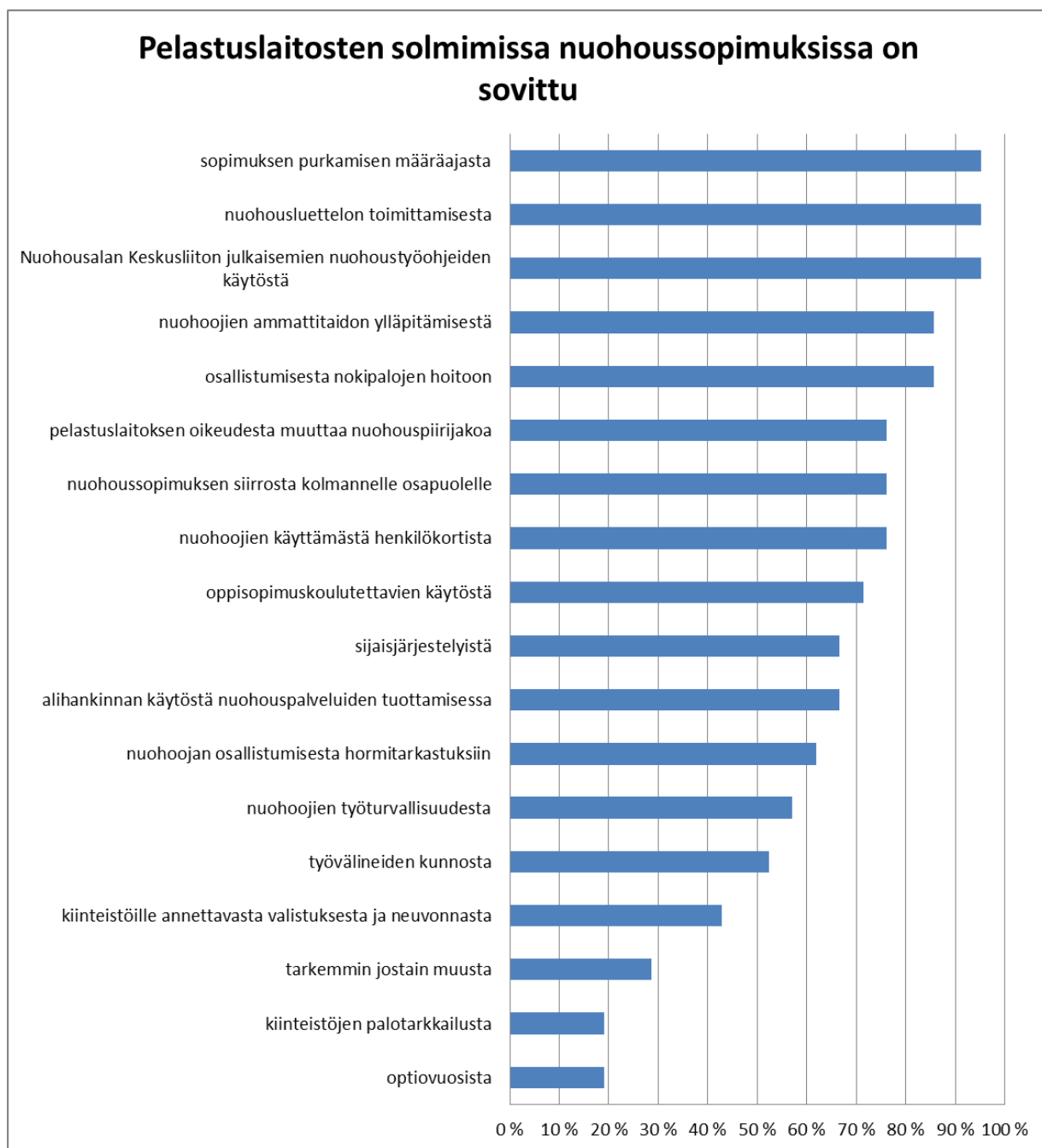

Kuva 11: Pelastuslaitosten käyttämät nuohoussopimukset ja nuohoojien toive sopimuksen pituudesta.

Pelastuslaitoksilta kysyttiin erikseen, antavatko he piirinuohoojille ja heidän palvelukseensa oleville työntekijöille henkilökortit. Vastausten mukaan noin neljäsosalla pelastuslaitoksista (5 kpl) on käytössä tällainen toimintatapa.

Sekä pelastuslaitoksista että nuohoojilta kysyttiin vielä tarkemmin nuohoussopimuksen sisällöstä. Pelastuslaitoksilta kysyttiin, mistä asioista pelastuslaitoksien solmimissa nuohoussopimuksissa on sovittu (kuva 12). Nuohoojilta puolestaan kysyttiin, mistä heidän mielestään nuohoussopimuksissa pitäisi sopia (kuva 13).

05.12.2014

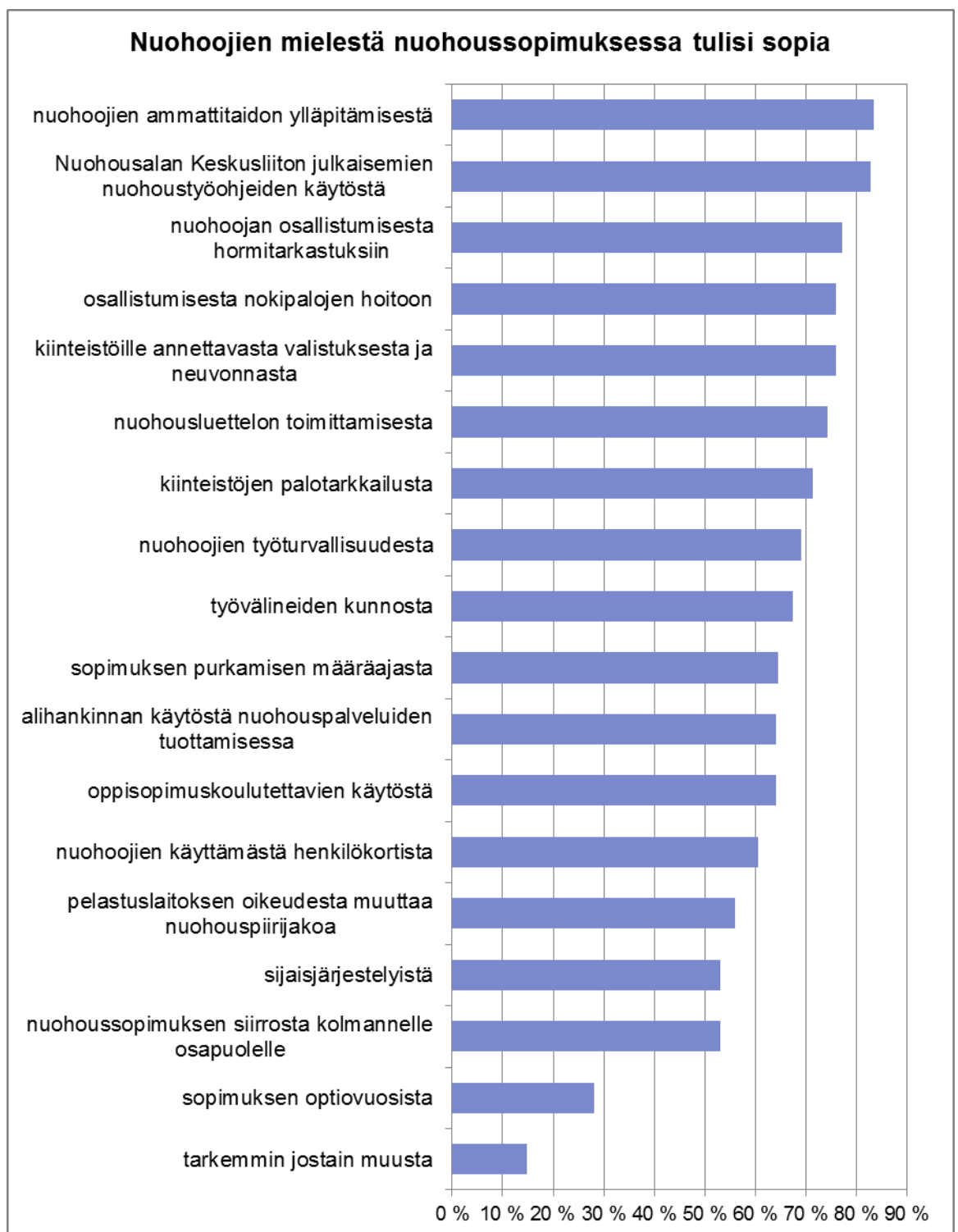

Kuva 12: Pelastuslaitosten voimassa olevissa nuohoussopimuksissa sovittuja asioita.

Lähes kaikissa solmituissa piirinuohoussopimuksissa on sovittu sopimuksen purkamisen määräajoista, nuohousluettelon toimittamisesta sekä sidottu nuohouspalvelun sisältö ja laatu Nuohousalan Keskusliiton ohjeisiin. Nuohoussopimuksissa on avovastausten mukaan sovittu myös

- lakisääteisten maksujen (mm. työnantaja) suorittamisesta
- nuohoustaksan tarkistamisesta
- vasteajoista
- valitusten käsittelystä
- vaitiolosta
- vastuuvakuutuksesta ja
- laskutuskäytännöistä.

05.12.2014

Kuva 13: Nuohoojien mielestä nuohoussopimuksissa sovittavia asioita.

Nuohoojien vastauksissa nousivat esille nuohoustyön laatuun vaikuttavat tekijät sekä nuohoustyön toimenkuvaan liittyvät asiat. Nuohoojien avovastausten mukaan nuohoussopimuksissa olisi hyvä sopia tarkemmin myös yhteistoiminnasta pelastuslaitoksen kanssa, asiakaspalvelun laadusta, sopimuksen purkamisen perusteista, lakisääteisten maksujen hoitamisesta sekä nuohoussopimukseen kuulumattomien lisätöiden tekemisestä.

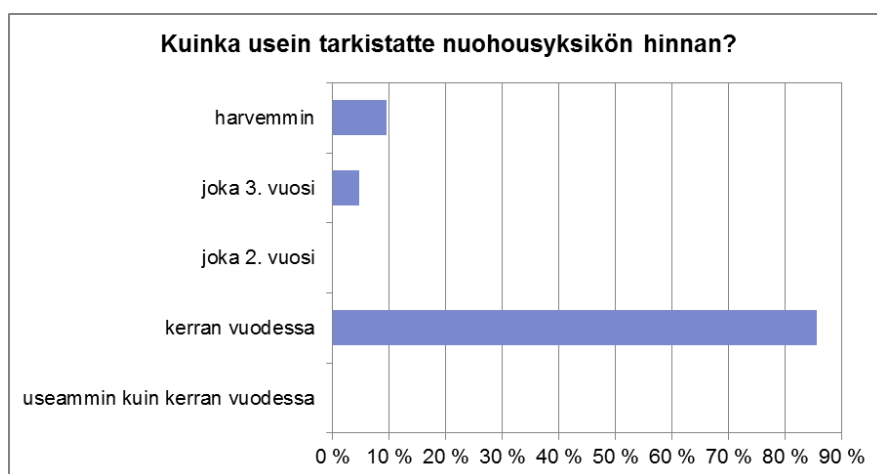
05.12.2014

Pelastuslaitoksien ja nuohoojien vastaukset poikkesivat jonkin verran toisistaan. Suurimmat eroavaisuudet koskivat kiinteistöjen palotarkkailua sekä kiinteistöille annettavaa valistusta ja neuvontaa.

Kahdella pelastuslaitoksella piirinuohoojien kanssa tehtyihin nuohoussopimuksiin sisältyy palotarkkailu. Raportoidusta palotarkkailusta vastannut pelastuslaitos maksaa nuohoojalla 20 yksikköä / kiinteistö.

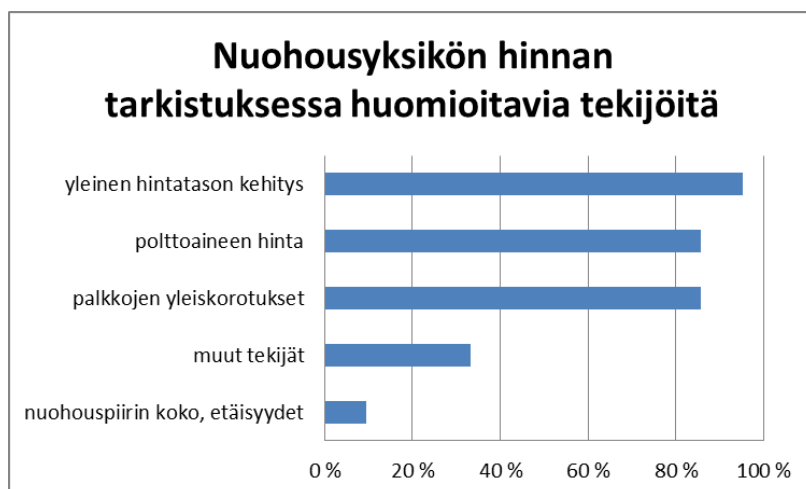
6. Nuohouksen hinta

Pelastuslaitoksilta tiedusteltiin, kuinka usein pelastuslaitos tarkastaa nuohousyksikön hinnan. Lähes kaikkialla hinta tarkastetaan kerran vuodessa (kuva 14).

Kuva 14: Nuohousyksikön hinnan tarkistusväli.

Vastausten mukaan nuohousyksikön hinnan tarkistuksessa on huomioitu yleinen hintatason kehitys kuluttajahinnoissa ja palkoissa, sekä muutokset polttoaineen hinnassa (kuva 15). Muita yksikköhintaan vaikuttavia tekijöitä olivat mm. muiden pelastuslaitosten hintataso ja Nuohousalan Keskusliiton suositukset. Vastausten mukaan yleensä aloitteet ja esitykset nuohousyksikön hinnantarkistukseen tulevat nuohoojilta.

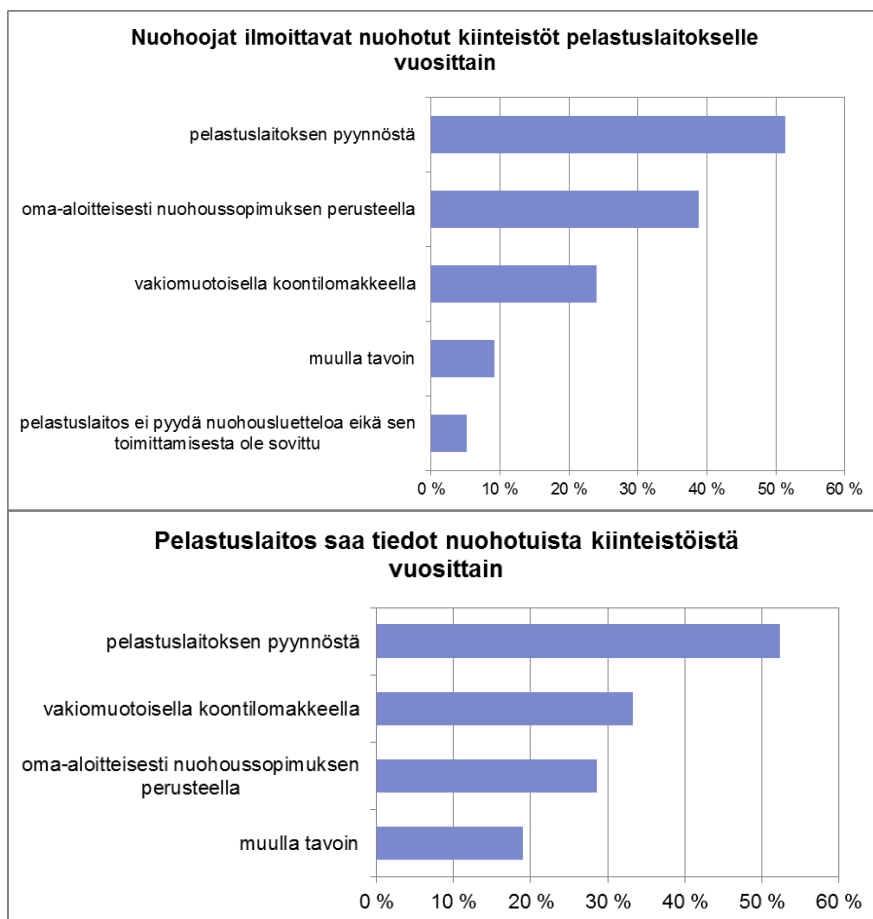
Kuva 15: Muutokset yleisessä kustannustasossa huomioidaan nuohousyksikön hinnassa.

Lähes kaikissa pelastuslaitoksissa (86 %) nuohouspalveluhinnasto on sidottu Nuohousalan Keskusliiton julkaisemaan ohjeeseen nuohouksen yksikkömääristä.

05.12.2014

7. Nuohousluettelot ja vikailmoitukset

Sekä pelastuslaitoksilta että nuohoojilta kysyttiin nuohousluettelon toimittamisesta (kuva 16). Molempien tahojen vastauksien mukaan nuohoojat toimittavat nuohousluettelot yleensä joko pelastuslaitoksen pyynnöstä tai oma-aloitteisesti nuohoussopimuksen perusteella. Kolmasosalla pelastuslaitoksista on käytössään vakiomuotoinen koontilomake, jolle piirinuohoojat täyttävät tiedot nuohoamistaan kiinteistöistä.

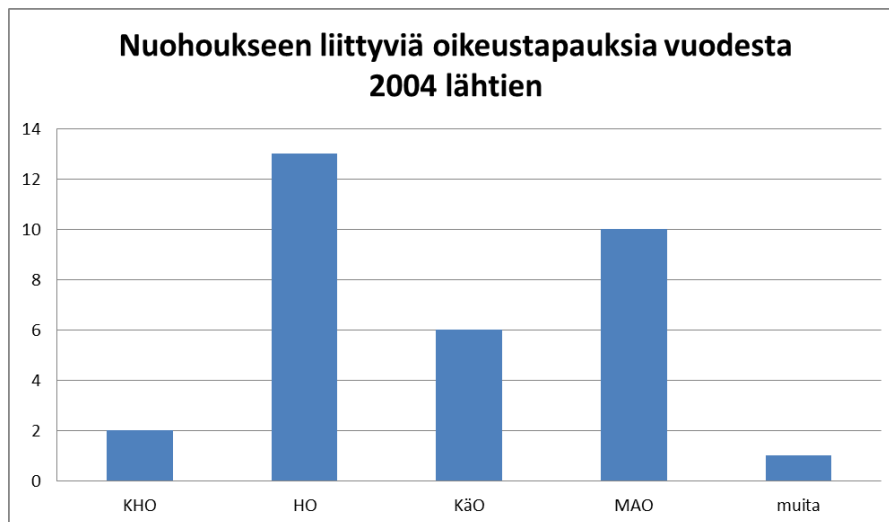
Kuva 16: Nuohousluettelon tietojen toimittaminen

Vastauksissa esille tulleita muita tapoja ovat mm. nuohousluetteloiden pyyntöjen toistamiset, nuohouspalaverien yhteydessä tapahtuva tietojen vaihto ja piirinuohoojan kautta ilmoittaminen.

Kyselyyn vastanneet nuohoojat ilmoittivat, että ovat tehneet vuonna 2012 pelastuslaitokselle yhteensä yli 9 800 vikailmoitusta. Pelastuslaitokset puolestaan ilmoittivat saaneensa vuonna 2012 noin 3 400 vikailmoitusta nuohoojilta. Pelastuslaitosten ilmoituksista laskettuna nuohoojien vikailmoituksien osuus kaikista nuohotuista kiinteistöistä oli 0,5 %. Pelastuslaitosten vastausten mukaan heidän saamistaan vikailmoituksista vuonna 2012 noin 1 400 eli noin 42 % johti pelastusviranomaisen toimenpiteisiin.

Pelastuslaitoksilta kysyttiin, kuinka paljon heillä on ollut nuohoukseen liittyviä oikeustapauksia vuodesta 2004 lähtien. Vastauksien mukaan oikeustapauksia on ollut yhteensä 32 kappaletta (kuva 17).

05.12.2014

Kuva 17: Pelastuslaitosten ilmoittamat oikeustapaukset alueellisen pelastustoimen aikana.

Aluehallintovirastojen vastauksien mukaan heille on tullut vuodesta 2004 lähtien yhteensä kahdeksan nuohoukseen liittyvää kantelua. Aluehallintovirastoihin tulleet yhteydenotot olivat liittyneet mm.

- alihankinnan käyttöön nuohouspalveluiden tuottamisessa
- oppisopimuskoulutettavien käyttöön itsenäisessä nuohouksessa
- nuohoojan osallistumisesta hormitarkastuksiin
- pelastuslaitoksen oikeuteen muuttaa nuohouspiirin jakoa ja
- kiinteistön omatoimiseen nuohoukseen.

8. Nuohousvälit

Kaikissa kolmessa kyselyssä kysyttiin, voitaisiinko voimassa olevia nuohousvälejä pidentää vaarantamatta paloturvallisuutta (kuva 18). Ainoastaan kevyellä polttoöljyllä toimivan tulisijan ja hormin nuohousvälin pidentämistä kannatti lähes puolet vastaajista.

Kyllä, nykyisiä nuohousvälejä voitaisiin pidentää	pelastuslaitokset	nuohoojat	AVIt
kiinteällä polttoaineella toimiva tulisija hormoneineen (1v)	24 %	4 %	20 %
useammalla polttoaineella toimiva tulisija hormoneineen (1v)	0 %	4 %	0 %
raskaalla polttoöljyllä toimiva tulisija hormoneineen (1v)	19 %	11 %	20 %
kevyellä polttoöljyllä toimiva tulisija hormoneineen (1v)	52 %	47 %	20 %
vapaa-ajanasuntojen tulisija hormoneineen, yksityisessä käytössä (3v)	5 %	6 %	20 %
vapaa-ajanasuntojen tulisija hormoneineen, muu kuin yksityinen käyttö (1v)	38 %	16 %	0 %
vapaa-ajanasunnon erillisen saunarakennuksen tulisija hormoneineen (3v)	10 %	7 %	20 %

Kuva 18: Nuohousvälien pidentämisen kannatus.

Samoin kaikilta vastaajilta tiedusteltiin sitä, miten tulisijan ja hormin nuohousväli tulisi määrittää (kuva 19). Sanallisten vastausten mukaan nuohousvälin määrittelyssä tulisi ottaa huomioon tulisijan ja savuhormin erityispiirteet ja -ominaisuudet mm. rakenteelliset ratkaisut. Tulisijan käyttötapa tulisi myös huomioida esim. käytettävän polttoaineen koostumus (puun laatu, kosteus, mahdolliset roskat jne.).

Useassa vastauksessa tuotiin esille, että tulisijan ja hormin käyttöaste olisi tarkoituksenmukaisin tapa määrittää nuohousväli. Vastausten mukaan tällainen menettely edellyttäisi toimivat ja selvät kriteerit ja määrittelyt lämmityskerroille esim. alle 10 kertaa vuodessa käytettyä tulisijaa ja hormia ei tarvitsisi nuohota. Useassa vastauksessa epäiltiin kiinteistön

05.12.2014

omistajan tai haltijan kykyä määritellä tulisijan ja hormin todellista käyttöastetta ja toteutuneiden lämmityskertojen ilmoittamista rehellisesti.

Kyllä, tulisijan ja hormin nuohousväli tulisi määrittää	pelastuslaitokset	nuohoojat	AVIt
rakennuksen käyttötavan perusteella	71 %	62 %	60 %
käytetyn polttoaineen perusteella	81 %	60 %	60 %
tosiasiallisen käyttöasteen perusteella	76 %	61 %	100 %
muulla tavoin	29 %	47 %	0 %

Kuva 19: Nuohousvälien määrittämisen perusteet.

Vastauksissa esitettiin myös, että nuohoojille voisi antaa enemmän harkintavaltaa arvioida todellista, kiinteistökohtaista nuohoustarvetta varsinkin vähäisellä käytöllä olevien tulisijojen osalta. Esitettiin myös vaihtoehtoa, jossa kiinteistön ensimmäinen nuohous tulisi tehdä vuoden sisällä kiinteistön käyttöönotosta ja samalla arvioitaisiin kiinteistön todellinen nuohoustarve ja valittaisiin siihen tarkoituksenmukaisin nuohousväli. Arvioissa tuotiin esille, että tulisijan ja hormin nuohousvälin pidentyessä nuohoojan työmäärä on suurempi, joka vaikuttaa nuohoustyöhön kuluvaan aikaan ja sitä kautta nuohoustyöstä perittävään hintaan.

9. Nuohouksen sisältö ja säädöstarve

Kaikilta vastaajilta kysyttiin, pitäisikö hormin ja tulisijan puhdistustyö erottaa niiden tarkastamisesta. Vastaajista yli viidesosan (22 %) mielestä puhdistus- ja tarkistustyö voitaisiin erottaa toisistaan.

Lisäksi kysyttiin, voisiko nuohous olla osa kiinteistön normaalia kunnossapitoa IV -puhdistuksen tapaan ilman tarkempaa sääntelyä. Vastaajista neljä viidesosaa (82 %) oli sitä mieltä, että nuohoukseen tarvitaan jatkossakin tarkempaa sääntelyä.

Vastaajien mielestä nuohouksesta tulisi vähintään säätää nuohousväleistä ja nuohoojan kelpoisuudesta. Lisäksi kiinteistön nuohousvelvoite tulisi säilyttää nykyisellään ja nuohouksen laiminlyönti tulisi sanktioida säädöksissä selkeämmin. Nuohoustyön sisällön määrittely tulisi säilyttää säädösten tasolla. Toisaalta esitettiin, että säädösten tulisi vastata vakuutusyhtiöiden vaatimuksia.

Nuohouksen suorittamisesta ja järjestämistavasta esitettiin sekä nuohouksen avaamista kokonaan vapaalle kilpailulle että sopimusperusteisen nuohousmahdollisuuden lopettamista. Muutamassa vastauksessa tuotiin esille, että nuohouksen valvontaa tulisi säätää. Vastauksiin mukaan nuohoojien velvoite ilmoittaa havaitsemistaan vioista tulisi säilyttää. Lisäksi nuohoojalle esitettiin kohdekohtaisen nuohoustarpeen ratkaisuvallaa.

10. Nuohoojien koulutus

Kaikilta vastaajilta kysyttiin nuohoojien ammattitutkintoon ja koulutukseen liittyviä kysymyksiä (kuva 20). Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että vaatimus nuohoojien ammattitutkinnosta tulisi säilyttää säädöksissä. Samoin vastaajien mielestä pelastuslaissa säädettyä opipisopimuskoulutuksen kolmen vuoden koulutusaikaa voidaan pitää riittävänä. Kysymyksessä ei tarkemmin eritelty tarkoitettiinko kolmen vuoden koulutusajan riittävyydellä erityisesti aikaa suorittaa koulutus loppuun vai aikaa, jolloin koulutettavalla on mahdollisuus tehdä itsenäistä nuohousta.

05.12.2014

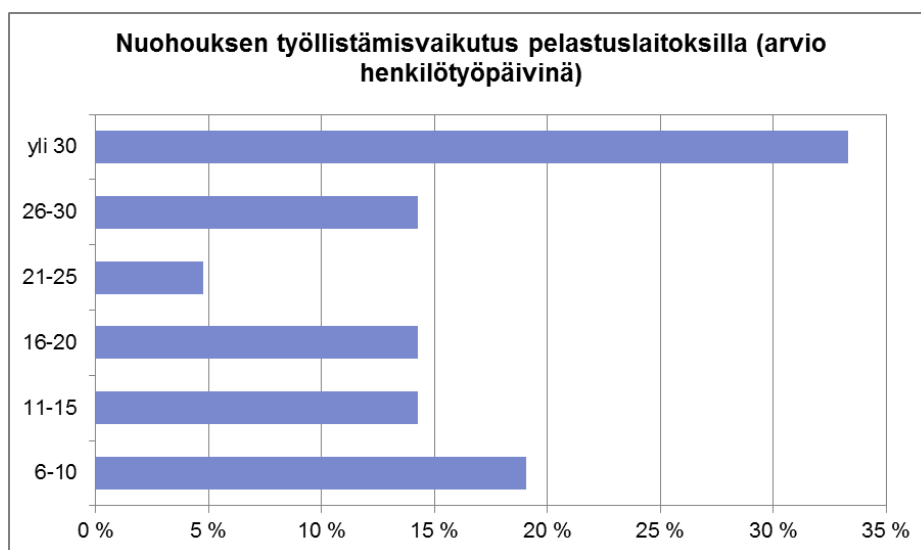
Koulutuskysymykset	kyllä	ei
nuohoojan ammattitutkinto tulee säilyttää	99 %	1 %
oppisopimuskoulutusjärjestelmä riittää	77 %	23 %
3 vuoden oppisopimusaika on riittävä	98 %	2 %
nuohoojille täydennyskoulutusvelvoite	72 %	28 %

Kuva 20: Nuohoojien ammattitutkinnon ja koulutuksen riittävyys.

Reilu neljännes vastaajista oli sitä mieltä, että nuohoojille ei tule säätää täydennyskoulutusvelvoitetta. Lähes neljännes kaikista vastaajista oli sitä mieltä, ettei nykyinen oppisopimuskoulutusjärjestelmä riitä takaamaan ammattitaitoisten nuohoojien saatavuutta tulevaisuudessa. Pelastusviranomaisista yli puolet katsoi, että oppisopimuskoulutuksen rinnalle tarvittaisiin muita kouluttautumismuotoja.

11. Pelastuslaitoksen resurssit

Pelastuslaitoksilta tiedusteltiin nuohoukseen liittyvien työtehtävien vaatimista henkilöresursseista. Vastauksissa pyydettiin arvioimaan asiaa henkilötyöpäivittäin. Vastauksien mukaan kolmasosalla pelastuslaitoksista nuohoukseen liittyviin asioihin käytetään yli 30 henkilötyöpäivää ja noin joka viidennellä pelastuslaitoksella alle 10 henkilötyöpäivää (kuva 21). Arviot vaihtelivat suuresti pelastuslaitosten välillä.

Kuva 21: Nuohoukseen käytettyjen henkilötyöpäivien määrä pelastuslaitoksilla.

Vastausluokkien maksimi-arvojen mukaisesti laskien pelastuslaitokset käyttäisivät nuohoukseen liittyviin asioihin yhteensä yli 500 henkilötyöpäivää vuodessa eli noin 2,0 henkilötyöpäivää vuodessa (vuoden työpäivien lukumääränä on käytetty arvoa 251).

Pelastuslaitoksilta tiedusteltiin tarkemmin, mihin nuohoukseen käytetty työaika kohdentuu (kuva 22). Yhtä pelastuslaitosta lukuun ottamatta työaika kohdentuu pääasiassa nuohouksesta tulleiden asiakasvalitusten käsittelyyn. Myös nuohoojilta tulleiden vikailmoitusten käsittelyyn käytetään työaikaa lähes kaikilla pelastuslaitoksilla. Kaksi kolmasosaa pelastuslaitoksista ilmoittaa työaikaa kuluvan myös nuohouksen kilpailutukseen, nuohoojatapaamisiin, nuohousvelvoitteen toteutumisen valvontaan ja kiinteistöjen neuvontaan.

05.12.2014

Kuva 22: Nuohoukseen käytetyn työajan kohdentuminen pelastuslaitoksilla

Aluehallintovirastoilta kysyttiin heidän mielipidettään siitä, mihin pelastuslaitosten tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Vastauksien mukaan varsinkin nuohousvelvoitteen toteutumisen ja nuohoussopimusten noudattamisen valvontaan tulisi panostaa nykyistä enemmän. Aluehallintovirastojen mukaan nuohouksen valvonta on huomioitu lähes kaikkien pelastuslaitoksien valvontasuunnitelmissa tavalla tai toisella.

Pelastuslaitoksilta tiedusteltiin lisäksi, mitä heidän mielestään pelastuslain 27 §:n mukainen kirjaus "alueen pelastustoimi vastaa nuohouspalveluiden asianmukaisesta järjestämisestä" tarkoittaa. Kaikkien pelastuslaitoksien mielestä tähän sisältyy nuohouksen ja nuohoussopimusten toteutumisen valvonta piirinuohouksen näkökulmasta katsottuna (kuva 23).

05.12.2014

Kuva 23: Nuohouspalveluiden asianmukainen järjestäminen pelastuslaitosten mukaan.

Avoimissa vastauksissa tuotiin vielä esille, että vapaan nuohouksen alueilla pelastuslaitokset seuraavat nuohouspalveluiden saatavuutta. Nuohoojien sijaisjärjestelyistä huolehtiminen koskee lähinnä tilanteita, joissa esim. piirinuohooja on irtisanoutunut. Pelastuslaitoksen näkökulmasta nuohoojien täydennyskoulutuksella tarkoitetaan tiedonvaihtoa ja turvallisuusviestintää pelastuslaitoksen ja nuohoojien välillä. Vastauksissa todettiin, ettei nuohoustyön laadun valvontaan ole olemassa vakioituja työkaluja.

12. Nuohouksen vapauttaminen

Kaikissa kolmessa kyselyssä kysyttiin mielipidettä siitä, tulisiko jatkossa olla nykyisen pelastuslain mukaisesti useampi vaihtoehto nuohouspalveluiden järjestämiselle. Suurin osa vastaajista kannatti ainoastaan yhden nuohouksen järjestämisvaihtoehdon olemassaoloa (kuva 24).

Usea järjestämisvaihtoehto	kyllä	ei
pelastuslaitokset	38 %	62 %
nuohoojat	37 %	63 %
AVIt	40 %	60 %

Kuva 24: Nuohouksen järjestämisvaihtoehtojen kannatus.

05.12.2014

Kaikilta vastaajilta kysyttiin heidän arvioitaan siitä, miten nuohouksen vapauttaminen vaikuttaisi nuohouspalveluihin (kuva 25). Annettujen vastausvaihtoehtojen mukaan nuohouksen vapautuminen tulisi heijastumaan nuohouspalveluiden tarjontaan, varsinkin sen maantieteelliseen jakautumiseen. Ainoastaan joka kuudes vastaajista uskoo nuohouspalveluiden tarjonnan säilyvän nykyisenkaltaisena. Valtaosa vastaajista arvioi nuohouksen hintojen nousevan ja laadun laskevan.

Kyllä, nuohouksen vapauttamisen jälkeen	pelastuslaitokset	nuohoojat	AVIt
palveluita ei ole enää saatavilla yhtä varmasti	62 %	71 %	60 %
palveluiden tarjonta jakautuu maantieteellisesti epätasaisesti	86 %	90 %	80 %
palveluita on tarjolla ja hinnat nousevat	57 %	83 %	60 %
palveluita on tarjolla ja hinnat laskevat	33 %	14 %	20 %
tarjottavien nuohouspalveluiden laatu nousee	33 %	19 %	20 %
tarjottavien nuohouspalveluiden laatu laskee	57 %	78 %	40 %
palvelutarjonta säilyy nykyisen kaltaisena	14 %	16 %	20 %
muita vaikutuksia	52 %	57 %	40 %

Kuva 25: Arviot nuohouksen vapauttamisen vaikutuksista.

Vastauksissa muita nuohouksen vapauttamisen vaikutuksia arvioitiin olevan mm.

- uusien työntekijöiden kouluttamisen vähentyminen
- harmaan talouden lisääntyminen
- nuohousvälien pidentyminen ja nuohousmäärien väheneminen
- paloturvallisuuden heikkeneminen
- nuohoojan saatavuuden heikkeneminen
- nuohouksen hinnan nouseminen varsinkin haja-asutusalueella (matkakustannukset ja palvelun tarjonnan vähyys)
- vikailmoitusten antamisen lopettaminen ja
- valvonnan vaikeutuminen.

Nuohouksen vapauttamisen arveltiin johtavan nuohousyrittäjien välisen kilpailun kovenemiseen. Vastauksien mukaan tilanne johtaisi ensin hintoja polkevaan kilpailuun ja isojen yritysten alanvaltaukseseen, minkä jälkeen hinnat lähtisivät nousuun. Useassa vastauksessa tuotiin esille, että varsinkin kilpailluilla alueilla nuohousyrittäjät tulevat valitsemaan asiakkaansa niin, ettei kaikkiin kohteisiin tarjota palveluita (vaikeimmat kohteet, hankalat asiakkaat). Toisaalta myös arvioitiin kilpailun karsivan ajan myötä "rahastajat" markkinoilta ja nuohousyrittäjien markkinoinnin muistuttavan kiinteistöjä nuohouksesta nykyistä tehokkaammin.

13. Muita terveisiä

Kyselyiden "Muita terveisiä?" -kohdassa avovastauksen antoi yhteensä 127 henkilöä eli kaksi kolmasosaa kaikista vastaajista. Kommenteissa toistuivat jo kyselyiden muissa kysymysvastauksissa esiin tulleet asiat. Seuraaviin kappaleisiin on ryhmitelty kommentteja ja mielipiteitä, jotka eivät tulleet esille muiden kysymysten yhteydessä.

Nuohouksen vapautuksesta:

- vähentäisi pelastuslaitosten tehtäviä
- ei nuohoojat mihinkään häviäisi
- positiivista kiinteistöjen todennäköinen pyrkimys nuohoojan kimppatilauksiin haja-asutusalueella
- positiivista asiakaspalvelun laadulla kilpaileminen

05.12.2014

- poistaisi alan valvonnan kokonaan
- kiinteistöjen nuohoaminen tapahtuisi vaarantamalla työturvallisuutta
- syrjäisempiin kohteisiin ei kannata ajaa laskuttamatta matkakuluista
- sopimusperusteisessa järjestelmässä yksittäisen asukkaan luistaminen nuohousvelvoitteesta olisi toimivaa piirinuohousjärjestelmää helpompaa
- kilpailu ajaisi nuohoojia tekemään huonompaa työtä ja jättämään vikailmoituksia tekemättä
- vapaa kilpailu tuhoaisi ennaltaehkäisevän palotorjunnan
- vapaalle nuohoukselle luotava perussäännöt niin, että nuohoaminen olisi luvan varaista toimintaa
- "En kannata suoranaista vapauttamista, mutta nykymallia voisi kehittää vapaampaan suuntaan."
- "Toisaalta tarvitaan vaihtoehtoja, eri alueet toimii eri tavalla."
- "Järjestämisvaihtoehdot ovat jo tällä hetkellä sopivat, koska vapaan kilpailun mahdollisuus on jo olemassa."
- "Jos nuohous vapautuu, niin vähintään pitäisi olla jokin valvontaelin joka valvoo nuohoojien ammattipätevyyttä ja työn laatua (kuten autokatsastuksessa T trafi)."
- "Olisi aika tehdä jotain tälle tsaarin aikaiselle systeemille."

Piirinuohouksen kehittämisestä:

- pelastuslaitosten tulisi puuttua piirinuohoojasta tullessiin valituksiin antamalla esim. varoituksia, tietyn varoituskokouksen jälkeen nuohoussopimuksen purkaminen ja nuohouspiirin uudelleenkilpailutus
- piirinuohoojan tulisi itse osallistua varsinaiseen nuohoustyöhön hallinnoimassaan piirissä
- nykyisten yrittäjien yhteistyön lisääminen ja sen salliminen, että asiakas voi tilata nuohouspalvelut joltain toiselta pelastuslaitoksen alueen piirinuohoojalta
- piirinuohoojille velvoite tiedottaa saatavuudestaan nykyistä paremmin
- piirinuohoojilta pitäisi edellyttää nuohousilmoitusten jättämistä kiinteistöön eli ns. laputtamista
- nuohouspalvelu kehittyy vain, jos nuohouspiirit jaettaisiin uudestaan ja muutettaisiin taksarakennetta
- nuohouspiiriä hakevilta tulisi edellyttää vähintään viiden vuoden kokemusta alalta
- tulisi järjestää sähköinen valvontarekisteri, jolloin nuohouksen toteutumisen valvonta olisi reaaliaikaista
- ylisuuret piirit tulisi lopettaa ja jakaa uudelleen
- ne nuohouspiirit, joissa ei ole toteutettu kilpailutusta, pitäisi nykyiset nuohoussopimukset purkaa ja toteuttaa kilpailutus hankintalain mukaisesti
- maksulliset alihankintasopimukset tulisi kieltää
- "Ei nuohota jos tulisijat ei ole nuohouksen tarpeessa."

Nuohoojan koulutuksesta:

- nuohoojan ammattitutkinnon tulisi pystyä suorittamaan myös esim. kiinteistön huoltajan ammattitutkinnon yhteydessä
- ammattitutkinnosta tulisi poistaa iv -nuohouksen osuus
- nuohoustyöntekijälle, joka ei ala yrittäjäksi, tulisi riittää pelkkä mustan nuohouksen tutkinto, ei tarvitsisi suorittaa koko ammattitutkintoa
- piirinuohoojan tulisi sitoutua ottamaan oppisopimuskoulutettava töihin valmistumisen jälkeen
- työn laatu yhtenäistyisi, jos kaikki koulutettavat tulisivat liiton kautta

05.12.2014

- oppisopimuskoulutukseen liittyen tulisi kouluttaa myös työpaikkakouluttajia
- nuorien uusien yrittäjien alalle pääseminen nostaisi nuohouksen tasoa ja parantaisi nuohoojien arvostusta
- nuohoojalla tulisi olla osallistumisvelvoite koulutukseen, vuosittain 1-2 päivää
- oppisopimuskoulutuksen korkeat kustannukset johtavat oppilaiden liian aikaiseen itsenäiseen työntekoon ja työn laatu saattaa laskea, myös oppilaiden palkkauksessa on huikeita eroja
- nykyinen koulutus ja tutkinto on nuohouksen osalta liian helppo
- koulutuksen tulisi olla keskusliitosta riippumatonta ja tähdätä siihen, että alalle saadaan enemmän valmiita ammattitaitoisia työntekijöitä
- "Nuohoojan työ on oma erikoistoimiala sen vaativuus ja ammattiin liittyvät riskit mukaan lukien."

Säädösehdotuksia:

- piirinuohouksen kilpailutuksessa hintasäännöstelyn voisi vapauttaa niin, että kilpailutukseen osallistuja ilmoittaisi oman taksansa tarjouksessaan
- nuohoojien valvontaa tulisi lisätä esim. nuohoustyöohjeiden noudattamisen osalta
- nuohousyksikköhinnan tarkistukset tulisi sitoa pelastuslaitoksen indeksikehitykseen
- laadun säilyttämiseksi tarvitaan vähimmäissäädökset työlle ja kelpoisuudelle
- valmispiippujen tarkastus tulisi säätää lakisääteiseksi esim. 5 vuoden välein
- piirinuohoojan kelpoisuusehdoksi tulisi säätää nuohoojamestarin tutkinto
- yksikkömäärien sijasta hinnoittelun pitäisi perustua käytettyyn työaikaan
- pelastuslaitoksille tulisi säätää velvoite tehdä asiakastytytyväisyyskyselyitä
- asiakkaita pitäisi informoida enemmän nuohoustyön sisällöstä ja siitä, mitä heidän pitäisi vaatia nuohoojalta ja nuohoustyön sisällöltä

05.12.2014

NUOHOUSPALVELUIDEN OIKEUSKÄYTÄNTÖÄ

Osana nuohousta koskevan lainsäädännön muutostarpeita käsittelevää esiselvitystä on kar-toitettu nuohoukseen liittyvät eduskunnassa esitetyt kirjalliset kysymykset, oikeustapaukset ja eriaisteiset kantelut. Kartoitusta rajattiin koskemaan 1.9.1999 jälkeistä aikaa, koska tältä ajalta nuohoussäännökset vastaavat pääosin voimassa olevia nuohoussäännöksiä.

1. Eduskunnan esittämät kirjalliset kysymykset

Kirjallinen kysymys on kansanedustajan osoittama kirjallinen selvityspyyntö ministerille tämän toimialaan kuuluvasta asiasta. Ministeri vastaa kirjalliseen kysymykseen kirjallisesti viimeistään 21 päivän kuluessa kysymyksen toimittamisesta valtioneuvostoon.

1.1 KK 430/2003 vp, Pitkään piirinuohoojina toimineiden ammatin harjoittaminen eläkeikään saakka, Lahtela Esa (sd)

Aikooko hallitus ryhtyä välittömästi toimiin, että pitkään piirinuohoojina olleet henkilöt, niin kuin perusteluosassa todetaan, voivat jatkaa ammattiaan itsenäisinä nuohoojina ilman eril-listä ammattitutkintoa nuohoustyöstä eläkkeelle jääntiinsä asti?

Vastauksessa todetaan, että piirinuohoojille on vuoden 1976 alusta lukien ollut säädetyt kel-poisuusvaatimukset eli nuohoojan ammattitutkinto. Koska piirinuohousjärjestelmässä asia-kas ei voi valita nuohoustyön suorittajaa, on katsottu perustelluksi vaatia piirinuohoojalta erityinen kelpoisuus. Koska lainsäädännön vaatimuksista huolimatta kaikki piirinuohoojana toimineilla henkilöillä ei ollut vaadittua tutkintoa, säädettiin vielä 1.11.2000 voimaan tul-leessa pelastustoimilain muutoksessa kolmen vuoden erityisestä siirtymäajasta.

1.2 KK 941/2004 vp, Tulevan nuohousasetuksen sisältö, Vistbacka Raimo (ps)

Aikooko hallitus huolehtia siitä, että valmisteilla olevaan uuteen nuohousasetukseen liite-tään Nuohousalan Keskusliiton esittämä määräys siitä, että varsinaisia kesämökkejä lukuun ottamatta kaikki tulisijat ja savuhormit tarkastetaan ja nuohotaan vähintään kerran vuodes-sa ja että tämän toimenpiteen yhteydessä nuohooja tarkastaa myös tikkaiden ja nuohousteli-neiden kunnon ja ilmoittaa mahdollisista puutteista pelastusviranomaisille, jotka huolehtivat asioiden kuntoon saattamisesta niin nuohous-, pelastus- kuin huoltohenkilökunnankin tur-vallisuuden varmistamiseksi?

Vastauksen mukaan asetusvalmistelun yhteydessä tutkitaan vaihtoehtoiset ratkaisut nuoho-uksen tarkoituksenmukaisille määräväleille ja käytössä olevien tulisijojen ja hormien vuosit-tainen nuohous on perusteltua paloturvallisuussyistä. Vastauksessa todettiin, ettei tulevaan asetukseen voi asetuksenantovaltuuden puitteissa sisällyttää muuta kuin tulisijojen ja hormi-en nuohoustyön suorittamista koskevia säännöksiä. Samalla tuotiin esille, että nuohoojien velvoite ilmoittaa tulisijoissa ja hormoneissa havaitsemistaan puutteista ei estä nuohoojia il-moittamasta muistakin vioista esim. tikkaiden osalta.

1.3 KK 765/2012 vp Nuohoojien määrä tulevaisuudessa, Louhelainen Anne (ps)

Millä keinoin hallitus aikoo lisätä kiinnostusta nuohousalaan ja varmistaa ammattitaitoisten nuohoojien määrän tulevaisuudessa sekä millä keinoin hallitus aikoo puuttua nykyisen pii-rinuohoojia suosivan kilpailutusjärjestelmän kilpailua vääristäviin tekijöihin?

05.12.2014

Vastauksessa on tuotu esille, että nuohoustyötä tekevältä vaaditaan nuohoojan ammattitutkinto. Koska ammattioppilaitoksissa ei anneta koulumaista opetusta nuohoojille, osoitetaan ammatillinen osaaminen kaikille avoimella näyttötutkinnolla. Ammattitutkintoon valmistavaa tietopuolista koulutusta järjestää Nuohousalan Keskusliitto ja käytännön osaaminen hankitaan oppisopimuskoulutuksena.

Piirinuohoojien kilpailutusta koskevassa vastauksen osiossa todetaan, että alueen pelastustoimi päättää nuohouspalveluiden järjestämistavasta paikalliset tarpeet huomioiden ja kuntia kuultuaan yleensä palvelutasopäätöksen yhteydessä. Piirinuohouksen hankinnan toimeenpanoa sitovat julkisia hankintoja koskevat säädökset.

2. Euroopan komission kysymykset

Parlamentin kysymykset ovat kysymyksiä, joita parlamentin jäsenet esittävät Euroopan unionin muille toimielimille ja elimille. Parlamentin kysymykset voidaan jakaa kolmeen ryhmään: suulliset, kyselytunnin ja kirjallisesti vastattavat kysymykset.

2.1 E-001902/2013 Nuohous, kilpailupolitiikka ja sisämarkkinat

Euroopan parlamentin jäsen Mitro Repo on esittänyt Euroopan komissiolle kirjallisen kysymyksen nuohouksesta, kilpailupolitiikasta ja sisämarkkinoista 21.2.2013. Kysymyksessään Repo tiedustele, onko komissiolla aikeita ehdottaa yhdenmukaistavaa lainsäädäntöä nuohousalalle. Lisäksi Repo tiedustele komissiolta, täyttääkö Suomen nuohousalan sääntely EU:n kilpailupolitiikan vaatimukset.

Vastauksessaan komissio toteaa, että komissio toimii vain, jos jäsenvaltiot sääntelevät palvelutoiminnan harjoittamista sisämarkkinaperiaatteita vaarantaen. Komissio ei ole saanut ilmoitusta mistään rajoituksista, joita Suomen viranomaisilla olisi käytössä palveludirektiivin nojalla. Komissio ei myöskään ole saanut Suomen nuohousjärjestelmää käsitteleviä valituksia.

3. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja

Suurin osa korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavista asioista tulee valituksina muista hallintotuomioistuimista. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen voidaan valittaa oikeudellisin perustein myös ylintä toimeenpanovaltaa edustavien valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksiä.

3.1 KHO 6.8.2008/1803 Kotitalousvähennys

Korkein hallinto-oikeus on 6.8.2008 antanut ennakkoratkaisun siitä, oikeuttaako vuotuinen nuohousmaksu kotitalousvähennykseen. Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei palkkion maksamista lakisääteiseen nuohoukseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta pidetä kotitalousvähennykseen oikeuttavina. Muut kiinteistöön kohdistuvat tyypillisesti määräajoin suoritettavat huoltotoimenpiteet, joita myös nuohoojat voivat suorittaa, ovat oikeutettuja kotitalousvähennykseen. Tällaisia tavanomaisia kunnossapitotöitä ovat mm. lämmityskattilan öljypolttimon huolto, lämmityskattilan hyötysuhdemittaus sekä ilmanvaihtolaitteiden puhdistus, mitaus ja säätäminen.

05.12.2014

3.2 KHO 1.2.2012/142 Nuohouksen määräväli**Oulun hallinto-oikeuden päätös 23.11.2010 10/0538/2 Korjausmääräys nuohouksen suorittamisesta**

Asiassa palotarkastaja on antanut korjausmääräyksen nuohota kiinteistön tulisijat ja hormit nuohoojalta saadun palauteraportin perusteella. Valituksessa vaadittiin hallinto-oikeuden ja palotarkastajan päätöksen kumoamista ja kiinteistön nuohousvälin muuttamista kolmeksi vuodeksi. Perusteena vaatimukselle esitettiin tulisijan vähäistä käyttöä ja rinnastamista vapaa-ajan asunnon nuohoustarpeeseen. Lisäksi valituksessa kyseenalaistettiin asianosaisten kuuleminen puhelinsoitolla.

Hallinto-oikeus oli hylännyt valituksen. Kuulemisen osalta hallinto-oikeus totesi, että palauteraporttiin tehdyn merkinnän ja nuohoojan kanssa käymänsä puhelinkeskustelun perusteella kiinteistön omistaja oli ollut tietoinen, että asunnon tulisija ja hormi oli nuohottava. Hallinto-oikeus arvio, ettei kuulemisessa tapahtuneella menettelyvirheellä ollut vaikutusta päätöksen sisältöön ja täten ei ole aihetta palotarkastajan päätöksen kumoamiseen menettelyvirheen johdosta.

Nuohousvälin osalta hallinto-oikeus oli katsonut, että nuohousasetuksen kolmen vuoden määräväliä voidaan noudattaa vain omaan yksityiseen käyttöön pääasiassa tarkoitetun vapaa-ajan asunnon ja sen saunan tulisijojen ja hormien nuohouksen osalta. Koska kyseessä oli vakituksessa asumiskäytössä oleva rivitaloasunto, tulisi tulisijat ja savuhormit nuohota vuoden välein.

KHO hylkäsi valituksen eikä muuttanut hallinto-oikeuden päätöstä. Päätöksessään KHO katsoi, ettei saatujen selvitysten perusteella ollut perusteita hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiselle.

3.3 KHO 8.2.2013/529 Omatoiminen nuohous

Asiassa Pohjois-Savon pelastusjohtaja oli hylännyt kiinteistön omistajan lupahakemuksen omatoimiseen nuohoukseen, koska hakijalla ei ole ollut nuohoojan ammattitutkintoa. Tämän jälkeen Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta oli hylännyt pelastusjohtajan päätöksestä tehdyn oikaisuvaatimuksen ja Kuopion hallinto-oikeus oli hylännyt valituksen.

KHO on katsonut, että kyseessä on harkinnanvarainen luvanmyöntämisperuste ja että kiinteistön omatoimiseen nuohoukseen ei edellytetä ammattitutkintoa. Valituksen hylkäämistä on perusteltu sillä, että luvan myöntäminen omatoimiseen nuohoukseen on harkinnanvaraisista ja poikkeus säännöistä. Pelastuslain perustelujen mukaan poikkeus on tarkoituksenmukaista esimerkiksi teollisuuslaitoksella, jonka oma henkilökunta on asianmukaisesti koulutettua.

3.4 KHO 8.2.2013 /530 Nuohousväli**Oulun hallinto-oikeuden päätös 12/0089/2 Korjausmääräys nuohouksen suorittamisesta**

Asiassa oli kysymys pelastuslain mukaisesta velvollisuudesta nuohota asuinrakennuksen tulisija ja hormi. Oulun hallinto-oikeus oli rakennuksen omistajan valituksen osittain hyväksyen muuttanut palotarkastajan päätöstä siten, että asunnon ja saunan tulisijat ja hormit oli nuohottava kolmen vuoden välein päätöksessä määrätyn kerran vuodessa tapahtuvan nuohouksen sijasta. Pelastuslaitos valitti hallinto-oikeuden päätöksestä ja vaati hallinto-oikeuden päätöksen kumoamista ja korjausta vapaa-ajan asunnon linjaukseen. KHO hylkäsi pelastuslaitoksen valituksen ja jätti hallinto-oikeuden päätöksen voimaan.

05.12.2014

4. Hallinto-oikeuksien ratkaisuja

Hallinto-oikeus selvittää viranomaistoiminnan oikeudellisia perusteita ja eri viranomaisten toimivaltaa. Hallinto-oikeus ratkaisee valituksen perusteella, onko valituksenalainen viranomaisen päätös lainmukainen.

4.1 Vaasan hallinto-oikeuden päätös 15.8.2005 05/0262/3 Omatoiminen nuohous

Asiassa apulaispelastuspäällikkö oli hylännyt kiinteistön omistajan hakemuksen saada suoritaa kiinteistönsä nuohous itse. Perusteluinaan kiinteistön omistaja on pitänyt itseään pätevänä omakotitalon kattilan nuohoukseen. Hallinto-oikeus jätti valituksen tutkimatta ja siirsi asian Kokkolan pelastuslautakunnalle käsiteltäväksi oikaisuvaatimuksena. Hallinto-oikeus katsoi, että nuohousta koskevaan päätökseen haetaan muutosta kuntalaissa säädetyllä tavalla eli kirjallisella oikaisuvaatimuksella.

4.2 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 16.11.2007 07/1315/6 Tulisijan käyttökielto

Asiassa palotarkastaja on asettanut asunnon tulisijan käyttökieltoon asunto-osakeyhtiössä nuohoojan todettua savuhormissa olevan hormivuotoja ja määrännyt savuhormin korjattavaksi määräajassa. Valituksessa esitettiin, että tulisijan käytön estämistä koskeva määräys on poistettava ja rakennuksen omistaja eli asunto-osakeyhtiö on velvoitettava korjaamaan savuhormi kustannuksellaan asetetussa määräajassa. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen ja katsoi, että pelastuslaitos on voinut nuohoojan lausunnon perusteella antaa tulisijan käyttökieltoa koskevan määräyksen uhalla, että tulisijan käyttö on estettävä, ellei savuhormia korjata määräaikaan mennessä. Hallinto-oikeus katsoi, että taloyhtiölle kohdistetussa korjausmääräyksessä ei voida määrittää, kenen kustannuksella muutostyöt on tehtävä.

4.3 Oulun hallinto-oikeuden päätös 24.1.2008 08/0046/2 Korjausmääräys nuohouksen suorittamisesta ja omatoiminen nuohous

Asiassa palotarkastaja on antanut korjausmääräyksen suojauksen asentamista tulisijan taakse sekä kiinteistön nuohoamisesta virallisella piirinuohoojalla. Valituksessa on pyydetty lupaa kiinteistön omatoimiseen nuohoukseen, koska kiinteistön omistaja on ollut tyytymätön piirinuohoojan toimintaan.

Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen ja katsoi, että nuohouksen suorittaminen voidaan antaa muun kuin nuohoojan suoritettavaksi vain poikkeustapauksissa. Hallinto-oikeuden mukaan pelastuslaitoksen käytäntö omatoimisen nuohouksen lupien myöntäminen vain tapauksissa, joissa kiinteistön omistajalla tai haltijalla on nuohoojan pätevyys, vastaa pelastuslain hallituksen esityksestä ilmenevää näkemystä säännöksen tulkinnasta. Lisäksi hallinto-oikeus korosti, että pelastuslaitoksella on harkintavaltaa asiassa ja ettei pelastuslaitokselle ole säädetty velvollisuutta luvan myöntämiseen.

4.4 Oulun hallinto-oikeuden päätös 24.1.2008 08/0047/2 Korjausmääräys nuohouksen suorittamisesta ja omatoiminen nuohous

Asiassa palotarkastaja on antanut korjausmääräyksen nuohouksen suorittamisesta virallisella piirinuohoojalla. Valituksessa on vastaavasti edellisen tapauksen (08/0046/2) kanssa pyydetty lupaa kiinteistön omatoimiseen nuohoukseen. Hallinto-oikeus on hylännyt valituksen vastaavilla perusteilla kuin edellä.

05.12.2014

4.5 Oulun hallinto-oikeuden päätös 24.1.2008 08/0048/2 Korjausmääräys nuohouksen suorittamisesta ja omatoiminen nuohous

Asiassa palomestari on antanut korjausmääräyksen nuohouksen suorittamisesta virallisella piirinuohoojalla nuohoojan ilmoikseen perustuen. Valituksessa on vastaavasti edellisiin tapauksiin (08/0046/2 ja 08/0047/2) kanssa pyydetty lupaa kiinteistön omatoimiseen nuohoukseen. Hallinto-oikeus on hylännyt valituksen vastaavilla perusteilla kuin edellä.

4.6 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 1.12.2010 10/1075/4 Piirinuohoojan vaihtaminen

Asiassa pelastuslaitos oli hylännyt kiinteistön omistajan hakemuksen piirinuohouspalveluiden tuottajan vaihtamisesta. Palveluntuottajan vaihdon syyksi oli hakemuksessa ilmoitettu epäsiisti nuohoustyö. Työn laatua ei pelastuslaitos ollut pystynyt todentamaan omassa selvityksessään hakemusta käsitellessään. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen ja katsoi, ettei pelastuslaitoksella ole pelastuslain perusteella velvollisuutta myöntää lupaa nuohouksen suorittamiseen säännöksessä tarkoitetuista järjestämistavoista poikkeavalla tavalla, vaan pelastuslaitoksella on asian suhteen harkintavaltaa.

4.7 Helsingin hallinto-oikeuden päätös 19.1.2011 11/0085/4 Puuttuvat nuhoustikkaat

Asiassa palotarkastaja on määrännyt kiinteistöstä puuttuvat kiinteät talo- ja kattotikkaat asennettaviksi määräaikaan mennessä. Valituksen mukaan palotarkastajan päätös on kumottava, koska se on perustunut ympäristöministeriön antamaan ohjeeseen.

Hallinto-oikeus on hylännyt valituksen ja katsonut, että palotarkastaja on voinut rakennuksen paloturvallisuuden huomioon ottaen antaa rakennuksessa olevien puutteiden korjaamiseksi määräyksen talotikkaiden ja kattotikkaiden puuttumisen vuoksi. Koska kiinteistöön oli rakennuslupavaiheessa edellytetty talo- ja lapetikkaita, palotarkastaja ei ollut menetellyt asiassa virheellisesti.

4.8 Kuopion hallinto-oikeuden päätös 12/0411/1 Korjausmääräys lakisääteisen nuohouksen suorittamisesta

Asiassa palotarkastaja oli määrännyt kiinteistön omistajan suorittamaan lakisääteisen nuohouksen. Kyseisessä kiinteistössä nuohouksen oli suorittanut muu kuin alueen piirinuohooja. Hallinto-oikeus on katsonut, ettei piirinuohoojan palveluksessa olevien työn laatua koskevilla väitteillä ole merkitystä. Hallinto-oikeus totesi, että palotarkastaja on voinut määrätä rakennuksessa suoritettavaksi lakisääteisen nuohouksen. Valitus hylättiin.

5. Hovioikeuksien ratkaisuja

Oikeusaste, johon asianosainen voi valittaa käräjäoikeuden ratkaisusta. Lisäksi hovioikeus käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena valtio- ja maanpetosasioita sekä eräitä virkarikoksia.

5.1 Turun HO 17.10.2012/ 2143

Kantaja oli kertonut hänelle aiheutuneen vahinkoa siitä, että nuohooja ei ollut saapunut paikalle. Yhtiö oli tarjonnut kantajalle kuluttajansuojalain 8 luvun 18 §:n tarkoittamalla tavalla korvaavaa suoritusta. Yhtiö oli tarjonnut kantajalle mahdollisuuden vapaasti ilmoittaa lyhyellä varoitussajalla arkiajankohta, jolloin hän olisi mökillä ja jolloin nuohous voitaisiin suorittaa.

05.12.2014

taa. Lisäksi nuohous olisi ollut mahdollista suorittaa siten, että kantajan ei olisi lainkaan tarvinnut olla paikalla. Hovioikeus hylkäsi vahingonkorvauskanteen.

5.2 Helsingin HO 30.1.2013 /275

Hovioikeudelle tullessa valituksessa on vaadittu, että kärjäoikeuden tuomiot markkinointirikoksista ja kilpailumenettelyrikoksista kumotaan. Asiassa on ollut kyse siitä, että pelastuslaitoksen päättämällä piirinuohousalueilla oli markkinoitu piirinuohouksen ulkopuolisia nuohouspalveluita. Käsittelyn yhteydessä kävi ilmi, että vaikka kiinteistön omistajille oli ennen nuohousta kerrottu, ettei nuohousyrittäjä ole piirinuohooja, on kiinteistön omistajille jäänyt epäselväksi, mitä vaikutuksia nuohousyrittäjän suorittamalla nuohouksella on suhteessa lakisääteiseen nuohousvelvoitteeseen.

Hovioikeus katsoi, että jaettujen ilmoitusten mainintaa "vaihtoehto piirinuohoukselle" on pidettävä harhaanjohtavana. Hovioikeus on myös katsonut, että kilpailumenettelyrikoksen tunnusmerkistö täyttyy. Koska nuohousyrittäjät olivat aikaisemmin olleet pitkään piirinuohoojan palveluksessa, hovioikeus katsoi, että he ovat kokemuksensa perusteella olleet tietoisia piirinuohousjärjestelmästä, sen sisällöstä ja siihen liittyvistä rajoituksista, ja tällöin kieltoerehdystä koskevan säännöksen soveltamiselle ei ollut edellytyksiä. Hovioikeus ei muuttanut kärjäoikeuden ratkaisua.

5.3 Itä-Suomen HO 29.4.2014 /282

Pohjois-Savon kärjäoikeus 12.12.2012 12/3720

Asiassa on tehty arvioita siitä, onko Varkauden piirinuohousalueella tarjotut muut nuohouspalvelut lain vastaisia. Kärjäoikeudessa syyttäjä oli vaatinut rangaistusta yrityssalaisuuden rikkomisesta, markkinointirikoksesta ja kilpailumenettelyrikoksesta. Kärjäoikeuden mukaan vastaaja oli syyllistynyt siihen, mistä hänelle oli vaadittu rangaistusta.

Hovioikeus puolestaan katsoi, että yrityssalaisuuden rikkomista ei voitu näyttää toteen ja kilpailumenettelyrikoksen osalta edellytettyä vahinkoa toiselle elinkeinonharjoittajalle ei ole tapahtunut. Hovioikeuden mukaan pyrkimys annettujen tietojen oikaisemiseen ennen nuohouksen suorittamista ei poista vastuuta markkinointirikoksesta. Markkinointirikoksesta hovioikeus määräsi sakkoja.

6. Markkinaoikeuden ratkaisuja

Markkinaoikeus on erityistuomioistuin, joka käsittelee ja ratkaisee kilpailu- ja valvontasioita, hankinta-asioita sekä markkinaoikeudellisia asioita ja 1.9.2013 lukien myös teollisia tekijänoikeudellisia riita-, hakemus- ja valitusasioita.

6.1 MAO 36/08 Etelä-Savon pelastuslaitoksen nuohouspalveluiden hankinta

Etelä-Savon pelastuslaitoksen Savonrannan ja Kerimäen kunnan pohjoisosan alueen nuohouksen palveluntuottajan valintapäätöksestä valitettiin. Valituksen mukaan yhtenä valintaperusteena olleen ammatillisen koulutuksen ja pätevyyden osalta tarjouksien vertailu on tapahtunut virheellisesti.

Markkinaoikeus on ratkaisussaan katsonut, ettei nuohouspalveluiden osalta tarvitse soveltaa hankintalakia, kun kunta sopii yrittäjän kanssa yritystoiminnan harjoittamisesta ja palvelui-

05.12.2014

den tuottamisesta siten, että yrittäjä saa vastikkeen toiminnalleen asiakkailtaan. Markkinaoikeus siis katsoi, että Mikkelin kaupunki oli vain avustanut kahden alueen asukkaita näiden hankkiessa nuohouspalveluita. Markkinaoikeus jätti hakemuksen tutkimatta.

6.2 MAO:524/08 Pohjanmaan pelastuslaitoksen nuohouspalveluiden hankinta

Pohjanmaan pelastuslaitoksen kahden eri nuohouspiirin hankinnasta oli ollut julkaistu julkisista hankinnoista annetun lain mukaista hankintailmoitusta, vaan hakuilmoitukset oli julkaistu lehdissä ja Vaasan kaupungin verkkosivuilla. Muutoksenhaussa on vaadittu, että nuohouspalvelut olisi tullut kilpailuttaa julkisista hankinnoista annettujen säännösten mukaisesti. Lisäksi muutoksenhakija on katsonut tulleen kohdelluksi epätasapuolisesti ja syrjivästi.

Muutoksenhaken kohteena ollut menettely oli aloitettu ennen 1.6.2007, joten asiaan on sovellettu hankintalain (1505/1992) säännöksiä sellaisina kuin ne olivat uuden hankintalain (348/2007) tullessa voimaan. Markkinaoikeus on jättänyt hakemuksen tutkimatta, koska on katsonut, ettei nuohouspalveluiden järjestämiseen kiinteistöjen omistajille voida soveltaa hankintalakia.

6.3 MAO:331/09 Satakunnan pelastuslaitoksen nuohouspalveluiden hankinta

Satakunnan pelastuslaitoksen Porin kaupungin kahden eri aikaan toteutetun nuohouspiirien hankintojen päätöksistä oli valitettu, koska oli katsottu, ettei ensimmäisessä hankinnassa ollut noudatettu hankintalakia ja toisen hankinnan tarjouskilpailutuksessa toteuttamisessa oli menetelty hankintasäännösten vastaisesti.

Molempien hankintojen osalta markkinaoikeus on arvioinut piirinuohouksen hankintaoikeudellista luonnetta ja päätnyt tulkintaan, että nuohouspalveluita koskevassa järjestelyssä on hankintalaissa tarkoitettulla tavalla kysymys vastiketta vastaan tehtävästä nuohouspalveluiden hankinnasta. Hankinnan vastikkeellisuuden on katsottu muodostuvan siitä, että nuohoussopimuksella luovutetaan oikeus periä pelastuslaitoksen järjestämisvastuulla olevista nuohouspalveluista maksuja asiakkailta.

Ensimmäisen hankinnan osalta markkinaoikeus on katsonut, ettei asiassa ole esitetty seikkoja, joiden perusteella piirinuohouksen hankinta olisi voitu toteuttaa ilman hankintasäädösten mukaista tarjouskilpailua. Toisen hankinnan osalta markkinaoikeus on todennut, että hankintailmoituksessa on käytetty virheellistä koodia ja että hankinnasta ei ole julkaistu sisällöltään oikeaa EU -hankintailmoitusta. Lisäksi markkinaoikeus on todennut, että pelastuslaitos on menetellyt virheellisesti, kun se tarjousten vertailussa on huomionnut myös tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Markkinaoikeus on myös huomauttanut, että kahden tarjoajan tasatilanteen ratkaisemiseksi oikeuskäytännössä on aikaisemmin katsottu, ettei ilman kokemuksia kaikista tarjoajista aikaisempien myönteisten kokemusten käyttäminen tarjousvertailussa ole omiaan turvaamaan tarjoajien tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua.

Markkinaoikeus on katsonut, että pelastuslaitos on menetellyt hankinnoissaan hankintalain säännösten vastaisesti. Koska ensimmäinen hankintapäätös oli jo pantu täytäntöön, toteuttamatta jäänään tarjouskilpailun lopputulosta ei ole voitu arvioida jälkikäteen. Toisen hankinnan osalta pelastuslaitoksen hankintapäätös on kumottu ja markkinaoikeus on edellyttänyt uuden tarjouskilpailun järjestämistä.

6.4 MAO:379/09 Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen nuohouspalveluiden hankinta

05.12.2014

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen Porvoon nuohouspiirin hankinnasta ei ollut julkaistu julkisista hankinnoista annetun lain mukaista hankintailmoitusta. Muutoksenhaussa on vaadittu, että kilpailutus toteutetaan hankintalain mukaisesti ja markkinaoikeus purkaa tehdyn väliaikaisen nuohouspalvelusopimuksen.

Vaikka pelastuslaitos ei maksu nuohouspalveluista palveluntuottajalle rahallista korvausta, markkinaoikeus on katsonut, että järjestelyssä on kuitenkin vastiketta vastaan tehtävästä hankinnasta. Nuohoussopimuksella pelastuslaitos luovuttaa oikeuden periä nuohouspalveluista asiakkaista maksuja ja pelastuslaitos saa taloudellista etua siitä, etteivät nuohouspalvelun järjestämiskustannukset rasita pelastuslaitoksen taloutta.

Markkinaoikeus on kumonnut pelastuslaitoksen päätöksen nuohouspiirin piirinuohoojan valinnasta ja edellyttänyt nuohouspiirin nuohouspalveluiden kilpailuttamista julkisena hankintana.

6.5 MAO:420/09 Kainuun pelastuslaitoksen nuohouspalveluiden hankinta

Kainuun pelastuslaitoksen Ristijärven nuohouspiirin palveluntuottajan valintapäätöksestä valitettiin, koska katsottiin, ettei vertailuperusteiksi asetettujen saavutettavuuden ja palvelun laadun arviointi perustunut objektiivisesti arvioitaviin seikkoihin. Muutenkin katsottiin, ettei tarjousten vertailu ollut avointa eikä tarjoajien kannalta tasapuolista ja syrjimätöntä.

Markkinaoikeus katsoi tutkittuaan asiakirjat, että hankintayksikkö ei ollut perustellut hankintapäätöstään hankintalain 73 §:ssä edellytetyllä tavalla, sillä hankintapäätöksestä tai sen liiteasiakirjoista ei ilmene, millä perusteella hankintapäätös on tehty tasapisteisiin päätyneiden tarjousten osalta. Myös tarjousvertailu oli tehty virheellisesti.

Markkinaoikeus kumosi Kainuun pelastuslaitoksen päätöksen sekä kielsi päätöksen toimeenpanon ja nuohoussopimuksen tekemisen. Markkinaoikeus edellytti, että pelastuslaitos tekee uuden tarjousvertailun ja uuden hankintapäätöksen.

6.6 MAO:494/09 Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen nuohouspalveluiden hankinta

Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen Iin kunnan eteläiseen nuohouspiiriin oli haettu piirinuohoojaa sanomalehti-ilmoituksella. Muutoksenhaussa vaadittiin kilpailuttamaan hankinta julkisena hankintana. Pelastuslaitos on vastineessaan tuonut esille, että pelastuslaitos on antanut valitsemalleen palveluntuottajalle yksinoikeuden tarjota alueellaan nuohouspalveluita pelastuslaitoksen päättämällä taksalla ja että pelastuslaitos ei tue toimintaa taloudellisesti.

Markkinaoikeus on arvioinut nuohoussopimuksen taloudellista arvoa myös niissä tapauksissa, joissa ei makseta taloudellista korvausta vaan joissa on oikeutus muuhun taloudellisesti myönnettyyn ja mitattavissa olevaan hyötyyn tai etuun. Markkinaoikeus on katsonut, että nuohouspalveluita koskevassa järjestelyssä on hankintalaissa tarkoitetulla tavalla kysymys vastiketta vastaan tehtävästä nuohouspalveluiden hankkimisesta, sillä nuohoussopimus oikeuttaa palveluntarjoajan pelastuslaitoksen myöntämään taloudellisesti mitattavissa olevaan hyötyyn tai etuun luovuttamalla oikeuden periä asiakkailta maksuja pelastuslaitoksen järjestämisvastuulla olevista nuohouspalveluista. Tällöin hankintaan on sovellettava hankintalain palveluja koskevia käyttöoikeussopimuksia koskevia säännöksiä.

Markkinaoikeus on kumonnut pelastuslaitoksen tekemän päätöksen nuohouspiirin piirinuohoojan valinnasta ja edellyttänyt, että nuohouspalvelujen hankinta on järjestettävä hankintalain mukaisena tarjouskilpailuna.

05.12.2014

6.7 MAO:151/10 Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen uhkasakon tuomitseminen maksettavaksi

Markkinaoikeus oli päätöksellään 376/2009 kumonnut pelastuslaitoksen päätöksen Porvoon piirinuohoojan valinnasta ja kieltänyt panemasta päätöstä täytäntöön. Kieltoa oli tehostettu 50 000 euron sakon uhalla. Hakemuksessa oli vaadittu, että markkinaoikeuden asetettu uhkasakko tuomitaan maksettavaksi, koska pelastuslaitos oli soveltanut väliaikaista nuohous-sopimusta markkinaoikeuden päätöksen antamisen jälkeen.

Markkinaoikeus on katsonut, että väliaikaisen nuohoussopimuksen käyttäminen on ollut välttämättömien nuohouspalveluiden järjestämistä tilapäisillä järjestelyillä, kunnes pelastuslaitos on järjestänyt nuohouspalvelut uudelleen vapauttamalla ne eli siirtymällä ns. sopimusperusteiseen nuohouspalveluun. Markkinaoikeus oli katsonut, ettei uhkasakkoa voida tuomita maksettavaksi eikä uuden uhkasakon asettamiselle ole edellytyksiä.

6.8 MAO:512-513/12 Helsingin kaupungin nuohouspalveluiden hankinta

Asiassa on valitusten perusteella ollut erityisesti kysymys siitä, onko hankintayksikkö hankintasäännösten vastaisesti jakanut kolmen tarjoajan yhteistarjouksen keinotekoisesti osiin tarjouspyynnön vastaisena ja onko hankintayksikkö menetellyt hankintasäännösten mukaisesti sulkiessaan perustettavan yhtiön lukuun tehdyt tarjoukset kilpailusta.

Markkinaoikeus on todennut, että hankintamenettelyssä perustettavia yhtiöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti muihin tarjoajiin nähden ja katsonut, että hankinnassa on menetelty virheellisesti. Markkinaoikeus on kumonnut muutoksenhaun kohteena olleen tehdyn hankintapäätöksen ja edellyttänyt uuden asianmukaisen hankintapäätöksen tekemistä.

7. Hallintokantelut

Hallintokantelu on ilmoitus lainvastaisesta menettelystä, hyvän hallinnon vastaisesta toiminnasta tai laiminlyönnistä hallintotehtävien hoitamisessa.

7.1 Kantelut aluehallintovirastoon

7.1.1 Etelä-Suomen aluehallintovirasto ESAVI/04062/06.04.01/2012 Nuohoojien toiminta ilman nuohoojan ammattitutkintoa

Asiassa on kanneltu Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen toiminnasta koskien kahden nuohoojan toimintaa ilman nuohoojan ammattitutkintoa ja nuohottujen kohteiden korjaamatta tai udelleen nuohoamatta jättämisestä Imatralla. Imatran alueella on ollut voimassa sopimusperusteinen nuohousjärjestelmä. Tapauksessa arvioitavaksi on tullut se, ovatko näiden henkilöiden suorittamat nuohoukset olleet lakisääteisiä vai ei-lakisääteisiä.

Pelastuslaissa ei ole sanktioitu ei-lakisääteisten nuohouspalveluiden tarjoamista tai suorittamista, vaan asiaa voidaan arvioida kuluttajansuojalainsäädännön ja rikoslain näkökulmasta. Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoi, ettei Etelä-Karjalan pelastuslaitos ole toiminut lain vastaisesti, sillä pelastuslaitos oli ryhtynyt toimiin saatuaan tiedon epäkohdasta.

7.1.2 Itä-Suomen aluehallintovirasto ISAVI/189/06.04.01/2014

Etelä-Savon pelastuslaitoksen nuohoustoimen valvonnasta oli tehty selvityspyyntö aluehallintovirastolle. Asiassa kanneltiin siitä, ettei kiinteistön omistaja ole saanut lakisääteisiä nuohouspalveluita alueensa piirinuohoojalta. Asian selvittelyn yhteydessä tuli esille, ettei

05.12.2014

pelastuslaitos ollut aikaisemmin saanut tietoa ongelmista nuohouspalveluiden saatavuudessa. Pelastuslaitos on ryhtynyt toimenpiteisiin asian korjaamiseksi ja kantelun kohteena ollut nuohous on tullut suoritetuksi pelastuslain edellyttämällä tavalla.

7.2 Oikeuskanslerin virasto

7.2.1 OKV 11.6.2008 Dnro 506/1/06 Nuohouspalveluiden saatavuus

Kantelussa pyydetään selvittämään, onko Satakunnan pelastuslaitoksen alueella Harjavallassa järjestetty nuohouspalvelut säädösten mukaisesti. Saatujen selvitysten perusteella apulaisoikeuskanslerin sijainen on kiinnittänyt Satakunnan pelastuslaitoksen huomiota pelastuslaisa säädetyn nuohouksen järjestämisvelvollisuuden lain mukaiseen toteutumiseen rakennusten käyttöturvallisuuden ja nuohouspalveluiden saatavuuden kannalta.

7.2.2 OKV/1145/1/2011 Nuohouspalvelun hankintamenettely

Kantelussa arvosteltiin Kymenlaakson pelastuslaitoksen menettelyä nuohouspalveluiden hankinnassa, kun se ei ole järjestänyt nuohouspiirin kilpailutusta. Asiassa ei ollut kysymys minkään yksittäisen hankinnan lainmukaisuuden arvioinnista. Apulaisoikeuskanslerin sijainen saattoi pelastuslaitoksen tietoon käsityksensä, jonka mukaan nuohouspalvelujen hankintaan pelastuslain 59 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla tulee lähtökohtaisesti soveltaa hankintalakia. Edelleen hän totesi, että sen selvittäminen, sovelletaanko hankintalakia tietyssä yksittäisessä hankinnassa, on hankintayksikön tehtävä. Apulaisoikeuskanslerin sijainen kiinnitti pelastuslaitoksen huomiota yleisesti hankintalain säännösten huomioon ottamiseen ja soveltamiseen piirinuohouspalveluja hankittaessa.

7.3 Eduskunnan oikeusasiamies

Eduskunnan oikeusasiamiehen verkkosivuilla olevista ratkaisuksista ei löytynyt nuohoukseen liittyviä tapauksia.

05.12.2014

NUOHOUSTOIMINNAN SÄÄNTELY AHVENANMAALLA JA ERÄISSÄ MAISSA

Osana nuohousta koskevan lainsäädännön muutostarpeita käsittelevää esiselvitystä on kar-toitettu nuohouksen sääntelyä naapurimaissa. Ilmasto-olosuhteista johtuen Suomeen vertail-tavissa olevaa nuohousta tehdään Ruotsissa ja Norjassa. EU -sääntelyn näkökulmasta nuo-hous kuuluu kansallisen sääntelyn piiriin, kunhan vain ei ole esteitä palveluiden vapaalle liikkuvuudelle.

1. Nuohous Ahvenanmaalla

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta koskien pelastustointia. Tästä syystä pelastuslaki (379/2011) ja sisäministeriön asetus nuoho-uksesta (539/2005) eivät ole voimassa Ahvenanmaalla.

Ahvenanmaalla nuohouksesta säädetään Ahvenanmaan maakunnan pelastuslain, *Räddningslag för landskapet Åland* (106/2006) luvussa 8. Tarkempia säännöksiä nuohouksesta on an-nettu maakunnan pelastusasetuksessa *Räddningsförfordning för landskapet Åland* (111/2006).

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan nuohoussäännökset vastaavat pääpiirteissään toi-siaan esim. nuohoojalla tulee olla ammattitutkinto, nuohoojan tulee pitää nuohousluetteloja ja havaitsemistaan vaaraa aiheuttavista vioista nuohoojan on ilmoitettava nuohouskohteelle ja kunnan pelastusviranomaiselle. Tulisijojen ja hormien nuohousvelvoite on säädetty myös kiinteistön omistajan tai haltijan vastuulle ja kunnan pelastusviranomainen päättää nuohouk-sen järjestämisestä alueellaan.

Ahvenanmaalla on käyty keskustelua piirinuohouksen monopoliasemasta ja siitä, että käy-täntö estää kilpailun ja asiakkaan mahdollisuuden valita itse palveluntuottajan. Ahvenan-maan pelastuslain perustelujen mukaan lainsäädännön uudistuksessa nuohousta ei esitetty avattavaksi vapaalle kilpailulle, koska

- nuohous on yhteydessä paloturvallisuuden valvontaan
- nuohoojan vapaa valinta voi vaikuttaa heikentävästi kunnan pelastusviranomaisten ja nuohoojien väliseen yhteistyöhön
- nuohouksen valvonta vaikeutuu merkittävästi, jos alueella on useita toimijoita
- vapaan kilpailun arvioidaan johtavan siihen, ettei nuohousta voida suorittaa asuin-alue kerrallaan, mikä puolestaan voi nostaa nuohouksen aiheuttamat kulut ja nuoho-uksesta perittävän maksun kohtuuttoman suuriksi

1.1 Eroja Ahvenanmaan ja valtakunnan nuohoussääntelyssä

Muutama pieni ero maakunnan ja valtakunnan nuohouksen sääntelyssä on: Ahvenanmaalla mm.

- maakuntahallitus voi erityisestä syystä yksittäistapauksessa päättää poikkeuksesta nuohoojan ammattitutkintovaatimuksesta
- kiinteistön omatoiminen nuohous on yksittäistapauksissa mahdollista kunnan pelas-tusviranomaisen luvalla ja ohjeiden mukaisesti
- nuohoojalla on velvoite ilmoittaa myös kattilahuoneessa havaitsemistaan vioista
- nuohouksen valvonta on säädetty kunnan pelastusviranomaiselle

05.12.2014

- nuohousluettelon tietojen säilyttäminen 10 vuoden ajan on säädetty nuohoojan sijasta pelastusviranomaiselle
- kiinteistön omistaja tai haltija on velvollinen maksamaan nuohousmaksun nuohouksen suorittajalle
- nuohoustyön sisältöön kuuluu myös tikkaiden ja kattilahuoneen kunnon tarkastaminen
- nuohoustodistuksesta tulee käydä ilmi lopullinen nuohousmaksu ja sen muodostuminen eri toimenpiteistä
- nuohouksesta perittävästä maksusta päättää maakuntahallitus
- nuohooja voi erillispäätöksellä tehdä yhden asunnon talon palotarkastuksen nuohouksen yhteydessä.

Nuohousvälit on Ahvenanmaalla säädetty pääosin vastaamaan valtakunnan säädöksiä. Maakunnan ja valtakunnan välillä nuohousväleissä on pieniä eroja kuten:

- velvoite nuohota tulisijat ja hormit kerran vuodessa on Ahvenanmaalla rajattu koskemaan elinkeinotoiminnassa sekä ensisijaisena lämmitysmuotona käytettäviin tulisijoihin ja hormoneihin
- Ahvenanmaalla kevytöljykäyttöisten keskuslämmityskattiloiden hormit on nuohottava kahden vuoden välein
- muut kuin ensisijaisina lämmitysmuotona olevat tulisijat sekä yksityisessä käytössä olevien vapaa-ajan asuntojen ja saunojen tulisijat on nuohottava Ahvenanmaalla neljän vuoden välein
- Ahvenanmaalla nuohousväliä voidaan kohdekohtaisesti pidentää sopimalla asiasta nuohoojan kanssa niin, että vuosittainen nuohousväli voidaan pidentää kahteen ja kahden vuoden väli neljään. Neljän vuoden välissä tulee ainoastaan tarkastaa tulisijan ja hormien kunto, puhdistusta ei tarvita.

1.2 Nuohouksen toteutumisesta

Alla olevan Ny Ålandin verkkosivujen artikkelin mukaan nuohoojat olivat ennen vuotta 2006 täystyöllistettyjä, kun nuohouksen suorittaminen oli kunnan vastuulla. Nykyisen pelastuslain myötä nuohousvelvoite siirtyi kiinteistön omistajalle, jotka lehtitiedon mukaan tilaavat nuohouksia epäsäännöllisesti ja epätasaisesti. Pelastusviranomaiset ovat huolissaan nuohouspalveluiden riittävästä tarjonnasta.

Lehtiartikkelin mukaan kiinteistön omistaja saa myös nuohota itse, jos hänellä on siihen oikeat varusteet ja koulutettu nuohooja tarkastaa nuohoustyön tulokset.

Ahvenanmaan kuntien verkkosivuilla annetaan yhteystiedot alueen nuohoojaan, mutta samalla kerrotaan, että halutessaan voi turvautua myös toiseen nuohoojaan.

05.12.2014

Kuva 1: Nettiartikkeli www.nyan.ax 2.7.2014.

2. Nuohous Ruotsissa

Myös Ruotsissa nuohouksella on pitkät perinteet ja nuohous on ollut tiukasti säänneltyä. Suomen tapaan nuohoustoimella on ollut viranomaistoiminnan luonnetta, vaikka työ on tehty itsenäisten yrittäjien toimesta. Nuohouksen sääntelystä on Ruotsissa tehty vuosien saatossa lukuisia selvityksiä.

2.1 Ruotsin nuohoussääntelyn pääperiaatteet

Ruotsissa viimeisin nuohousta koskeva lainsäädäntömuutos on tehty vuonna 2004, kun laki onnettomuuksien ehkäisystä (*Lag om skydd mot olyckor*, LSO 2003:778) tuli voimaan. Ennen lakimuutosta kunta vastasi, että tulisijojen ja ilmanvaihtokanavien nuohous ja paloturvallisuustarkastus suoritettiin säännöllisesti. Työn sai tehdä vain kunnan nimittämä nuohoojamestari tai tämän työntekijä, pelastuslaitos oli valtuutettu päättämään nuohousväleistä, kunta päätti nuohousmaksusta ja valtio antoi nuohoustoimen pätevyysvaatimuksia vastaavaa koulutusta.

Nuohoussääntelyn uudistuksen lähtökohtana oli selventää nuohoustoimen merkitystä paloturvallisuuden kannalta. Vuoden 2004 alusta lähtien merkittävimmät muutokset nuohousta koskevissa sääntelyssä olivat:

- 1) IV-nuohouksen sääntely erotettiin muutasta nuohouksesta. Tämä merkitsi arviolta noin neljäsosan vähennystä työmäärään.
- 2) Nuohouksen (*rengöring*) määrävälien määrittäminen säädettiin kunnalle. Tällä annettiin mahdollisuus valita tarkoituksenmukainen ja paikallisiin olosuhteisiin soveltuva nuohousväli.

05.12.2014

- 3) Annettiin mahdollisuus kiinteistön omatoimiseen nuohoukseen hakemuksen perusteella.
- 4) Käyttöön otettiin erityinen paloturvallisuustarkastus (*brandskyddskontroll*) valtakunnallisesti säädelyin määräväleihin. Määrävalit riippuvat tulisijasta ja käyttöasteesta ja vaihtoehdot ovat 2, 4 tai 8 vuotta.

2.2 Lainsäädännön toimivuuden arviointia

Reformen skydd mot olyckor (DS 2009:47)

Ruotsin puolustusministeriön nimittämän työryhmän raportissa vuodelta 2009 (Ds 2009:47) on arvioitu onnettomuuksien ehkäisyn vuoden 2004 lakimuutosten toteutumista ja samalla annettu lainsäädännön kehittämisehdotuksia.

Raporttiin kerättyjen kuntien ja lääninhallitusten arvioiden mukaan nuohouksen (*rengöring* ja *brandskyddskontroll*) voimassa olevan sääntelyn on nähty olevan varsin toimiva. Todettiin, että varsinkin paloturvallisuustarkastuksen määrävälejä pitää arvioida, kunhan järjestelmästä saadaan tarpeeksi kokemusta. Suurin osa kunnista on valinnut nuohousvälit (puhdistus) valtakunnallisen ohjeen mukaisesti.

Omatoiminen nuohous on lisääntynyt vuosi vuodelta. Raporttiin kerätyn tiedon mukaan omatoimisen nuohouksen lupien myöntämismenettelyt vaihtelevat suuresti kunnittain. Joissain kunnissa lupamenettely muistuttaa lähinnä ilmoitusmenettelyä ja lupia onkin annettu lähes joka toiselle kiinteistölle. Toisissa kunnissa taas lupamenettely on paljon tiukempaa ja lupia omatoimiseen nuohoukseen ei juuri ole annettu. Arvioidaan, että keskimäärin 1 % kiinteistöistä on saanut luvan omatoimiseen nuohoukseen. Kuntien näkemyksen mukaan omatoiminen nuohous vääristää kilpailua suhteessa kunnan kanssa nuohoussopimuksen tekemiseen yrittäjään.

Kuntien toimintaohjelmissa (*handlingsprogram*) nuohousta on käsitelty hyvin lyhyesti tai ei ollenkaan, ja nuohouksen tavoitteet on kuvattu hyvin harvoin. Raportissa katsotaan, että nuohous ja varsinkin paloturvallisuustarkastus on osa onnettomuuksien ehkäisyä ja kunnan suorittamaa valvontaa.

Seurannassa on havaittu merkkejä epäselvyyksistä vastuunjaossa kunnan ja nuohousyrittäjän välillä liittyen kunnalliseen monopoliin. Raportin mukaan markkina- ja kilpailutilanne alalla ei ole vielä vakiintunut.

Nuohoustoimen osalta raportissa (Ds 2009:47) ehdotetaan, että:

- 1) MSB:n (*Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*) tulee seurata kokemuksia paloturvallisuustarkastuksista ja analysoida säädettyjen tarkastusvälien yksinkertaistamista.
- 2) Lisäksi esitettiin mahdollisuutta laajentaa kelpoisuusehtoja niin, että täydennyskoulutuksen jälkeen muullakin kuin nuohoojan pohjakoulutuksella voi saavuttaa pätevyyden suorittaa paloturvallisuustarkastuksia. Tämän katsotaan mahdollistavan kunnan entistä tehokkaamman ja tarkoituksenmukaisemman tehtävien organisoinnin.
- 3) MSB:n tulee jatkaa turvallisuusviestintää yhteistyössä muiden tahojen kanssa nuohouksen ja paloturvallisuuden edistämiseksi.
- 4) Koska nuohous on tärkeä osa kunnan ennaltaehkäisevää työtä, tulee sen tavoitteet ja järjestelyt kuvata kunnan toimintasuunnitelmassa. Nuohoustoimi tulee entistä paremmin integroida muuhun kunnan onnettomuuksien ehkäisytyöhön.

05.12.2014

- 5) Lääninhallitusten tulee valvoa, että nuohoustoimi sisältyy kuntien toimintasuunnitelmaan ja omavalvonnan piiriin.
- 6) Nuohoussäädösten edelleen kehittämisessä tulee ottaa huomioon kaikki toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset.

Uppföljning av föreskrifter om brandskyddskontroll (MSB 2012-896)

MSB teki raportin Ds 2009:47 toimenpide-ehdotusten mukaisen seurannan ja arvioinnin paloturvallisuustarkastusten määräväleistä. Raportti valmistui 18.12.2012. Raportti on samalla osa tulevien säädösmuutosten vaikutustenarviointia.

Seurantaraportin mukaan on selvästi havaittu tarve uudistaa nuohousasetusta. Tässä yhteydessä on tarkasteltu sekä erityyppisten asennusten vahinkotapauksia että paloturvallisuustarkastuksella havaittuja puutteita. Nuohousvälejä on päätetty pidentää niissä tapauksissa, joissa se voidaan tehdä vaarantamatta paloturvallisuustasoa. Määrävälien pidennykset olisivat mahdollisia ainakin pellettilämmitteisten lämmitysjärjestelmien ja tulisijojen sekä öljy- ja kaasukäyttöisten lämmitysjärjestelmien osalta. Lisäksi on katsottu, että soveltamisen yksinkertaistamiseksi kotitaloustulisijojen määrävälit on tarkoituksenmukaista yhdenmukaistaa.

2.3 Sädösten kehittymissuunta

Ruotsissa pidettiin 23.-24.9.2013 tilaisuus, jossa keskusteltiin nuohousmonopolista ja sen seurauksista. Kokouksesta on kirjoitettu artikkeli *Skorstensfejarmästaren*-lehden numeroon 4-2013. Artikkelin mukaan MSB:n edustaja on valottanut suunnitelmia nuohoussäädösten kehittämiseksi.

- 1) Paloturvallisuustarkastuksen välejä tullaan muuttamaan niin, ettei se vaikuta paloturvallisuuden tasoa heikentävästi. Työryhmä on esittänyt kahta määräväliä: kolme ja kuusi vuotta.
- 2) Samassa yhteydessä säädöksistä poistetaan käsite "viihtyvyyslämmitys".

Sveriges kommuner och landsting on esittänyt muutoksia nuohousta koskevaan lainsäädäntöön. Heidän esityksensä mukaan kunnan tulee jatkossa vastata ainoastaan paloturvallisuustarkastuksista (*brandskyddskontroll*). Vastuu nuohouksesta (*rengöring*) tulee säätää kiinteistön omistajalle. Tällöin nuohoussäädökset olisivat linjassa yleisen linjaukseen, joiden mukaan yksityishenkilöiden vastuuta omasta turvallisuudesta tulee kasvattaa.

05.12.2014

TJUGOFYRA7 - #22 JUNI 2014

NYHETER

9

Se över sotningen

■ SKL vill skilja på ansvar för sotning och brandskyddskontroll

Sveriges kommuner och landsting vill att regeringen ser över sotningen.

SKL föreslår avreglering av själva sotningen och att kommunen enbart ska ha ansvar för brandskyddskontrollen.

MSB håller med om att en översyn av regelverket är nödvändig, men tar inte ställning till SKLs förslag.

Bakgrunden till SKLs begäran är problemen med den omfattande egensotningen.

Möjligheten till egensotning var avsedd som en liten öppning i sotningsmonopolet för att fastighetsägare i glesbygd skulle få möjlighet att sota själva. Om fastighetsägaren inte kan själv har denne möjlighet att anlita en annan person med rätt kompetens.

I den utvärdering av Lagen om skydd mot olyckor som gjordes 2009 konstaterades att det var ungefär en procent som getts tillstånd att sota själva.

Det som skett på senare tid i ett antal kommuner är att man översvämmats av ansökningar

om egensotning. I regel är det den tidigare skorstensfejarmästaren som raggat över sina gamla kunder när kommunen skrivit avtal med en ny sotare.

Kommunerna anser att en omfattande egensotning snedvrider konkurrensen i förhållande till den sotare man skrivit avtal med. För att få saken prövad vägrade några att ge tillstånd.

MSB har gett besked om att egensotning inte kan nekas om kompetensen finns, vilket kammarrätten har slagit fast.

Sotningsmonopolet har utretts flera gånger genom åren och trots att utredningarna föreslagit en avreglering har det bara skett smärre justeringar.

SKL har i flera remissvar föreslagit att sotningsmonopolet ska avskaffas. Främsta skälet är att idag har myndigheterna ansvaret både för rengöringen, själva sotningen, och brandskyddskontrollen vilket inte stämmer överens med intentionerna i Lagen om skydd mot olyckor som betonade ett större ansvar för den enskilde.

Enligt SKL är situationen som uppstått ohållbar och urholkar det nuvarande systemet. SKL vill att regeringen ser över regelverket och föreslår att kommunen endast ska svara för brandskyddskontrollen, ansvaret för rengöringen läggs på fastighetsägaren.

I ett yttrande över SKLs skrivelse håller MSB med om problembeskrivningen och att det är nödvändigt med en översyn av regelverket.

Myndigheten framhåller att ansvarsfördelningen mellan fastighetsägaren och kommunen för sotning och brandskyddskontroll bör vara tydlig. En framtida reglering bör bygga på principen om den enskildes ansvar för brandskyddet på den egna fastigheten. Lösningen ska vara enkel, robust och hållbar.

GUNNO IVANSSON

■ 24-25 september hålls en sotningskonferens i Stockholm. Då ska bland annat översyn och eventuell omreglering av sotning och brandskyddskontroll diskuteras.

FOTO: PER LARSSON

Kuva 2: Artikkel i Tjugofyra7-lehden kesäkuun 2014 numerosta.

2.4 Tuleva nuohousasetus

Parhaillaan Ruotsissa on lausunnolla MSB:n asetuluonnos nuohouksesta ja paloturvallisuustarkastuksesta. Asetuksessa tullaan antamaan tarkemmat määräykset nuohous- ja paloturvallisuustarkastusvelvoitteen piiriin kuuluvista kohteista, paloturvallisuustarkastusväleistä ja paloturvallisuustarkastuksen sisällöstä. Säädös sisältää myös paloturvallisuustarkastuksen tekijän pätevyysvaatimukset. Säädöksen on suunniteltu tulevan voimaan 1.1.2015.

Asetusehdotuksen mukaan nuohous- ja paloturvallisuustarkastusvelvoite koskee Suomesta poiketen myös poistoilmakanavia. Paloturvallisuustarkastusväli on kolme ja kuusi vuotta. Lähtökohtaisesti kiinteää polttoainetta ja raskasta polttoöljyä käytettäessä tarkastusväli on kolme vuotta, muilla polttoaineilla kuusi vuotta. Yksittäisen kotitalouden vähäisessä käytössä ja vapaa-ajanasunnoissa tarkastusväli on kuusi vuotta. Asetuksen mukaan vapaa-ajan asuntoa ei katsota vapaa-ajan asunnoksi, jos siellä asutaan vakituisesti.

Säädöksen perustelujen linjauksen mukaan lämmityskattiloiden vähäistä käyttöä on niiden lämmittäminen vuoden aikana muutamia yksittäisiä kertoja. Yksittäisten kotitalouksien ja paikallisten tulisijojen osalta vähäiseksi käytöksi katsotaan lämmittäminen kerran viikossa tai harvemmin, kun kuivaa puuta kuluu vuodessa korkeintaan noin 500 kg (noin yksi kuutiometri).

3. Nuohous Norjassa

05.12.2014

3.1 Norjan nuohoussääntelyn pääperiaatteet

Norja säädösten mukaan hormin ja tulisijan nuohousvälin tulee perustua hormin nuohoustarpeeseen. Nuohoustarvetta määritettäessä tulee huomioida mm. käyttötapa, tulisijan tyyppi ja tehdyn tarkastuksen tulokset. Nuohous on kuitenkin tehtävä vähintään neljän vuoden välein. Joissain kunnissa nuohotaan kaikki tulisijat vuosittain.

Myös hormin ja tulisijan tarkastus tulee tehdä vähintään neljän vuoden välein. Hormin tarkastus sisältää hormin tarkastamisen kamaralla ja hormin tiiveyden tarkastuksen. Tarkastuksesta annetaan todistus kiinteistön omistajalle. Tarkastuksen yhteydessä voidaan tarkastaa myös palovaroitin, alkusammutuskalusto ja poistumistiet.

3.2 Lainsäädännön toimivuuden arviointia

Vurdering av feie- og tilsynstjenesten i Norge (SINTEF rapport NBL A09108)

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskapin (DSB) tilaamassa raportissa vuodelta 2009 on arvioitu mm. paloturvallisuutta hormoneihin ja tulisijoihin liittyen. Johtopäätöksenä raportissa esitetään, etteivät hormit ja tulisijat muodosta erityisen suurta paloriskiä asuinrakennusten yleiseen paloturvallisuuteen, koska tilastojen perusteella ei pystytty osoittamaan yhteyttä nokipalojen ja rakennuspalojen lukumäärien välillä.

Raportissa esitetään, että hormien tarkastaminen voitaisiin käytännössä laajentaa kattamaan myös muita turvallisuuden alueita esim. yleistä paloturvallisuuden ja sähköturvallisuuden valvontaa.

Arbeidsgruppe boligbrannssikkerhet 2010 (DSB:n raportti)

Asumisen paloturvallisuuden kehittämistarpeita arvioivassa DSB:n raportissa vuodelta 2010 on tehty yksinkertainen kustannushyötyanalyysi nuohouksesta.

- 1) Kuntien asuinrakennusten nuohoustoimen kustannukset vuonna 2009 olivat noin 500 miljoonaa Norjan kruunua ja noin 600 henkilötyövuotta. Kustannukset ja työmäärä jakautuvat suurin piirtein tasan tulisijojen ja hormien nuohoamisen ja niiden kunnan tarkastamisen kesken. Tarkastamistyöstä noin 10 % arvioitiin käytetyn paloturvallisuusneuvontaan.
- 2) Pelkän nuohouksen keskimääräiset kustannukset kunnille ovat noin 250 miljoonaa kruunua, joka koostuu 730 000 nuohouskerrasta ja josta kertahinnaksi tulee 342 kruunua.
- 3) Kun näitä kustannuksia arvioitiin suhteessa tulisijoista ja hormoneista aiheutuneisiin palovahinkoihin, kustannushyötyanalyysin mukaan toiminta ei ole yhteiskuntataloudellisesti kannattavaa.

Nuohouksen lopettamista ei esitetty mutta raportin johtopäätelmissä ja kehittämissuhteissa todettiin seuraavaa:

- 1) Asuinrakennusten nuohousvälejä esitettiin pidennettäväksi nykyisestä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Arvioitiin, ettei harventaminen vaikuta paloturvallisuutta heikentäväksi. Lisäksi esitettiin, että yksittäisten asuntojen todellinen nuohoustarve pitäisi pyrkiä arvioimaan riskiperusteisesti nykyistä paremmin.
- 2) Vapaa-ajanasunnoille ei ole säädetty nuohousvelvoitetta, mutta yksittäiset kunnat ovat sitä edellyttäneet. Koska yhä useammassa vapaa-ajanasunnossa asutaan kuin

05.12.2014

vakituksessa asunnossa, esitettiin vapaa-ajanasunnoille nuohousta kuuden vuoden välein. Toimenpide arvioitiin yhteiskuntataloudellisesti kannattavaksi.

- 3) Asuinrakennusten nuohousvälin pidentämisen johdosta vapautuvat resurssit esitetään kohdennettavaksi valvontaan ja turvallisuusviestintään. Koska nuohouskäynnin yhteydessä annettava paloturvallisuusneuvonta on tärkeää, pitäisi sellaista neuvontaa järjestää myös niihin asuntoihin, joissa ei ole tulisijaa.

Brannstudien, Rapport fra arbeidsgruppe som har vurdert brann- og redningsvesenets organisering og ressursbruk, 2013

Pelastustoimen järjestelmän uudistamista pohtineen työryhmän mukaan nuohousta pidetään tarpeellisena. Edellisten raporttien tapaan nuohoojat koetaan tärkeäksi resurssiksi palonehkäisyydessä ja raportissa ehdotetaan nuohoojaresurssien tehokkaampaa hyödyntämistä. Tästä syystä esitetään, että:

- nuohous tulee säilyttää kunnan tehtävänä
- nuohousvälit tulisi määrittää enemmän riskien perusteella ja kohdentaa todellisen nuohoustarpeen mukaisesti, mikä johtaisi nuohousvälien harventamiseen
- nuohoojia tulisi käyttää muussakin paloturvallisuustyössä kuin vain tulisijoihin liittyen
- nuohoustoimi pitäisi integroida nykyistä selvemmin osaksi palo- ja pelastustointia.

Nuohoojien tehtävien laajentaminen edellyttää muutoksia nykyiseen rahoitustapaan.

4. Nuohous Virossa

Virossa 1.9.2010 voimaan tulleessa paloturvallisuuslain (654/2010) 7 - 11 §:ssä on annettu velvoitteet tulisijojen ja hormien paloturvallisuudesta ja nuohouksesta.

Viron paloturvallisuuslaissa asetetaan vaatimuksia myös lämmitysjärjestelmille ja niiden asentamiselle, kun Suomessa vastaavat asiat on säädetty rakentamismääräyksissä tai laissa pelastustoimen laitteista (10/2007). Kiinteistön käyttäjään kohdistuvat vaatimukset ovat Suomen säädöksiä yksityiskohtaisemmat edellyttäen mm. vain teknisesti toimivan ja turvallisen lämmitysjärjestelmän käyttämistä ja omatoimisen nuohouksen kirjanpitoa.

Puhdistusvälien säätelyssä lähtökohtana on nokipalon vaara, joka riippuu tulisijan käytöstä. Periaatteena on, että nuohousväli on valittava niin, että nokipalon vaara poistuu. Tarpeellisen nuohousvälin päättämisessä viitataan valmistajan antamiin suosituksiin ja ohjeisiin tarvittavasta nuohousvälistä. Jos dokumentteja ei ole saatavilla, on nuohous tehtävä vuosittain. Lukuun ottamatta lämmitysjärjestelmiä yksittäisen omakotitalon ja kesämökin tulisijan ja savupiipun voi nuohota itse, koska omakotitalossa omistaja vastaa omasta turvallisuudestaan. Tällöin on kuitenkin tehtävä tarkastus ja nuohous viiden vuoden välein ammattitaitoisen nuohoojan toimesta.

Vikailmoituksien osalta on säädetty Suomea täsmällisemmin, että nuohoojan on tehtävä vikailmoitukset pelastuslaitokselle kymmenen päivän kuluessa nuohouksesta.

Suomen tapaan nuohoojalla tulee olla todistus ammattipätevyydestä. Ennen nuohousyrityksen toiminnan aloittamista yrityksen on tehtävä ilmoitus pelastusvirastolle joko sähköisesti tai paperilla. Kiinteistöjen omistajat voivat tarkastaa nuohoojan (ja muiden ammattilaisten) pätevyyden viranomaisen verkkosivuilta: <http://www.kutsekoda.ee>.

05.12.2014

5. Nuohous Saksassa

Saksan nuohoussääntelyn muutokset aloitettiin jo vuonna 2008, kun sallittiin ulkomaalaisten nuohoojien tulo markkinoille. Vuonna 2013 nuohous vapautettiin kilpailulle ja kiinteistön omistajat saavat tilata nuohouksen (puhdistus ja tarkastus) miltä tahansa vaatimukset täyttävältä yritykseltä. Edelleen on tosin olemassa piirinuohousalueita, joilla on oma nuohoojamestari. Vaikka nuohoojamestarin tehtävä on lähinnä hallinnollinen, ovat tietyn tyyppiset tarkastukset vain hänen tehtäviään. Nuohoojamestarin tehtävänä on myös ylläpitää rekisteriä nuohouskohteista ja nuohousväleistä. Nuohoojamestari voi myös tarjota tavallisia nuohouspalveluita muiden toimijoiden ohella.

Vuonna 2015 nuohoussäännösten muutokset jatkuvat, kun nuohoojamestarin sopimuskausi muuttuu määräaikaiseksi, seitsemäksi vuodeksi. Lisäksi nuohouksen ja tarkastuksen hinnat vapautetaan kilpailulle.

05.12.2014

PELASTUSLAIN UUDISTAMISESSA ESILLE TUOTUJA KEHITTÄMISTARPEITA

Osana nuohousta koskevan lainsäädännön muutostarpeita käsittelevää esiselvitystä on kar-toitettu myös jo aikaisemmin esille nousseita kehittämistarpeita ja -ajatuksia liittyen nuoho-ukseen. Tähän osamuistioon on koottu pelastuslain uudistamishankkeen aikana eli vuosina 2007–2011 dokumentoidut kehittämistarpeet ja mielipiteet.

1. Pelastuslain uudistamisen esiselvityshanke

Pelastuslain uudistaminen alkoi vuonna 2007 asettamalla esiselvityshanke, jonka tavoit-teena oli selvittää silloisen pelastuslain uudistamistarpeita neljässä eri asiakokonaisuudes-sa. Nuohouksen sääntelyn muutostarpeita on käsitelty osana onnettomuuksien ehkäisyn muutostarpeiden kartoittamista.

Esiselvityshankkeessa laadittiin loppuraportit erikseen kustakin neljästä asiakokonaisuus-desta. Loppuraportteja valmistellessa tehtiin laaja kysely pelastuslain muutostarpeista. Loppuraportteja on hyödynnetty varsinaisessa pelastuslain uudistamishankkeessa.

Esiselvityshankkeen kyselyyn saaduissa lausunnoissa on todettu nuohouksesta mm. seu-raavaa:

- Nuohous voidaan katsoa osaksi kiinteistön normaalia kunnossapitoa, joten nuoho-us tulisi vapauttaa sääntelystä.
- Nuohouksen valvonta ja hankinta tulisi erottaa toisistaan niin, että kilpailuttami-nen siirrettäisiin esim. kunnalle tai lääninhallitukselle (nyk. aluehallintovirasto)
- Kilpailua korostavassa ympäristössä ei ole tarkoituksenmukaista, että nuohousta-vasta päättää, siitä perittävän hinnan määrittää ja toimintaa valvoo sama taho. Jär-jestämisvaihtoehtoista tulee poistaa pelastuslaitoksen oman työn mahdollisuus.
- Nuohoojien koulutusjärjestelmän muuttamista niin, että koulutus tapahtuisi pää-osin oppilaitoksissa oppisopimuskoulutuksen sijasta.
- Nuohousopimukset tulisi voida tehdä ilman nuohouspiirijakoa, jotta asiakkaat voivat tilata pelastuslaitoksen alueelta kenet haluavat.
- Nuohoustyön sisältöön tulisi lisätä yleinen paloturvallisuustarkkailu, jolloin tulisi pohtia nuohoojien mahdollista välillistä viranomaisroolia.
- Vastuu nuohouspalveluiden järjestämisestä tulee poistaa pelastustoimen alueen tehtävistä, koska nuohouksen hinnan määrittely ja asiakaspalautteen vastaanotta-minen ei ole pelastustoimen ydintehtäviä.
- Nuohouksen merkitys ja hyödyt tulee selvittää ennen säädösmuutoksia.
- Nuohouksen lakisääteisyys tulee säilyttää osana pelastuslainsäädäntöä.
- Nuohoojan työturvallisuutta pitää parantaa tikkaiden kunnossapidon osalta.

Onnettomuuksien ehkäisyä koskevien muutostarpeiden työryhmäraportissa on nuohouk-sesta esitetty neljää kehittämiskokonaisuutta. Loppuraportin ehdotusten mukaan lainsääd-ännön jatkovalmistelussa tulisi:

- 1) Pohtia mahdollisuutta poistaa pelastuslaitoksen oman nuohoustyön vaihtoehto nuohouksen järjestämistavoista.
- 2) Selvittää nuohouksen vapauttamisen vaikutukset nuohouksen hintaa sekä palve-luiden saatavuuteen harvaan asutuilla seuduilla.

05.12.2014

- 3) Selvittää nuohoojien mahdollista osuutta kiinteistöjen paloturvallisuuden tarkkailussa.
- 4) Selvittää nuohoojien kelpoisuusvaatimuksia sekä koulutuksen asianmukaisuutta ja riittävyyttä.

2. Pelastuslain uudistamishankkeen onnettomuuksien ehkäisyn jaoston esitys

Varsinainen pelastuslain uudistamisen lakihanke asetettiin kesällä 2008 tavoitteena saada uudistettu pelastuslaki voimaan vuoden 2011 alusta. Hankkeelle asetettiin kolme valmistelujaostoa. Nuohousasiat sisältyivät onnettomuuksien ehkäisyn jaoston tehtäviin.

Onnettomuuksien ehkäisyn jaoston esityksessä todetaan nuohouksesta mm. seuraavaa:

- kuntalaiset ovat selvitysten mukaan tyytyväisiä nuohouspalveluihin
- pelastusviranomaisilta ei ole tullut esille suuria muutostarpeita
- nuohoojan kelpoisuusvaatimukseen on toivottu lievennyksiä, jotta voitaisiin osaltaan turvata nuohoustyötä tekevien ammattitaitoisten henkilöiden riittävyys
- nuohoojille sattuneet työtapaturmat johtuvat pääosin putoamisista, joiden yleisenä syynä on tikkaiden ja kattokulkuteiden huono kunto.

Onnettomuuksien ehkäisyn jaoston esityksessä todetaan, että tulisijojen turvallisuuteen ja nuohoukseen liittyvistä asioista tulee tehdä erikseen laajempi selvitys säädosmuutostarpeiden arvioimiseksi esim. nuohouksen järjestämisen vapauttamisen vaikutuksista erityisesti palveluiden saatavuuteen.

Näistä lähtökohdista ehdotettiin nuohoojan kelpoisuusvaatimukseen muutosta niin, että nuohoustyötä saisi tehdä itsenäisesti jo oppisopimuskoulutuksen aikana tietyin edellytyksin.

3. Pelastuslain uudistamisen lausuntokierros

Pelastuslain luonnos oli lausuntokierroksella loppuvuodesta 2009. Hallituksen esitykseen (HE 257/2010) kirjoitetussa yhteenvedossa todetaan, että useissa lausunnoissa esitettiin laista poistettavaksi sääntely, joka koskee alueen pelastustoimen oikeutta päättää nuohouspalveluiden järjestämisestä alueellaan.

Useat lausunnonantajat ovat lausuneet nuohoukseen liittyvistä säännösluonnoksista. Saapuneissa lausunnoissa on todettu mm. seuraavaa:

- nuohouksen tarvetta tai merkitystä paloturvallisuuteen ei käsitellä lakiesityksessä
- nuohousta tulisi käsitellä yhtenä osan kiinteistön teknistä huoltoa
- nuohoojat tehtäväkenttää tulisi laajentaa niin, että he voisivat tehdä oman toimensa yhteydessä muitakin pelastustoimeen kuuluvia onnettomuuden ennaltaehkäisyn töitä esim. pientalojen tai asuinhuoneistojen palotarkastuksia ja valistustehtäviä
- nuohoojien vikailmoitusten merkitystä tulisi selventää
- ilmoitusvelvollisuuden piiriin tulisi ottaa mukaan myös nuohoojan työturvallisuuden sekä muihin palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvät asiat esim. tikkaiden puuttuminen tai huono kunto sekä palovaroittimen puuttuminen tai toimimattomuus
- nuohousvelvoitetta ei tulisi kytkeä kalenteriin vaan tulisijan käyttöön
- nuohouspalveluiden tuottajan velvoitetta ohjata ja valvoa ammattitutkintoa suorittavan henkilön itsenäistä työtä tulee täsmentää vähintään esityksen perusteluissa
- jonkinlainen lupa elinkeinonharjoittamiseen on säilytettävä, jotta varmistutaan nuohoustyön suorittajan ammattitaidosta

05.12.2014

- omatoimiselle nuohoukselle luvan antamisen edellytykset tulee selventää.

Nuohouksen muutostarpeiden kartoittamisen kannalta laajat lausunnot saatiin Kilpailuvirastolta (nykyisin Kuluttaja- ja Kilpailuvirasto) ja Länsi-Suomen lääninhallituksen kilpailu- ja kuluttajaosastolta. Näissä lausunnoissa tuotiin esille nuohousjärjestelmän ongelmia sekä kilpailu- että kuluttajanäkökulmasta. Lausunnoissa todettiin muun muassa, että:

- piirinuohousjärjestelmä rajoittaa elinkeinon harjoittamisen vapautta
- piirinuohousjärjestelmä estää asiakkaan reagoinnin normaalilla tavalla tarjotun palvelun laatuun ja hintaan
- piirinuohousjärjestelmään liittyvä hintasääntelyn turva on näennäistä
- nuohoustointa ei pitäisi jättää EU:n palveludirektiivin soveltamisen ulkopuolelle
- paloturvallisuus ja nuohouspalveluiden riittävä saatavuus olisivat saavutettavissa myös muin, kilpailua ja elinkeinonvapautta vähemmän rajoittavin toimin.

Nuohousalan Keskusliitto ry:n lausunnossa tuotiin esille mm. nuohoojien työturvallisuudesta turvaaminen. Lausunnossa todettiin mm. seuraavaa:

- lakiin tulee lisätä, että tikkaiden tai muiden katon turvavarusteiden puute voitaisiin vaatia asennettaviksi pelastuslain perusteella
- pelastusviranomaisen tulee huolehtia, että nuohoojien kirjallisesti ilmoittamat viat ja puutteet korjataan
- nuohoustyön sisältöön lisättäisiin tikkaiden, kattokulkuteiden osien ja katon turvavarusteiden tarkastaminen, jolloin näistä voitaisiin myös antaa vikailmoituksia
- nuohoojan ammattitutkintoa suorittavan henkilön oikeutta toimia itsenäisesti pidennettäisiin kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen.

4. Pelastuslain eduskuntakäsittely

Hallituksen esitys (HE 257/2010) Eduskunnalle uudeksi pelastuslaiksi ja laiksi meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta annettiin 19.11.2010. Lähetekeskustelussa esitys lähetettiin käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan.

Hallintovaliokunnan mietintö (HaVM 41/2010) valmistui 9.3.2011. Mietinnössään valiokunta toteaa, ettei ehdotettu uusi pelastuslaki rajoita nuohoojan ammatinharjoittamisen vapautta, koska nuohouspiirien tarjouskilpailuun voi osallistua kaikki nuohoojan kelpoisuusvaatimukset täyttävät.

Valiokunta esitti yhtä muutosta nuohousta koskeviin pykäliin. Valiokunnan esityksen mukaisesti pykälään 61§ lisättiin, että myös tikkaiden, kattokulkutien osien ja katon turvavarusteissa olevien vikojen tai puutteiden osalta nuohoojalla on velvoite ilmoittaa viasta, mikäli viat tai puutteet voivat vaarantaa nuohoojan työturvallisuuden. Perusteluinaan valiokunta totesi, että tikkaissa olevat nuohoojan työturvallisuuden vaarantavat puutteet estävät nuohoustyön suorittamisen, mistä seuraa, että kiinteistö laiminlyö 13 §:ssä säädetyn velvoitteen huolehtia nuohouksesta. Tämän vuoksi on perusteltua, että nuohooja ilmoittaa myös tällaisista puutteista sekä kohteen edustajalle että pelastuslaitokselle.

Pelastuslain uudistuksessa nuohousta koskeva sääntely vastasi pääpiirteissään jo olemassa olevaa sääntelyä. Tulisijojen ja hormien nuohoustyön teettäminen on edelleen rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuus. Kiinteistön omistajan ja haltijan tulee tilata nuohouspalvelut alueen pelastustoimen päättämältä nuohouspalveluiden tuottajalta.

Uudistuksessa tarkennettiin kuitenkin nuohoojien työturvallisuutta velvoittamalla:

05.12.2014

- a) kiinteistön omistaja ja haltija pitämään tikkaat ja kattokulkutiet kunnossa sekä
- b) nuohooja ilmoittamaan työturvallisuutta vaarantavista puutteista kirjallisesti sekä nuohottavan kohteen edustajalle että pelastuslaitokselle.

Uudistuksella pyritään helpottamaan pelastusviranomaisen mahdollisuutta puuttua nuohoojan työturvallisuutta vaarantaviin puutteisiin sekä edesauttamaan asiasta tiedottamista.

05.12.2014

NUOHOUSALAN KESKUSLIITON KANTA NUOHOUSTOIMINNAN KEHITTÄMISEEN

Nuohousalan Keskusliiton toimitusjohtaja Juhani Jyrkiäinen ja koulutussuunnittelija Hannu Murto-kare kertoivat näkemyksiään nuohoustoiminnan kehittämisestä 25.9.2012. Tämä muistio on laadittu tuon tapaamisen ja heiltä saadun materiaalin pohjalta.

1. Nuohouspalveluiden järjestämisen nykytila

Pelastuslain (379/2011) 59 §:n mukaan alueen pelastustoimi voi päättää nuohouspalveluiden järjestämisestä kolmella tavalla: tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä, hankkia nuohouspalvelut muulta palveluntuottajalta eli piirinuohoojalta tai sallia rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksesta suoraan palveluntuottajan kanssa eli sopimusperusteinen nuohous.

Nuohousalan Keskusliiton edustajat toivat esiin, ettei nuohouspalveluiden järjestelmän lainsäädäntöön tarvita radikaalia muutosta. Nykyisen järjestelmän usea vaihtoehto antaa hyvät mahdollisuudet valita paikallisiin olosuhteisiin parhaiten soveltuvan järjestämistavan. Jos nuohouksen järjestämiseen tehdään muutoksia, voitaisiin pelastuslaitoksen oman työn mahdollisuus poistaa turhana.

Muutamilla paikkakunnilla piirinuohousjärjestelmän ulkopuolella toimivat nuohoojat ovat ryhtyneet tarjoamaan nuohouspalveluitaan. Muutama pelastuslaitos on tehnyt tällaisen ns. ”villin nuohoojan” toiminnasta tutkintapyynnön poliisille markkinointi- ja kilpailumenetel-lyrikkoksena. Pääsääntöisesti näillä piirinuohousalueilla nuohouspalveluja tarjoavilla nuohoojilla on nuohoojan ammattitutkinto. Enossa toimiva ns. ”valenuohooja” ei ole suorittanut nykysäädösten mukaista ammattitutkintoa, vaikka on alueen vanha piirinuohooja.

”Villien” nuohoojien toiminnasta on saatu kaksi käräjäoikeuden tuomitsevaa päätöstä (Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 10.6.2011 ja Pohjois-Savon käräjäoikeus 12.12.2012) ja yksi hovioikeuden tuomitseva päätös (Helsingin hovioikeus 30.1.2013).

2. Asuinrakennusten paloturvallisuus

Pelastuslain mukaan pelastuslaitos määrittää valvonnan toteuttamisen paikallisen riskiarvi-oinnin perusteella osana valvontasuunnitelmaansa. Asuinrakennusten palotarkastuksille ei enää ole säädöksissä säädettyjä välejä, vaan viranomaisvalvontaa kohdennetaan entistä enemmän riskien pohjalta. Useat pelastuslaitokset ovat ottaneet käyttöön ns. omavalvonnan, jossa kiinteistön omistaja tai haltija täyttää itse tarkastuslomakkeen ja lähettää sen pelastuslaitokselle, joka käsittelee saapuneet turvallisuusilmoitukset ja tarvittaessa ottaa yhteyttä kiinteistön edustajaan.

Pientalojen viranomaisvalvonnan muuttuessa omavalvonnan suuntaan on tärkeätä, että nuohooja käy säännöllisesti tulisijallisissa rakennuksissa jatkossakin. Tulisijojen käytön lisääntyminen sekä tulisijojen ja hormien monimutkaistuminen lisäävät nuohoojien työn tarpeellisuutta. Nuohouksen yhteydessä on lisäksi havaittu virheitä kattilahuoneen käytössä, myös öljypolttimen tarvitseman korvausilman saannista ei ole aina huolehdittu riittävällä tavalla.

3. Piirinuohousjärjestelmän kehittäminen

05.12.2014

Piirinuohousjärjestelmän on katsottu varmistavan nuohouspalveluiden saatavuuden myös haja-asutusalueille ja pitävän sekä nuohoojille että kiinteistöille aiheutuneet kulut kohtuullisina. Piirinuohouksella katsotaan saavutettavan etua silloin, kun alueen nuohous voidaan suunnitella ja toteuttaa mahdollisimman tehokkaalla tavalla.

Nykypäivänä nuohouksen ajankohdasta ilmoittaminen postilaatikkoon jätettävällä nuohousilmoituksella ei enää toimi kaikkialla. Useat kiinteistöt vaihtavat ehdotettua ajankohtaa tai kiinteistöt eivät reagoi nuohousilmoitukseen ja kiinteistöön ei päästä nuohoamaan ilmoitettuna ajankohtana. Nuohousajankohdan ilmoittamisessa ”laputtamalla” on käytännössä osoittautunut toimivimmaksi 3-4 päivän ilmoitusaika. Varsinkin haja-asutusalueella kiinteistöön pääsy varmistetaan usein puhelinsoitolla.

Jotta nuohouspiiri elättää piirinuohoojan, tulisi siinä olla noin 1 500 tulisijallista kiinteistöä. Jos piirinuohoojan palveluihin kuulu myös muita töitä, voi nuohouspiiri olla 1000-1500 tulisijallista kiinteistöä. Tällöin voi myös oppisopimuskoulutettavan ottaminen olla mahdollista.

Piirinuohousjärjestelmässä pelastuslaitoksen rooli on keskeinen, varsinkin hankintamenettelyssä. Nuohoojat toivovat pelastuslaitoksilta nykyistä aktiivisempaa otetta nuohoojilta saapuneiden vikailmoitusten käsittelyssä sekä huonokuntoisten tai puuttuvien tikkaiden valvonnassa.

Nuohoojan tulisi jatkossakin antaa nuohoustodistus tehdyistä toimenpiteistä. Nuohoustyön sisältöä voisi myös kehittää niin, että nuohoojien käyntiä kiinteistöissä hyödynnettäisiin laajemmin kattamaan asuinrakennusten turvallisuusasioita esim. osoitenumeroinnit ja palovarointimien toimintakunto.

4. Sopimusperusteisen järjestelmän kehittäminen

Sopimusperusteisessa järjestelmässä nuohousta ei tulisi vapauttaa niin vapaaksi kuin mitä se on ilmanvaihtokanavien ja -laitteiden osalta, joiden puhdistuksesta ei ole säädetty puhdistusvelvoitetta tarkemmin. Sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään tulisi kehittää jonkinlainen lupajärjestelmä valvontaa varten sekä yhteiset pelisäännöt.

Lupajärjestelmässä nuohousluvan myöntäjiä voisivat esimerkiksi olla aluehallintovirastot, Tukes, pelastuslaitokset. Nuohoustyötä tekevältä yritykseltä edellytettäisiin, että verot ja muut lakisääteisen velvoitteet on hoidettu vuosittain sekä yrityksellä on vastuuvakuutus. Luvan myöntänyt viranomainen myös valvoisi työn laatua esimerkiksi asiakaspalautteen perusteella ja työn laadusta voitaisiin antaa mm. varoituksia. Saadun nuohousluvan voisi myös menettää.

Myös tulevaisuudessa nuohoojien olisi syytä jatkaa nuohousluettelon ylläpitoa. Nuohousluettelo voisi muuttua verkkopohjaiseksi nuohouskohderekisteriksi, jonka ylläpidosta perittäisiin maksu nuohoojilta. Tämän nuohousrekisterin kautta voitaisiin myös välittää nuohoojien vikailmoitukset. Vikailmoitusten valvomista olisi syytä valvoa esim. samaan tyyliin kuin autokatsastustoiminnassa valvotaan korjauskehotusten lukumäärän suhteellista osuutta kaikista tehdyistä katsastuksista.

5. Hankintamenettely

Piirinuohoojan hankinta on yleensä aina EU-kynnysarvon ylittävä hankinta, jossa on noudatettava lakia julkisista hankinnoista. Kuntaliiton johdolla on valmisteltu nuohouspalveluiden

05.12.2014

hankintaohjeet pelastuslaitosten käyttöön. Ohje on valmistunut vuonna 2007 ja ohjetta on myös päivitetty tämän jälkeen.

Nuohoojien kanta on, että valintaprosessi on turhan monimutkainen hienoine lomakkeineen. Koska piirinuohouspalveluiden hankinnassa ei voida kilpailla hinnalla, tarjousten vertailussa painotetaan yrittäjien aikaisempaa kokemusta, henkilökunnan ammatillista osaamista ja välineistön asianmukaisuutta. Koetaan, että nämä laadulliset kriteerit suosivat jo alalla olevia suurempia yrityksiä ja estävät uusien yrittäjien alalle pääsyä. Hankinnoissa tulisivat ottaa huomioon paremmin se, että alalle pääsisi jatkossa myös uusia yrittäjiä.

Piirinuohouksessa on yleistynyt alihankinnan käyttäminen. Uusimmissa nuohouspalveluiden hankinnoissa alihankinta on otettu huomioon tarjouspyynnössä. Tällöin pelastuslaitos on joko sallinut tai kieltänyt alihankinnan käytön. Pääsääntöisesti nuohoussopimuksissa kiellään nuohoussopimuksen siirtäminen kolmannelle osapuolelle ilman pelastuslaitoksen suostumusta.

Nuohoussopimusten irtisanomiset tapahtuvat yleensä hyvissä ajoin, yleisesti käytetty irtisanomisaika on puoli vuotta (6 kk). Nuohoojat ihmettelevät pelastuslaitoksien hitautta laittaa vapautuvat piirit uudelleen hakuun.

6. Nuohouksen toteutuminen

Nuohoussopimuksissa on usein edellytetty, että piirinuohooja esittää koosteen nuohousluettelosta pelastuslaitokselle. Samassa yhteydessä usein edellytetään selvitystä palveluksessa olleesta henkilöstöstä ja heidän saamasta jatko- ja täydennyskoulutuksesta sekä työnantajamaksujen suorittamisesta. Pelastuslaitoksilla on useita tapoja kerätä tiedot siitä, miten nuohous toteutuu kussakin nuohouspiirissä. Yleensä käytetään valvontalomakkeita, joihin piirinuohooja täyttää tiedot.

Tavoitteena olisi, että piirinuohousyrittäjä saisi päätoimensa pelastuslain mukaisesta nuohouksesta. IV-puhdistus- ja huoltotyöt sekä hormien kunnostus olisivat toissijaisia töitä. Joissain tapauksissa IV-puhdistustöistä saatava parempi kate on houkuttanut yrittäjiä niin, että piirisopimusvelvoitteiden toteutumiseen ei ole riittänyt resursseja täysimääräisesti.

Nuohoussopimuksessa usein edellytetään, että piirinuohoojan tulee pyrkiä järjestämään itselleen ammattitaitoinen sijainen sekä ilmoittaa asiasta pelastuslaitokselle. Tämän tarkemmin ei sijaisuuksista yleensä sovita. Toisen nuohousyrittäjän sijaistaessa vakinaista piirinuohoojaa, tapahtuu se yleensä nuohousyrittäjän omilla kuiteilla.

7. Nuohoojien koulutus

Nuohouspalveluyrittäjiä on tällä hetkellä noin 450. Kaikkiaan nuohousyrittäjiä ja heidän palveluksessaan olevia työntekijöitä on yhteensä noin 900. Nuohousalan Keskusliiton jäsenten keski-ikä on noin 50 vuotta, joten ammattikunnan eläköityminen kiihtyy lähivuosina. Eläkkeelle siirtymisen lisäksi nuohoojia siirtyy jonkin verran työkyvyttömyyseläkkeelle.

Alalle valmistuu vuosittain noin 40–50 henkilöä. Uudet oppisopimuskoulutettavat ovat pääsääntöisesti vanhempia kuin ammatillista peruskoulutusta normaalisti opiskelevat. Useimmat ovat ammatinvaihtajia, joilla on jo jokin pohjakoulutus. Yleensä nuohoojan ammattitutkinnon suorittaminen kestää noin kaksi vuotta, joten pelastuslaissa säädettyä kolmen vuoden aikaa voidaan pitää riittävänä. Oppisopimuskoulutusjärjestelmä takaa, että käytännössä kaikki valmistuneet työllistyvät.

05.12.2014

Nuohoojan ammattitutkintoon valmistavaa tietopuolista koulutusta järjestää Nuohousalan Keskusliitto ja käytännön osaaminen hankitaan pääsääntöisesti oppisopimuskoulutuksena. Nuohousta voi myös opiskella osana talotekniikan perustutkintoa, jossa nuohous on kaikille valinnainen 10 opintoviikon opintokokonaisuus. Nuohousalan Keskusliiton tietojen mukaan tämän osion mukaista opetusta ei ole vielä toteutettu. Nuohousalan Keskusliitto esittää, että selvitetäisiin vaihtoehtoja, miten nuohoojien koulutus tapahtuisi jatkossa, esim. Pelastusopiston yhteydessä.

8. Nuohoojien työturvallisuus

Kiinteistöjen omistajat eivät välttämättä ymmärrä, että tikkaat ja kattokulkutien osat ovat osa nuohoojien työturvallisuutta. Työsuojeluviranomaisen mielestä tulee aina olla mahdollisuus antaa määräyksiä liittyen puutteisiin tikkaissa. Talotikkaista on annettu määräykset 1960-luvulta lähtien ensin paloluokitustiedotuksissa ja nykyään rakentamismääräyskokoelman osassa F2.

Jos rakennukseen ei ole asennettu kattoturvaluotteita tai kattoturvaluotteet eivät ole kunnossa, nuohooja ei pääse suorittamaan nuohoustyötään turvallisesti. Pelastuslain mukaan nuohoojan tulee ilmoittaa myös havaitsemistaan kattoturvaluotteiden vioista ja puutteista kirjallisesti sekä nuohottavan kohteen edustajalle että pelastuslaitokselle. Tämän jälkeen pelastusviranomaisella on mahdollisuus puuttua nuohouksen laiminlyöntiin.

Nuohoojille sattuu vakavia työtapaturmia noin 50 kpl vuodessa. Suurin osa näistä on erilaisia putoamistapaturmia. Viimeisin nuohoojan kuolemaan johtanut tapaturma on vuodelta 2003. Korvatuista onnettomuuksista 2/3 on kohdistunut työntekijöihin ja 1/3 yrittäjiin. Koska läheltä piti -tapauksia ei tilastoida, tilastotietoja ei ole saatavilla kaikista tapahtuneista onnettomuuksista. Nuohoojan oikeusturvan kannalta kaikista tapahtuneista onnettomuuksista on syytä tehdä ilmoitus, koska mahdolliset vammat saattavat ilmetä viiveellä. Työturvallisuusasiat sisältyvät nuohoojien koulutukseen.

9. Sanktiot

Pelastuslain (379/2011) 105 §:n mukaan nuohousvelvoitteen laiminlyönnistä ei voi määrätä sakkoa pelastusrikkomuksena. Lakisääteisen nuohouksen tekemättä jättämisestä pelastusviranomaisen tulisi voida antaa rikesakko. Nykyinen pelastuslain mukainen käytäntö korjausmääräyksineen koetaan tehottomaksi.

10. Nuohouksen tarve

Nykyiset nuohousvälit ovat oikealla tasolla. Jos tulisijan käyttö on hyvin vähäistä, tulisi olla mahdollisuus pidentää nuohousväliä. Nuohousvälin määrittämisessä nuohooja voisi arvioida tulisijan käyttöä ja antaa arvion tarvittavasta nuohousvälistä. Vuokrattavissa loma-asunnoissa vuoden nuohousväli on kohdallaan, koska käyttö ja käyttäjät vaihtelevat.

Arviolta savuhormin pellissä on häkäreikä n. 20 % kiinteistöistä. Jos asunnon ilmanvaihto on säädetty oikein ja tasapainossa, häkäreikä voi olla myös niissä asunnoissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto.

11. Nuohouspalveluiden hinta

05.12.2014

Nuohouksen perushintatasoa voidaan pitää alhaisena kotiin toimitetusta palvelusta. Pääsääntöisesti pelastuslaitos tarkastaa piirinuohoustaksan vuosittain. Taksan tarkistuksessa otetaan huomioon yleinen indeksimuutos sekä palkkakehitys. Kainuussa, Lapissa, Pohjanmaalla (Vaasa) ja Pohjois-Karjalassa on käytössä kaksi taksaa, joilla on pyritty ottamaan huomioon pitkien etäisyyksien aiheuttamia matkakustannuksia.

Normaali nuohous maksaa noin 40–50 euroa. Jos asiakkaalta perittäisiin matkakustannuksia, nuohouksen nykyinen 50 euron hinta voisi haja-asutusalueilla olla jopa 100 euroa. Ylimääräiset kustannukset esim. erillistilauksesta sovitusta nuohousajasta tulee ilmoittaa asiakkaalle, samoin laskutuslisän käytöstä.

12. Nuohouspalveluiden laatu

Sopimusperusteisessa järjestelmässä asiakkaan sopiessa nuohouksesta suoraan palveluntuottajan kanssa ei nuohouksen laatu välttämättä parane, sillä nuohooja ei tällöin ole velvollinen noudattamaan Nuohousalan Keskusliiton nuohoustyöohjeita. Nuohoussopimuksin säännelty järjestelmä antaa mahdollisuuden pelastuslaitokselle valvoa myös nuohouksen laatua nuohousvelvoitteen toteutumisen lisäksi.

Sopimusperusteisessa järjestelmässä pelastuslaitosten tulisi myös pitää rekisteriä tai vähintään tietää, ketkä alueella harjoittavat elinkeinoa sekä valvoa tekijöiden toimintaa, seurata ja reagoida vikailmoituksiin ja pyytää rekisteritiedot nuohotuista kiinteistöistä.

13. Asiakastyytyväisyys

Nuohousalan Keskusliitto teetti Taloustutkimus Oy:llä tutkimuksen lokakuussa 2012, jossa haastateltiin noin 500 vastaajaa Itä-Uudenmaan, Asikkalan ja Lappeenrannan alueilta. Näillä alueilla on käytössä sopimusperusteinen nuohous. Tutkimustulosten mukaan mm.:

- 56 % vastaajista kertoo, että hormi on nuohottu kuluvan vuoden aikana
- 66 % vastaajista kertoo olevansa erittäin tyytyväisiä nuohoukseen
- 54 % vastaajista pitää sopimusperusteista nuohousjärjestelmää parempana.

Vastauksista kävi ilmi, että sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään liittyy käsitys, että nuohoojan lisäksi hormien ja tulisijan nuohousvälin voi nyt itse valita, mikä ei ole nuohousasetuksen mukaista.

Kuntaliiton teettämässä tutkimuksissa yli 80 % kuntalaisista on ollut tyytyväisiä nuohouspalveluihin.

05.12.2014

KOKEMUKSIA SOPIMUSPERUSTEISESTA NUOHOUKSESTA ITÄ-UUDENMAAN PELASTUSLAITOKSEN TOIMIALUEELLA

1. Nuohouspalveluiden järjestäminen Suomessa

Pelastuslain (379/2011) 59 §:n mukaan alueen pelastustoimi päättää nuohouspalveluiden järjestämisestä alueellaan. Alueen pelastustoimi voi alueellaan tai osassa sitä tuottaa nuohouspalvelut pelastuslaitoksen omana työnä, hankkia nuohouspalvelut muulta palveluntuottajalta tai sallia rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksesta palveluntuottajan kanssa.

Pääsääntöisesti nuohouspalvelut on järjestetty Suomessa piirinuohousjärjestelmällä eli pelastuslaitokset ovat päättäneet hankkia nuohouspalvelut palveluntuottajalta. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen koko alueella on päätetty sallia rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksen suorittamisesta suoraan palveluntuottajan kanssa. Kolmen muun pelastuslaitoksen alueella sopimusperusteinen nuohous on mahdollista osassa pelastuslaitoksen aluetta. Lisäksi yhden pelastuslaitoksen yhden kunnan alueella on käytössä kunnallinen nuohous.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikkö Tomi Pursiainen kertoi kokemuksestaan nuohouspalveluiden järjestämisestä 14.6.2012. Tämä muistio on laadittu kyseisen tapaamisen pohjalta.

2. Siirtyminen sopimusperusteiseen nuohoukseen Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos on yksi Suomen pienemmistä niin väkiluvultaan kuin pinta-alaltaankin. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen toimialueeseen kuuluu seitsemän kuntaa, joista suurin on keskuskunta Porvoo. Vuonna 2010 asukkaita toimialueella oli noin 95 000, asuinrakennuksia reilut 28 000 ja vapaa-ajan asuinrakennuksia reilu 11 000.

Loppuvuoteen 2009 asti pelastuslaitoksen alueella on ollut käytössä piirinuohousjärjestelmä niin, että jokainen kunta on muodostanut yhden nuohouspiirin. Koska alueen kunnat ovat hyvinkin erilaisia ja erikokoisia, ovat myös nuohouspalveluiden tuottajayritykset olleet erilaisia. Nuohouspiirien hoidossa on ollut eroja esim. nuohouspalvelun tavoitettavuudessa, saadussa asiakaspalautteessa ja sijaisjärjestelyjen toimivuudessa.

Valitukset Porvoon nuohouspiirin piirinuohoojan hakumenettelystä keväällä 2008 oli lähtölaukaus siirtymiselle sopimusperusteiseen nuohoukseen. Hankintamenettelystä seuranneen valitusmenettelyn aikana Porvoon piirin nuohouspalvelut hankittiin väliaikaisella nuohous-sopimuksella. Syyskuussa 2009 pelastuslaitos pyysi lausuntoa Porvoon kaupunginhallitukselta nuohouksen järjestämistavasta. Lausunnossaan Porvoon kaupunki esitti, että Porvoon kaupungin alue vapautettaisiin nuohouspalveluiden osalta vapaalle kilpailulle. Porvoossa siirryttiin sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään marraskuussa 2009.

Syksyllä 2009 pelastuslaitos teki päätöksen yhdistää olemassa olevat kuntapohjaiset nuohouspiirit (Loviisa, Pernaja, Ruotsinpyhtää, Liljendal) vastaamaan vuodenvaihteessa 2010 muodostuvaa Loviisan kuntaliitoksen aluetta. Samoin syksyllä 2009 Sipoon alueella myös muu nuohousyrittäjä kuin piirinuohooja tarjosi aktiivisesti nuohouspalveluitaan alueen asukkaiden käyttöön. Pelastuslaitos teki tämän ns. ”villin nuohoojan” toiminnasta tutkintapyynnön poliisille markkinointi- ja kilpailumenettelyrikkoksena. Askolan, Pukkilan, Myrskylän ja Lapinjärven osalta nuohousjärjestelmän muutos alkoi Pukkilan piirinuohoojan irtisa-

05.12.2014

noutumisesta toukokuussa 2010. Koska kaikki nämä neljä kuntaa olivat suhteellisen pieniä, pelastuslaitos olisi yhdistänyt nuohouspiirit yhdeksi suurpiiriksi, mikäli toiminta olisi jatkunut piirinuohousjärjestelmänä.

Ennen kunkin voimassa olevan piirinuohoussopimuksen irtisanomista piirinuohoojia kuultiin ja useassa tapauksessa piirinuohoojat esittivät alueen nuohouspalveluiden vapauttamista. Sipoota, jossa kunnanhallitus itse esitti pelastuslaitokselle nuohousjärjestelmän muuttamista, lukuun ottamatta alueen kuntien osalta meneteltiin kuten Porvoossa eli pelastuslaitos pyysi kaupungin- ja kunnanhallituksilta lausunnot nuohouspalveluiden järjestämisestä. Lausuntonjen perusteella aluepelastuslautakunta päätti nuohouspalveluiden järjestämistavan muutoksesta kuntien esityksien mukaisesti.

Siirtyminen sopimusperusteiseen nuohouspalveluiden järjestämistapaan tapahtui Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen toimialueella siis portaittain, kunta kerrallaan. Jokaisen osaluheen muutokseen johtaneet syyt olivat taustoiltaan erilaiset:

- a) valitus nuohouspiirin kilpailuttamisesta
- b) kuntaliitos
- c) vaikeudet piirinuohousjärjestelmän toimivuudessa
- d) piirinuohoojan irtisanoutuminen.

Uuden Loviisan alueella siirryttiin vapaaseen nuohouspalveluiden tarjontaan huhtikuussa 2010 ja Pukkilassa heinäkuussa 2010. Muissa alueen kunnissa (Sipoo, Askola, Myrskylä ja Lapinjärvi) sopimusperusteinen nuohousjärjestelmä astui voimaan vuoden 2011 alusta. Aluepelastuslautakunnan päätöksien mukaan nuohouspalvelut on vapautettu kilpailulle neljän vuoden määräajaksi, jonka jälkeen arvioidaan sopimusperusteisen nuohousjärjestelmän toimivuutta alueella.

3. Nuohouspalveluiden valvonta

Nuohousjärjestelmästä riippumatta velvoite huolehtia säännöllisestä nuohouksesta ja pitää talo- ja piipputikkaat turvallisessa kunnossa on säädetty pelastuslain 13 §:ssä rakennuksen omistajalle ja haltijalle. Pelastuslain 78 §:n mukaan pelastuslaitos valvoo rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuuksien noudattamista. Pääsääntöisesti nuohouksen toteutumista pelastuslaitos on valvonut palotarkastuksien yhteydessä. Pelastuslaitokset valvovat nuohouksen toteutumista jonkin verran myös nuohousluettelon perusteella (pelastuslain 62 §:n mukaan nuohoustoiminnan harjoittajan tulee pitää luetteloa nuohoamistaan kohteista ja antaa pyydettyä tietoa pelastuslaitokselle).

Pelastuslain 27 §:n mukaan alueen pelastustoimi vastaa nuohouspalveluiden asianmukaisesta järjestämisestä. Piirinuohousjärjestelmässä tämä tarkoittaa nuohouspalveluiden asianmukaista hankintamenettelyä sekä laadittujen nuohoussopimusten noudattamisen valvontaa. Pelastuslain 23 §:n mukaan aluehallintovirasto valvoo mm. pelastuslaitoksen omana työnä tuottamien nuohouspalveluiden saatavuutta ja tasoa.

Pelastuslaitoksen vastuu nuohouspalveluiden järjestämisen asianmukaisuudesta koskee myös sopimusperusteista järjestelmää. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos seuraa yleisesti nuohouspalveluiden toimivuutta ja markkinointia alueellaan mm. nuohousluetteloiden ja asiakaspalautteiden perusteella. Kiinteistön omistajan tai haltijan sopiessa nuohouksesta suoraan nuohousyrittäjän kanssa sovelletaan toimintaan kuluttajansuojalakia (38/1978). Mikäli kiinteistön omistaja tai haltija kokee tyytymättömyyttä mm. nuohoustyön suorittamisesta tai laskutuksesta, tulee hänen ottaa ensisijaisesti yhteyttä työn tehneeseen yritykseen ja mahdol-

05.12.2014

lisesti tämän jälkeen kuluttajaneuvontaan. Kuluttajansuojalain 20 §:n mukaan markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-asiamies.

Piirinuohousjärjestelmässä kuntalaiset antavat palautetta nuohouspalveluista ja nuohoojista pelastuslaitokselle. Siirryttyään sopimusperusteiseen nuohoukseen Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen saamat asiakasvalitukset nuohoojista ovat käytännössä loppuneet kokonaan. Pelastuslaitos on saanut nyt myös positiivista palautetta nuohoustoiminnasta.

Pelastuslain 61 §:n mukaan nuohoojan tulee ilmoittaa tulisijoissa ja savuhormeissa havaitsemansa tulipalon vaaraa aiheuttavat viat ja puutteet kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajan lisäksi pelastuslaitokselle. Nuohoojien vikailmoitusten tekeminen pelastuslaitokselle vaihtelee ja riippuu hyvin paljon nuohoojasta. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella vikailmoituksia tulee edelleen yhtä vaihtelevasti kuin ennen siirtymistä sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään.

4. Nuohouspalveluiden saatavuus

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella sopimusperusteista nuohouspalveluiden toimivuutta on yleisen seurannan lisäksi pyritty kartoittamaan tarkemmin mm. lähettämällä kysely alueella toimiville yrittäjille. Nuohousalan yritykset ovat myös voineet ilmoittautua vapaaehtoisesti pelastuslaitoksen verkkosivuillaan ylläpitämälle listalle, jonne on koottu yhteystietoja palvelualueineen alueella toimivista nuohousalan yrityksistä. Myös muita palveluntarjoajia voi toimia ja markkinoida toimintaansa alueella.

Piirinuohouksen aikana Itä-Uudenmaan alueella kiinteistön omistajalla ja haltijalla oli käytännössä yksi vaihtoehto, josta hän sai tarvitsemansa nuohouspalvelut. Nykyisen sopimusperusteisen järjestelmän aikaan palveluita tarjotaan jokaiseen alueen kuntaan 6-11 eri palveluntuottajan toimesta. Asiakkaan kannalta vaihtoehtot, joista valita haluamansa nuohooja, ovat moninkertaistuneet.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella toimivilta nuohousyrittäjiltä saamien tietojen mukaan nuohousmäärät vuonna 2011 olivat samalla tasolla kuin ennen siirtymistä sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään. Pelastuslaitoksen seurannan mukaan nuohouspalveluiden yleinen mainostaminen esim. lehdissä on vielä varsin vähäistä.

5. Nuohouspalveluiden hinta

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella käytössä olevassa vapautetussa nuohousjärjestelmässä hinnan määräytyminen on asiakkaan ja yrityksen välinen asia. Vertailussa muiden pelastuslaitoksien voimassa olevien nuohoustaksojen kanssa Itä-Uudenmaan alueen yrittäjien ilmoittamat hinnat liikkuvat samassa hintatasossa. Hintojen vaihteluväli on kuitenkin kasvanut ja Itä-Uudellamaalla esiintyy nykyään sekä valtakunnan edullisin että kallein yksikköhinta.

Perinteisesti nuohoushinnoittelussa käytetään nuohousyksikköhinnoittelua, joka muodostuu työkohteesta kertyneistä yksikkömääristä ja yksikkö hinnasta. Itä-Uudenmaan alueella nuohoushintoja ilmoitetaan asiakkaalle nyt jonkin verran myös kokonaishintana.

6. Nuohouspalveluiden sisältö

Pelastuslain 60 §:ssä on säädetty vähimmäisvaatimukset nuohoustyölle. Nuohoustyön sisällöstä, nuohouksen määräväleistä ja nuohoustyöstä annettavasta todistuksesta on säädetty

05.12.2014

vielä tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella (539/2005). Nämä säädökset koskevat nuohoustyötä riippumatta nuohouspalveluiden järjestämistavasta.

Piirinuohousjärjestelmän nuohouspalveluiden hankinnan kilpailutuksessa on yleensä huomioitu nuohoustyön laatutekijöitä ja laadituissa nuohoussopimuksissa on yleensä sitoutettu nuohousyrittäjät noudattamaan Nuohousalan Keskusliiton nuohoustyöohjeita. Sopimusperusteisessa järjestelmässä ei vastaavaa ohjeiden noudattamisen veloitetta ole.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen kokemuksen mukaan sopimusperusteinen nuohousjärjestelmä pakottaa nuohousyritykset kiinnittämään huomiota ja kehittämään asiakaspalveluaan. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueen nuohousyrittäjiltä saaman palautteen mukaan töitä alueella riittää kaikille, jotka ovat valmiita panostamaan asiakaspalveluun ja monipuolistaamaan palveluntarjontaansa. Hyvä asiakaspalvelu todennäköisesti nostaa samalla myös nuohoustyön laatua.

7. Pätevä nuohooja

Pelastuslain 63 §:ssä on säädetty nuohoojan kelpoisuudesta. Piirinuohousjärjestelmässä kiinteistön omistajan tai haltijan ei tarvitse huolehtia nuohouspalveluita tarjoavan yrityksen pätevyydestä, sillä asia huomioidaan nuohouspiirien kilpailuttamisen yhteydessä. Lisäksi pelastuslaitokset ovat saattaneet myöntää piirinuohoojille ja heidän alaisuudessaan toimiville nuohoojille kuvalliset henkilökortit, jotka voidaan esittää asiakkaalle.

Sopimusperusteisessa nuohouksessa kaikki riittävän kelpoisuuden omaavat nuohousalan yritykset voivat tarjota palveluja alueella. Nykyisessä piirinuohousjärjestelmässä esiintyvät alihankintamenettelyt käyvät sopimusperusteisessa järjestelmässä tarpeettomiksi.

05.12.2014

VERTAILUA MUIDEN ALOJEN PALVELUIDEN SÄÄNTELYYN

Osana nuohousta koskevan lainsäädännön muutostarpeita käsittelevää esiselvitystä on kar-toitettu nuohoukseen rinnastettavan palveluntuotannon sääntelyä muutaman välttämättö-myyspalvelun osalta. Nuohouksen lisäksi muita vahvasti yhteiskunnan säätelemiä palveluita ovat mm. autokatsastus, jätteenkuljetus, taksipalvelut ja apteekkipalvelut.

1. Autokatsastus

Nuohouspalveluita on usein vertailtu ajoneuvojen katsastuspalveluihin, jonka sääntelyä muutettiin 1990-luvulla. Säädosmuutoksessa Autorekisterikeskus jaettiin kahtia samaan aikaan kun katsastustoiminta avattiin kilpailulle. Perustetun Ajoneuvohallintokeskuksen (AKE) tehtäväksi säädettiin mm. valvoa katsastuspaikkojen toimintaa, katsastuspalveluiden laatua ja saatavuutta sekä asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua.

Tätä nykyä ajoneuvojen katsastuksia tekevät vain yksityisessä omistuksessa olevat yritykset, joille Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi (perustettiin yhdistämällä liikenteen viranomais-toiminta mukaan lukien Ajoneuvohallintokeskus) myöntää toimiluvan. Toimiluvan haltijalla on velvollisuus vastaanottaa ja suorittaa jokaisen katsastusta haluavan asiakkaan ajoneuvon katsastus säännösten ja toimilupansa mukaisesti. Katsastuksen kohtuullisesta hinnasta ei ole tarkempia säännöksiä.

Katsastustoimintaan kuuluvien hyväksymis-, hylkäämis- ja kieltopäätösten on katsottu olevan julkisen vallan käyttöä. Siksi katsastuspäätökseen voi hakea muutosta esim. tekemällä oikaisuvaatimus Trafille. Trafi vastaa myös ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta, jonka palvelut se hankkii niiden tuottajilta eli sopimusrekisteröijiltä esim. katsastustoimipaikoilta, vaikuutusyhtiöiltä, autoliikkeiltä ja rahoitusyhtiöiltä.

Nuohouspalvelun vertaaminen autokatsastukseen ei voi tapahtua yksi yhteen, koska autokat-sastuksesta poiketen kiinteistön omistajan ja haltijan on saatava palvelu suoraan kotiinsa, kun taas autoa voi liikuttaa ja siten vapaammin valita haluamansa palveluntuottajan. Nuohouspalveluihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä, sillä nuohooja ei aseta esim. tulisijaa käyt-tökieltoon, vaan sen voi tehdä pelastusviranomainen harkintansa mukaan mm. nuohoojan vikailmoituksen johdosta.

2. Jätteenkuljetus

Kunnallisesta jätteenkuljetuksesta säädetään jätelaissa (646/2011). Jätteenkuljetuksessa on kyse julkisesta välttämättömyyspalvelusta, jonka on toimittava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja kaikilla alueilla. Jätelain mukaan kiinteistökohtainen jätteenkuljetus on järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluita kattavasti ja luottavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Jätelain määrittämänä pääsääntönä on kunnan järjestämä ja kilpailuttama jätteenkuljetus. Toinen vaihtoehto on kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus eli ns. sopimusperustei-nen jätteenkuljetus, jossa alueen asukkaat itse sopivat kuljetusyhtiön kanssa jätteiden kerä-yksestä ja kuljetuksesta kunnan määräämään loppusijoituspaikkaan.

Jätteenkuljetusjärjestelmästä tekee päätöksen kunnan jätehuoltoviranomainen, joka voi olla myös usean kunnan yhteinen. Jätteenkuljetuspalveluita hankkiessaan kunnan on noudatetta-va hankintalakia (348/2007). Hankinnassa on huolehdyttävä siitä, että palvelujen alue ja kes-to määritellään.

05.12.2014

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa hinnat päätetään jätehuoltolautakunnan päättämässä jätetaksassa. Jättemaksut muodostuvat yleensä kiinteästä osasta, joka perustuu kiinteistön henkilöiden tai huoneistojen määrään ja muuttuvasta osasta, joka perustuu jätteen määrään.

Jätehuoltoyhtiön on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätteen ammattimaisen keräystoiminnan merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin. Jos ilmoitus ei sisällä kaikkia jäteasetuksessa (179/2012) vaadittuja tietoja, viranomainen voi pyytää toiminnanharjoittajaa täydentämään ilmoitusta. Jos lisätietoja ei toimiteta, toiminta merkitään jätehuoltorekisteriin ja ryhdytään tarvittaviin valvontatoimenpiteisiin puuttuvien tietojen saamiseksi. Rekisteröinnistä voidaan periä taksan mukainen maksu.

Nuohousluettelon pitämistä vastaavasti jätteen ammattimaisen keräystoiminnan harjoittajan on pidettävä kirjaa keräämistään jätteistä.

3. Taksipalvelut

Taksiliikenteen harjoittaminen on luvanvaraista ja luvan taksiyrittäjälle myöntää toimivaltainen ELY -keskus. Taksiluvan hakijan on oltava sopiva harjoittamaan liikennettä ja taksiluvan myöntäminen edellyttää mm. taksiliikenteen yrittäjäkurssin suorittamista hyväksyttävästi. Taksilupaa myönnettäessä sovelletaan tarveharkintaa, johon vaikuttaa pääasiallisen toiminta-alueen kysyntä. Taksilupa on voimassa toistaiseksi.

Taksiluvassa vahvistetaan liikenteen asemapaikka sekä ajankohta, jolloin liikenne on viimeistään aloitettava. Taksilupa voidaan tarvittaessa sisällyttää kaluston esteettömyyttä koskevia ehtoja. Taksilupaa ei saa luovuttaa toisen käytettäväksi. Taksiluvan omaavan yrityskaupan jälkeen uutta taksilupaa on haettava kuuden kuukauden kuluessa.

Laissa taksinkuljettajan ammattipätevyydestä (695/2009) säädetään, että taksinkuljettajien on käytävä pakollinen koulutus ajoluvan saamiseksi. Koulutusvaatimukset keskittyvät liikenneturvallisuuden ja asiakaspalvelussa tarvittavan vuorovaikutuksen lisäämiseen. Taksinkuljettajan ajolupa on voimassa viisi vuotta kerrallaan. Ajoluvan uusiminen edellyttää vähintään päivän jatkokoulutuksen. Ajoluvat myöntää poliisi. Koulutusluvut myöntää Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi.

Taksiliikenteessä kuluttajilta perittävät enimmäishinnat ja niiden lisäksi perittävät lisämaksut määrätään valtioneuvoston asetuksella. ELY-keskus päättää alueensa ajovuorojärjestyksestä taksiluvan haltijoiden aloitteesta. Ajovuorojärjestystä on noudatettava tilausliikennettä harjoitettaessa, mutta luvan haltijalla on oikeus olla ajossa myös ajovuoron ulkopuolella. Taksipalveluiden laatuvaatimuksista on säädetty taksiliikennelain (217/2007) 17 §:ssä esim. kuljettajan asiakaspalvelusta sekä edullisimman reitin valinnasta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto on tehnyt keväällä aloitteen liikenne- ja viestintäministeriölle taksialan sääntelyn vähentämiseksi. Aloitteessa esitettiin mm. luopumista taksilupien tarveharkintaan perustuvasta sääntelystä. Sääntelyn purkamisella ja kilpailun avaamisella uskotaan saavutettavan ennen pitkää kaikille asiakkaille halvempia taksikyntejä.

4. Apteekkitoiminta

Apteekkiliikkeen harjoittaminen on luvanvarasta toimintaa. Apteekkilupajärjestelmän tarkoitus on turvata lääkkeiden saatavuus ja apteekkipalvelut. Lupajärjestelmän avulla voidaan

05.12.2014

myös tarkoituksenmukaisemmin valvoa lääkkeiden vähittäismyyntin asianmukaisuutta ja turvallisuutta.

Apteekkilupia myöntää Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. Apteekkilupa oikeuttaa apteekkiliikkeen pitämiseen kunnassa tai sen osassa. Maaseudulla apteekkilupa on usein yksinoikeus, kaupungeissa apteekkialueella toimii tyypillisesti 2-10 apteekkia. Apteekkilupa vapautuu, jos apteekkari jää eläkkeelle tai muusta syystä luopuu luvasta. Vapautunut lupa kuulutetaan haettavaksi. Apteekin perustaminen tarveharkintaisesti merkitsee, ettei apteekkien välillä ole välttämättä kilpailua.

Apteekarit maksavat vuosittain apteekkimaksun, jonka suuruus määräytyy apteekkiliikkeen liikevaihdon perusteella. Lääketaksa-asetus säätelee lääkkeen vähittäismyyntihintaa, jolloin myyntikate on sama kaikille apteekkeille.

Kilpailuvirasto on vuonna 2012 tekemässään aloitteessa kohdistanut suosituksensa pääosin apteekkijärjestelmään. Viraston näkemyksen mukaan apteekkialalla tulisi toteuttaa kokousnaisuudistus, joka tehostaisi järjestelmän toimintaa ja lisäisi kilpailua alalla vaarantamatta lääketurvallisuutta.

5. Joukkoliikenne

Joukkoliikennepalveluja säätelevä lainsäädäntö muuttui vuonna 2009, kun joukkoliikennelaki (869/2009) ja EU:n palvelusopimusasetus (PSA) tulivat voimaan. Siirtymäajan jälkeen alkava liikenne on järjestettävä joko puhtaasti markkinaehtoisesti ilman yhteiskunnan tukea tai kilpailutettava hankinta- ja joukkoliikennelainsäädäntöjen mukaisesti.

Joukkoliikenteen järjestämisestä vastaavat joukkoliikennelain mukaiset toimivaltaiset viranomaiset (yhdeksän ELY -keskusta ja 26 kuntaviranomaista) alueillaan yhteistyössä kuntien kanssa. Joukkoliikenteen järjestäminen tai rahoittaminen ei ole kuntien lakisääteinen tehtävä. Monet kunnat ovat kuitenkin pitäneet joukkoliikenteen palveluja niin tärkeinä, että ovat tukeneet niiden ylläpitämistä.

Määriteltynä palvelutason toimivaltainen viranomainen ratkaisee ja tekee päätöksen, soveltaako se alueellaan PSA-mallia vai markkinaehtoista mallia. Markkinaehtoinen malli soveltuu liikenteisiin, joissa tavoiteltu palvelutaso syntyy ilman julkista tukea. Markkinaehtoisen liikenteen reittiliikennelupiin ei sovelleta tarveharkintaa. Alueilla, joissa joukkoliikenteen palvelutason ylläpito vaatii julkista tukea, on tarkoituksenmukaista valita PSA-mallin mukainen järjestämistapa. PSA-mallissa järjestämistapoja ovat mm. bruttomallin mukainen os-toliikenne, alueelliset käyttöoikeussopimukset ja reittikohtaiset käyttöoikeussopimukset. PSA-mallin mukaista liikennettä voidaan täydentää myös markkinaehtoisella liikenteellä.

Joukkoliikenteen järjestämisessä toimivaltaisella viranomaisella on mahdollisuus puuttua markkinoiden toimintaa tietyn palvelutason saavuttamiseksi. Joukkoliikenteen palvelusopimusasetuksessa (PSA) säädetään niistä keinoista, joita käyttäen viranomainen saa puuttua markkinoiden toimintaan. Näitä keinoja ovat mm.:

- enimmäishintojen vahvistaminen kaikille matkustajille tai tietyille matkustajaryhmille
- sopimusten määräaikaisuus, linja-autoliikenteessä sopimusten enimmäisaika on kymmenen vuotta
- sopimuksissa ja tarjouskilpailuasiakirjoissa on ilmoitettava alihankintaa koskevat rajoitukset.

05.12.2014

Osamuistion lähdeluettelo:

Selvitys kuluttajansuojalain soveltuvuudesta julkisiin palveluihin ja välttämättömyyspalveluihin, Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisu 24/2005

Lääkehuollosta lääkemarkkinointiin, Kilpailuviraston selvityksiä 2/2012

Selvitys linja-autoliikenteen järjestämistavoista, Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 12/2012

Liikenne- ja viestintäministeriön verkkosivut 12.8.2014

Ympäristöministeriön verkkosivut 12.8.2014

Ympäristöministeriön esite: Ajankohtaista jätelain uudistuksesta, toukokuu 2012

Kalvosarja: Jätealan lainsäädännön uudistus pähkinäkuoressa, Ympäristöministeriön verkkosivut 12.8.2014

05.12.2014

ESISELVITYKSEN KESKEISET EHDOTUKSET JA JOHTOPÄÄTELMÄ

1. Kehittämismvaihtoehdot

Hankkeen aikana on noussut esille kolme vaihtoehtoista kehittämissuunnitelmää.

A) Jatketaan nykyisellä sääntelyllä

Pääosin nykyiseen nuohouspalveluiden tilanteeseen ollaan tyytyväisiä ja katsotaan, että kolme olemassa olevaa järjestämismvaihtoehtoa takaavat joustavuuden ja palveluiden saatavuuden kaikkialle. Osa nuohoojista, kiinteistöjen omistajista sekä pelastusviranomaisista ovat tuki tyytymättömiä ja pitävät nykyistä sääntelyä vanhanaikaisena ja monimutkaisena.

Nuohouksen sääntelyn keskeisiin periaatteellisiin asioihin ei ole esitetty muutoksia. Muutostarpeita ei ole havaittu seuraavien asioiden osalta:

- 1) kiinteistöjen nuohousvelvoite eli jatkossakin rakennuksen omistajalla, haltijalla ja toiminnanharjoittajalla on huolehtimisvelvoite siitä, että tulisi ja savuhormit nuohotaan
- 2) pelastuslaitoksella päättäväisellä nuohousjärjestelmästä päättämisessä ja vastaaminen nuohouspalveluiden järjestämisestä eli pelastuslaitosta ei haluta irrottaa nuohouksen järjestämisestä
- 3) nuohoojan ammattitutkintovaatimus eli jatkossakin itsenäisesti nuohoustyötä tekevältä vaaditaan nuohoojan ammattitutkinto
- 4) nuohoustyön sisältöön ei muutoksia eli puhdistustyötä ja kunnan tarkastamista ei eroteta toisistaan sekä vikailmoituksia tulee tehdä jatkossakin.

B) Sääntelyn purkaminen

Toimenpiteenä nuohous luetaan osaksi kiinteistön normaalia kunnossapitoa. On esitetty nuohouksen "vapauttamista", joka voidaan tulkita aloitteeksi sääntelyn purkamisesta. Pelastuslaissa on veloitettu kiinteistön omistaja, haltija ja toiminnanharjoittaja huolehtimaan, että IV -kanavat ja -laitteet on huollettu ja puhdistettu. Tätä tarkempaa sääntelyä ei ole esim. työn tekijästä, työn sisällöstä ja määräajoista. Nuohouksen "vapauttajat" kuitenkin olettavat tarkempaa sääntelyä vähintään näistä asioista.

C) Kehitetään nykyistä sääntelyä

Nykyinen nuohouksen sääntely on laadittu piirinuohousjärjestelmään. Toimintaympäristö muuttuu ja sopimusperusteinen (vapaa) nuohous lisääntyy ja tämä luo tarpeen uudelle sääntelylle. Nykyinen sääntely ja erityisesti eri nuohousjärjestelmien erojen merkityksen ymmärtäminen on vaikeaa, joten sääntelyä tulisi selkeyttää ja keventää. Nuohousta koskevaa sääntelyä voidaan kehittää muuttamalla nykyisiä säännöksiä niin, että ne soveltuvat piirinuohouksen lisäksi myös sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään.

Esitetään nuohoussääntelyn jatkotyöstämistä kehittämissuunnitelma C:n mukaan.

05.12.2014

2. Keskeiset johtopäätelmät ja ehdotukset

Voimassa olevaa nuohouksen sääntelyä on yhtenäistettävä tiukasti säädellyn piirinuohouksen ja täysin vapaan sopimusperusteisen järjestelmien välillä. Nykyisessä sääntelyssä asetetaan tiettyjä vaatimuksia nuohoojalle ja nuohoustoiminnan harjoittajalle esim. vioista ilmoittaminen, nuohousluettelon ylläpitäminen ja nuohoojan kelpoisuus. Näiden vaatimusten valvonnasta ei ole sääntelyä, koska on oletettu, että asioista sovitaan pelastuslaitoksen ja nuohoustoiminnan harjoittajan välisessä piirinuohoussopimuksessa. Koska pelastuslaitoksen valvontatehtävä kohdistuu ainoastaan kiinteistön nuohousvelvoitteen toteutumiseen, on tarve terävöittää muuta nuohoukseen liittyvää sääntelyä.

Seuraavien ehdotusten lähtökohtana on, että:

- 1) nuohousvelvoite säilyy kiinteistöillä nykyisen kaltaisena
- 2) pelastuslaitosta ei eroteta nuohouksen sääntelystä
- 3) nuohoojien ammattitutkintovaatimus säilyy nykyisenä.

2.1 Järjestämisvaihtoehtojen vähentäminen

Nuohouspalveluiden järjestämisessä on olemassa kolme vaihtoehtoa, joista ainoastaan kahta käytetään. Valtioneuvostossa on käynnissä hankkeet kuntien järjestämisvastuulla olevien tehtävien vähentämiseksi, joten poistetaan järjestämisvaihtoehtoista pelastuslaitoksen mahdollisuus hoitaa nuohous omana työnään.

Koska nuohous on välttämättömyyspalvelu, on varmistettava nuohouspalveluiden saatavuus. Sopimusperusteista nuohousjärjestelmää ei ole vielä käytetty laajassa mittakaavassa, joten kokemukset ovat hyvin rajoittuneita ja ovat lähinnä tiheimmin asutuilta alueilta. Piirinuohousvaihtoehdon säilyttämisellä taataan paikallinen liikkumavara palvelun tarjonnan varmistamiseksi.

Esitetään, että jatketaan kahdella nuohouksen järjestämisvaihtoehdolla: sopimusperusteisellä eli vapaalla nuohouksella ja piirinuohouksella.

2.2 Pelastuslaitokselle seurantavelvoite

Nykyisen sääntelyn mukainen pelastuslaitoksen vastuu nuohouspalveluiden asianmukaisesta järjestämisestä on tehtävänä epäselvä. Jotta sääntely olisi tasa-arvoista ja yhdenmukaista nuohouspalveluiden järjestämistavasta riippumatta, tulee pelastuslaitoksen roolia ja tehtäviä tarkentaa.

Esitetään, että pelastuslaitokselle säädetään velvoite seurata alueensa nuohouspalveluiden palvelutasoa eli saatavuutta ja tarjontaa, toteutumista sekä hintakehitystä.

Tässä ei esitetä, että pelastuslaitoksille tulisi velvoite valvoa nuohousyritysten toimintaa, vaan pyrkimys olisi turvata asianmukaisten nuohouspalveluiden saatavuus kiinteistöille. Lähtökohtana voidaan pitää nykyistä tapaa valvoa laadittujen piirinuohoussopimusten noudattamista. Esityksen tavoitteena on lisäksi luoda menettelyt ja toimintatavat yleistyvän sopimusperusteisen nuohouksen seurantaan ja vaikutusten arviointiin.

05.12.2014

Tällä hetkellä olevien tietojen perusteella ei vielä voida tehdä täysin luotettavia arvioita siitä, miten sopimusperusteiseen nuohousjärjestelmään siirtyminen vaikuttaa kiinteistöjen paloturvallisuuteen. Lisäksi ei ole tarkkaa tietoa siitä, miten sopimusperusteinen nuohousjärjestelmä vaikuttaa pitkällä aikavälillä nuohouspalveluiden saatavuuteen ja hintaan.

Esitykseen sisältyy myös seurantavelvoitteen toteutumisen yhteydessä tehtyihin havaintoihin reagointivelvoite.

Piirinuohousjärjestelmässä pelastuslaitoksen tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon asiakastytyvyisyys ja häiriöt nuohoussopimusten noudattamisessa. Sopimusperusteisessa järjestelmässä pelastuslaitoksella olisi mahdollisuus puuttua markkinoiden toimintaa tietyllä alueella vähimmäispalvelutason saavuttamiseksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto esitti aloitteessaan, että pelastuslaitos tuottaisi tällöin nuohouspalvelut omana työnään. Tästä poiketen esitetään, että mahdollisia pelastuslaitoksen toimenpiteitä voisivat olla esim. päätös siirtymisestä takaisin piirinuohousjärjestelmään ja kilpailuttamalla nuohouspalveluiden hankinta määräajaksi tai enimmäishintojen vahvistaminen osalle tai kaikille toimenpiteille.

2.3 Nuohoojille ilmoittautumis- ja tiedonantovelvoite

Ilman uudenlaista sääntelyä sopimusperusteisessa järjestelmässä pelastuslaitos ei tiedä alueellansa toimivia nuohousyrittäjiä, jolloin mm.:

- nuohousvelvoitteen valvonta vaikeutuu, kun nuohousluetteloita ei osata/voida pyytää
- nuohoojien vikailmoitukset eivät tule pelastusviranomaisille
- nuohouspalveluiden saatavuuden ja hintakehityksen seuranta on mahdotonta.

Piirinuohousjärjestelmässä pelastuslaitos on tarkastanut nuohoojan pätevyyden nuohouspiirin kilpailutuksen yhteydessä. Sopimusperusteisessa järjestelmässä pätevyyden toteaminen jää kiinteistön omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan tehtäväksi. Nuohoojan ammattitutkinnon suorittaneista ei tällä hetkellä ole julkista rekisteriä, joten kiinteistön omistajat eivät voi tarkastaa nuohouspalveluita tarjoavan henkilön pätevyyttä.

Esitetään, että sopimusperusteista nuohousjärjestelmää käytettäessä nuohouspalveluiden tarjoajille säädetään lupamenettelyä kevyempi ilmoitusvelvollisuus viranomaiselle toiminnan aloittamisesta alueella. Ilmoitus sisältäisi myös tiedot itsenäisesti nuohoustyötä tekevästä henkilöstä ja oppisopimuskoulutettavista.

Jos nuohouspalveluita tarjotaan useamman pelastuslaitoksen alueella, olisi ilmoitus lähtökohtaisesti tehtävä kaikille näille pelastuslaitoksille. Ilmoituksen käsittelyn yhteydessä tarkistettaisiin nuohoustyötä tekevien henkilöiden kelpoisuus. Pelastuslaitos ylläpitäisi julkista rekisteriä ilmoituksen tehneistä nuohousliikkeistä ja näiden työntekijöistä. Vastaavat tiedot olisivat esillä myös piirinuohousjärjestelmää käytettäessä.

Esitetään, että nuohouspalveluiden tarjoajalle säädetään tiedonantovelvoite toimittaa vähintään kerran vuodessa tietoja toiminnasta viranomaiselle.

Toimittavat tiedot koskisivat yhteenvetoa nuohoussuoritteiden lukumääriä, nuohouksessa havaittujen vikojen tyyppi- ja lukumäärätietoja sekä nuohoustyön keskimääräistä hintaa. Nuohoustoimen harjoittajan tietojen säilyttämisvelvoitteen ajan pituutta olisi syytä kohdustella nykyisestä kymmenestä vuodesta. Tietojen toimittamisen yhteydessä päivit-

05.12.2014

täisiin myös rekisterissä olevat tiedot. Oletuksena on, että viranomainen voisi periä maksun ilmoituksen käsittelystä muiden vastaavanlaisten toimialojen tapaan.

Paloturvallisuuden kannalta nuohoojien havaitsemat palovaaraa aiheuttavat viat tulisijoissa ja hormeissa ovat keskeisiä ja auttavat pelastusviranomaisia kohdistamaan valvontaa tarpeen ja riskien mukaisesti. Nuohoojan velvoite ilmoittaa tulisijoissa ja savuhormeissa palovaaraa aiheuttavista vioista on edelleen tarpeellinen nykyisenkaltaisena. Vikailmoitusten tekemisessä ja käsittelyssä on suuria eroja, joten asian tarkemmalle ohjeistamiselle olisi tarvetta.

Vaihtoehto kohtien 2.2 ja 2.3 esityksille

Nuohouspalvelut koetaan vahvasti kunnalliseksi palveluksi, jolloin tietoja mahdollisista palveluntuottajista haetaan ensisijaisesti kunnan perusteella. Tämä puoltaisi tarvetta valtakunnallisesta nuohoojarekisteristä pelastuslaitoskohtaisten rekisterien sijasta.

Nuohouspalveluiden palvelutason seuranta ja siihen reagointi sekä nuohoojien toiminnanharjoittamisilmoitusten käsittely ja rekisterin pito voivat olla myös jonkin toisen kuin pelastuslaitoksen tehtävä esim. aluehallintoviraston. Käytännössä tämä tarkoittaisi nykyisten tehtävien siirtoa kunnista valtiolle. Tällöin pelastuslaitokselle jäisi entistä selvemmin rooli nuohousvelvoitteen valvonnassa.

Vaihtoehtoisesti esitetään, että pelastuslaitoksen sijasta nuohouspalveluihin liittyvä päätöksenteko keskitetään valtakunnalliselle viranomaistaholle.

2.4 Vastuuta enemmän kiinteistölle itselleen

Nykyinen nuohousvälien sääntely ei ota huomioon tulisijan ja hormin käyttötapaa, vaan lähtökohtana on ollut kiinteistön käyttötapo ja käytetty polttoaine. Käytännössä nykyinen nuohouksen vähimmäistaso on osalle kiinteistöjä turhan tiukka ja osalla liian löysä esim. ympärivuotisessa ja omassa käytössä olevat vapaa-ajan asunnot olisi useimmissa tapauksissa syytä rinnastaa vakituiseen asumiseen ja vähäisessä käytössä olevat vakituiset asunnot vapaa-ajan asumiseen.

Esitetään, että nuohousvälien määrittämisessä otetaan nykyistä enemmän huomioon tulisijan käyttötapo.

Nykyiset säädökset antavat mahdollisuuden kiinteistön omistajalle ja haltijalle hakea lupaa omatoimiseen nuohoukseen. Lupia on annettu vain tiukoin edellytyksin. Omatoimisella nuohouksella olisi kuitenkin mahdollista hakea joustavuutta vähimmäisnuohousvälien määrittämiseen ja edistää kiinteistöjen omistajien omaa vastuuta kiinteistönsä turvallisuudesta. Soveltamiskäytännön muuttaminen vaatisi täsmällisempää sääntelyä luvan myöntämisen edellytyksistä.

Esitetään, että omatoimisen nuohouksen lupapäätöksissä muutetaan voimassa olevaa soveltamiskäytäntöä sallivampaan suuntaan.

Omatoimisen nuohouksen toteutumista tulee valvoa. Tämä voitaisiin toteuttaa esim. edellyttämällä ammattitutkinnon suorittaneen nuohoojan suorittamaa nuohousta esim. kolmen vuoden välein. Tällöin nuohoustyön sisältö painottuisi tulisijan ja hormin käyttö- ja paloturvallisuuden tarkastamiseen.

05.12.2014

2.5 Nuohouspalveluiden järjestämisen luonnollinen kehityskulku

Nuohouspalveluiden järjestämistavan luonnollista kehittymistä piirinuohouksesta vapaaseen kilpailuun ja sopimusperusteiseen järjestelmään ei ole tarkoitus rajoittaa lainsäädännöllä. Markkinat ja niiden sääntely kehittyvät kaikilla aloilla jatkuvasti ja yritykset sopeutuvat toimintaympäristön muutoksiin ja pyrkivät ottamaan niistä itselleen kilpailuetua. Kaupan ja palveluiden alan yritykset ovat yleisesti normaaleilla markkinoilla vaatineet ja kannattaneet kilpailun vapauttamista. Tilanne, jossa alan yritykset esittävät päinvastaista, on poikkeava.

Sopimusperusteiseen nuohoukseen siirtyminen on mahdollista, koska nuohoojien kelpoisuuteen ei esitetä muutoksia. Tällöin nykyiset nuohoojat voivat jatkaa työtään. Jos nuohousväleihin ei tehdä suuria muutoksia, myös nuohoojien työmäärä säilyy samana. Arvioiden mukaan nuohousprosentti on noin 80 % eli viidesosa kiinteistöistä jää vuosittain nuohoamatta.

Toistaiseksi voimassa olevien piirinuohoussopimusten on koettu vaikuttavan nuohouspalveluiden kehittymiseen heikentävästi. Reilusti yli puolet piirinuohoussopimuksista on voimassa toistaiseksi. Nuohouspalveluiden kilpailutukseen on tarve laatia yhdenmukaiset valtakunnalliset kriteerit.

Esitetään, että esim. viiden vuoden siirtymäajan jälkeen nuohouspalvelut on järjestettävä joko sopimusperusteisesti eli vapaana nuohouksena tai nuohouspiirit on kilpailutettava hankintalainsäädännön mukaisesti.

3. Pelastuslainsäädännön ulkopuoliset keskeiset johtopäätelmät ja ehdotukset

Pelastuslainsäädännöllä ei ratkaista kaikkia nuohoukseen liittyviä kehittämistarpeita.

3.1 Koulutusjärjestelmä laajemmalle pohjalle

Ammatillisessa koulutuksessa on käynnissä tutkintorakenteen muutos. Muutoksen yhteydessä tarkastellaan tutkintonimikkeitä, joka voi olla tutkintokohtainen tai osaa-misalakohmainen. Nuohoojan ammattitutkinto on esitetty yhdistettävän osaksi laajempaa tekniikan alan ammatillista perustutkintoa. Tutkintouudistus luo mahdollisuuden sisällyttää nuohoojien koulutus ammattioppilaitosten opetuksen piiriin.

Sopimusperusteinen nuohousjärjestelmän laajeneminen voi hetkellisesti vähentää alalle valmistuvien lukumääriä. Nuohousliikkeiden ilmoittautumisvelvollisuus ja julkinen rekisteri ammattitutkinnon suorittaneista toisaalta pakottaa yrittäjiä huolehtimaan ammattitaitoisten työntekijöiden saatavuudesta myös jatkossa.

Nuohoojien ammattitutkintovaatimuksen säilyessä tulee huolehtia, että tutkintorakenteen uudistuksessa huomioidaan vaadittavan osaamistason säilyminen.

05.12.2014

3.2 Turvallisemmat rakenteelliset ratkaisut

Pronton tilastojen mukaan iso osa tulisijoista ja hormoneista alkaneista tulipaloista on johtunut rakennusaikaisista virheistä. Nuohoustyön yhteydessä ei pystytä havaitsemaan piileviä rakennevirheitä, jotka eivät välttämättä ole olleet olemassa rakennusvaiheessa tehdyn hormikatselmuksen aikana. Tulisijan tai hormin muutokset ovat tyypillisesti toimenpiteitä, joille ei haeta rakennus- tai toimenpidelupaa. Prontoon kirjattujen pelastusviranomaisten arvioiden mukaan iso osa tulipaloista onkin johtunut näistä ns. tee se itse -virityksistä. Rakentamisen valvontaa, lupakäytäntöä ja ohjausta olisi syytä tältä osin terävöittää.

Pidemmällä aikajänteellä muutokset ilmasto-, ympäristö-, terveys- ja energiatehokkuusvaatimuksissa saattavat vaikuttaa merkittävästi tulisijoilta ja hormoneilta edellytettäviin ominaisuuksiin. Tällöin paloturvallisuusvaatimukset tulevat olemaan vain yksi osa isosta kokonaisuudesta. Kehitys tulee väistämättä vaikuttamaan myös tulevaisuuden nuohousta koskevaan lainsäädäntöön.